

ÉPÍTÉSTÖRTÉNETI TUDOMÁNYOS DOKUMENTÁCIÓ

Veszprém, Vár u. 10., volt gimnázium

Rácz Miklós
építészmérnök-régész
szakértő műemléki érték dokumentálása szakterületen
ny. sz.: 21-0007

Simon Anna művészettörténész
szakértő műemléki érték dokumentálása szakterületen
ny. sz.: 21-0010

2016. szeptember

Tartalomjegyzék

1. A vonatkozó szakirodalom jegyzetekkel kiegészített ismertetése

1.1-12. ábrák

2. Forráskutatás (releváns írott források, térképek, tervek, fényképek, ábrázolások)

3. Részletes épületleírás

4. Értékleltár

4.1-16. képek

Homlokzat értékleltár

Helyiség értékleltár

Nyílászáró típus adatlapok

5. Az építéstörténet és telektörténet összefoglalása

1-5. rajzok

6. Felhasznált irodalom és források

7. Felhasznált (releváns) források másolatai mellékletként

7.1-18. képek

8. Javaslat a további tudományos vagy roncsolásos kutatásokra vagy kutatói megfigyelésre

9. Összefoglaló értékelés

10. A védett műemléki érték megőrzésére és fenntartására vonatkozó szakértői javaslat

6. rajz

ÉPÍTÉSTÖRTÉNETI TUDOMÁNYOS DOKUMENTÁCIÓ

Volt gimnázium

**Veszprém, Vár u. 10.
hrsz.: 290**

műemléki törzsszám: 4715

**Rác Miklós
építészmérnök-régész
szakértő műemléki érték dokumentálása szakterületen
ny. sz.: 21-0007**

**konzulens: Simon Anna művészettörténész
szakértő műemléki érték dokumentálása szakterületen
ny. sz.: 21-0010**

2016. szeptember

Jelen dokumentáció a 39/2015 (III. 11.) kormányrendelet 9-10. mellékletének alapján készült az épület (új funkcióval járó) tervezett hasznosításához kapcsolódóan.

1. A vonatkozó szakirodalom jegyzetekkel kiegészített ismertetése

A piarista intézmények és ingatlanok történetét a veszprémi vár kontextusában *Lukcsics Pál és Pfeiffer János* dolgozta fel a vár 17-18. századi történetét tárgyaló munkájában (LUKCSICS-PFEIFFER 1935, 161-176). A Veszprémben Volkra János Ottó püspök hívására érkezett tanítórend tagjai a papi szemináriumban és az akkor megnyíló gimnáziumban is tanítottak. Rendházuk és iskolájuk először a vár DNy-i részén, a reformátusoktól elvett épületekben és iskolában kapott helyet. Az első saját iskolájukat a mai piarista templom helyén építették fel 1731-ben (Uo. 170), majd ettől délre 1740 körül a rendház ma is álló korábbi, déli szárnyát.

A szerzők feltételezik, hogy a későbbi mai helyén megépülő gimnázium tervei is a rendházat tervező Tiethart Józseftől származhatnak, bár egyik épület tervei sem maradtak meg (Uo. 172). Közreadják a piarista telkek 1759-es helyszínrajzát (**1.1. ábra**), mely meglehetősen pontosan ábrázolja a rendház akkor már álló déli szárnyát, a mai templom helyén álló korábbi gimnáziumépületet, és a későbbi gimnázium telkét, melyet az utca felől kerítés határolt íves kapuval.

A gimnázium építését 1773 áprilisában kezdték meg, és május 1-én került sor az ünnepélyes alapkövetételre. A hivatkozott források megemlítik, hogy a korábbi várfalat le kellett bontani, és az iskola alépítményeként új várfalat kellett építeni, ami komoly anyagi terhet jelentett. Az építkezést 1777-től Oswald Gáspár piarista szerzetes, építőmester felügyelte.

Az épület 1778-ban elkészült, amit a bejárati kapu kőkeretének felirata is jelez. A gimnáziumra a nemzeti iskolák számára 1784-ben emeletet építettek, melyet csak 1821-ben fejeztek be. A nemzeti iskolák a gimnázium 1-2. osztályával párhuzamos két felsőbb 5-6. elemi iskolai osztályt jelentettek (a gimnázium e képzésnek 1869-ig adott helyet).

A rend veszprémi működésének történetéről legutóbb *Koltai András* publikált összefoglaló tanulmányt (KOLTAI 2011), mely elsősorban intézménytörténeti háttérrel ad. Kitér a templom felépítésére, melyre a korábbi kápolna helyén 1828-1836 között került sor. A gimnázium státusza idővel változásokon ment keresztül: az állami tanügyi reformokat követve, illetve a központi intézkedéseknek alárendelve 1805-től ötosztályosból hatosztályos lett, 1850-ben egy központi rendelkezés során visszafokozták négyosztályossá, majd 1868-69-ben újra hatosztályos „nagygimnázium”, 1885-85-től nyolcosztályos főgimnázium lett.

Az alsó négy osztály fenntartója 1884-től is a piarista rend maradt, míg a felső négy osztályé a veszprémi római katolikus egyházközség. Az egyházközség kezelte a gimnáziumi alapot, az ügyek adminisztrációjára az 1868-ban gimnáziumi bizottságot hoztak létre. Ez a bizottság hozott döntéseket az iskola anyagi és jogi ügyeinek igazgatásáról. A tanárokat a piarista rend adta. A tanulmány foglalkozik az iskola belső életével, a tanároknak helyi társadalomban elfoglalt közéleti szerepével mind a 19. századra, mind a 20. század első felére vonatkozóan, tárgyalja a Tanácsköztársaság időszakát is, amikor az iskolát államosították, és megtiltották a vallási nevelést, végül ismerteti az iskola 1945-utáni államosításának folyamatát.

A szerző közlése a piarista levéltárból több forrást, így a gimnázium bővítésére készült 1843-as terv homlokzatrajzát (**7.4. kép**), ezt alább a forrásoknál tárgyaljuk részletesen. Az intézmény történetéhez elsődleges forrásokat jelentenek az évente közzétett Értesítők. Ezek kezdetben csak névsorokat tartalmaztak, de a későbbiekben a tanévek eseményeit és változásait is feljegyezték bennük. Ezeket az adatokat a történeti összefoglalásokat készítő egyes szerzők már felhasználták és közölték, de részletesebb és további adatok is szerepelnek a kötetekben. Az Értesítő részeként jelent meg 1895-ben *Tölcséry Ferenc* veszprémi piarista tanár könyve, mely az intézmény és az épület történetének 1894-ig legteljesebb, alapvető összefoglalást nyújtja (TÖLCSÉRY 1895).

Részletesen leírja az 1773-88 közötti építkezések adminisztratív hátterét, ezen belül kitér az 1783-ban kezdődött emeletréépítésre. A nemzeti (anyanyelvű elemi) iskolákat ekkor központi rendeltre kellett felállítani, és a megyegyűlés határozata alapján e célból az erre szolgáló két terem (magába foglaló emeletet) kellett az újonnan épült gimnáziumra építeni (Uo. 36). Kiderül azonban az is, hogy az emeleti termek 1795-ben nem voltak használatban, „zár alatt” voltak (Uo. 37), ennek okára azonban a szerző nem tér ki. (A későbbi adatok azonban arra utalnak, hogy ezzel együtt az elemi iskolák osztályait befogadta az épület és az intézmény, elhelyezésükre valamilyen okból nem az emeleten került sor.)

A felépítést követő újabb nagyobb beavatkozás a kötet szerint 1821-re tehető, ekkor a rossz állapotba került épület felújítására került sor. A szerző nem határozza meg pontosabban, mire terjedt ki a felújítás, azonban kiderül, hogy az építkezésre 54 000 téglát, 20 „hatalmas szálfát”, és legalább 200 köből meszet kapott az iskola adományul. A felújított épületben 1822-ben színdarabot mutattak be „előkelő közönség” jelenlétében. Megemlíti a kötet az udvar átalakításának eseménysorát, melyet 1821-től 1852-ig datál. Adatai szerint a megye a felújításra tett adományaiért cserébe a várbeli utca bővítésére a gimnáziumudvar területének korrekcióját kérte a piaristáktól. A rend azonban megjelölte, hogy az átalakítás csak az udvar épületeinek átépítésével lehetséges, ehhez pedig támogatást kértek. Az ügy a részletek tisztázásával hosszasan húzódott.

Az 1848–49-es szabadságharc során a gimnázium épületét katonaság beszállásolására vették igénybe 1848 december 28 és 1849 január 12 között, majd január 25-én az iskolának hosszú időre el kellett hagynia az épületet. A szabadságharc leverését követően a katonai használat állandósult, az iskola a megszálló haderő támaszpontjává vált. Az épületben a 12. vadászszázlój, majd a Palombini gyalogezred, végül a Mauschelli 10. gyalogezred állomásozott. Ez idő alatt az oktatás a városban több másik épületben egy-egy helyiségben folytatódhatott. Végül 1852-től használhatták újra a piarista gimnáziumot oktatási célra. A források arról tanúskodnak, hogy az épületet a katonai használat megviselte.

Ezt megelőzően azonban, központi rendezésre, az iskolát négyosztályossá minősítették vissza. Ez idő alatt, 1857-től az addigi 5-6. elemi iskolai osztály mellett az elemi iskolai 4. osztályt is a gimnázium épületében kellett elhelyezni 1857-től.

Az épületen 1862-63-ban felújításra került sor.

1868-69-ben sikerült elérni, hogy az iskola újra hatosztályos nagygimnázium legyen. Az 5-6. osztályt a katolikus egyházközség tartotta fenn. A bővülés kapcsán a tanárok szobái és a szertárak számára helyre volt szükség, és a piarista renddel való megegyezés alapján a rendház és a templom között, az utcafronton építették fel az erre szolgáló új, egyemeletes épületszárnyat 1869 év folyamán (Uo. 67).

A gimnázium tananyaga megújult és számos új területtel bővült ekkor.

Az 1870-es években, a tanügyi reformokkal párhuzamosan a megye és a város törekedett arra, hogy a veszprémi gimnázium nyolcosztályossá válhasson. A helyszükségletet úgy tudták biztosítani,

hogy először is 1883-ban alsó szinti (alagsori) folyosót, melyet addig nem használtak, rendbe hozatták és leburkoltatták, 1884-ben rendelkeztek az alagsorban három új tanterem teljes berendezéséről, az épületben az ablakok és ajtók felújításáról, az árnyékszékek új helyen, megfelelő módon való kialakításáról. 1884 év folyamán az addig az 1869-ben épült szárny földszintjén elhelyezett szertárak helyén tanárlakásokat alakítottak ki, a szertárakat ideiglenesen a rendház épületében helyezték el, illetve az I osztály termét fizikai szertárrá („Múzeummá”) és díszteremmé alakították át (Uo. 104). 1884-ben egy tűzvész pusztította el az udvaron levő istállót. A leégett istállót nem építették újjá, hanem helyükön fásszint, árnyékszékeket és az iskolaszolga tartózkodási helyiségét magába foglaló melléképületet építették. Az iskola rossz állapotú tetejét kijavították.

Az 1880-as években gyűjtést kezdtek az épület kibővítésére, a korszerű oktatás feltételei a régi épületben egyre kevésbé voltak tarthatók, s erre a minisztérium időről időre felhívta a gimnáziumi bizottság figyelmét. A bővítésre készült tervet és költségvetést 1891-ben terjesztették fel a minisztériumba, melyre kikötésekkel jóváhagyást is kaptak.

A kötet történeti áttekintésének végén ismerteti fő vonalakban az építkezést, melyre 1893 folyamán került sor, s melynek során a gimnáziumot összekötötték a rendház épületével, és második emelettel magasították. Részletesen ír az alapkőletételről melynek során egy fémhengerben megemlékező iratot helyeztek el az új épületszárny alapozásában.

Megemlíti a szerző az összekötő szárny helyén azt megelőzően álló cselédlakást.

A kötet részletesen bemutatja az iskola statisztikai adatait, ösztöndíjait, egyesületeit, tanár- és diáknévsorait.

Tölcsey művének folytatásaként állította össze és tette közzé Lichtneckert András a gimnázium 1894-1948 közötti történetét (LICHTNECKERT 2011), mely az adott korszakra a legteljesebb, az elérhető forrásokra széles körben támaszkodó munka.

Közléteszi a szerző a rajzterem és díszterem felépítésének adatait, melyre 1902-ben került sor, tervezője Schmahl Henrik építész volt (272. o.). A tornaterem építésének ügye hosszasan elhúzódott. A tornaterem ekkor a pincszinten volt elhelyezve, melyet a minisztérium nem talált megfelelőnek. Az építésre alkalmas telket csere útján a vár alatt szereztek meg, ahová a gimnáziumból a hegyoldalban lejárót létesítettek. A tornacsarnok 1906-ban épült fel.

Az I. világháború kitörése után, 1914 nyarán a gimnáziumot laktanyaként kezdték használni, majd katonai tartalékkórháznak jelölték ki. A tanítás 1914 őszén még elkezdődhetett az épületben, de december 10-én a II. emeleti helyiségek kivételével a honvédség „lábadozó kórház” céljára vette igénybe. A tanítás a város különböző más épületeiben folytatódhatott. Ez az állapot a világháború teljes időszakában fennmaradt. A katonaság 1918 novemberében elhagyta az épületet, az összes osztály az 1919/20-as tanév elején költözhetett vissza. Megállapították, hogy az épületben a bútorzat, az ablakok, ajtók és az illemhelyek károsodtak a háború idején. Ezek rendbehozatalára 1919 év során már lehetőség volt.

A II. világháború végén, 1944 tavaszától megismétlődött a katonai használat. A szerző az Értesítőkből idéz, ebből kiderül, hogy ebben a szovjet bevonulás idején a „menza-bunkerben” húzódtak meg a diákok és tanárok – itt a pincszintről van szó. Korábban egy robbanás megrongálta az épület tetejét, az átvonuló katonaság és egyes helybeli lakosok is fosztogatták illetve rongálták a berendezést.

Az oktatás végül 1945 október 8-án kezdődhetett meg az iskolában, először négy tanteremben. A gimnázium működése helyreállt, de megkezdődött az oktatás átalakítása, majd államosítása.

A kötet szakirodalmi áttekintést nyújt a gimnáziumi értesítőkből megjelent fontosabb írásokból, közli a tárgyalt korszak diák- és tanárnévsorait, áttekinti az egyesületi és cserkészszerveződést,

tárgyalja a diákmenzát, mely a rászoruló diákok étkezését segítő alap volt, melyet étkezőhelyiség egészített ki (működése akkor szűnt meg, mikor 1944-ben a katonaság a helyiséget – a pincszinten – lefoglalta).

A kötetben található egy korabeli fotó az I. világháborúban elesettek 1929-ben felavatott emlékművéről, melyen felismerhetjük a földszinti folyosó É-i végén a mai átjáró körüli stukkókeretelést, és látható a középső medaillon mára eltűnt díszje a piarista címerrel, míg a keretelés szárain közepén a magyar címer elemei vehetők ki külön címerpajzsokon (**1.12. ábra**). Az emléktábla formája alapján azonosítható a folyosó szomszédos falán a közelmúltban eltávolított táblával.

A gimnázium Értesítőjében jelent meg 1894-ben Bolgár Mihály piarista szerzetes tanulója (BOLGÁR 1894), mely az épület 1893-as bővítésének szempontjait és megoldásait mutatja be igen részletesen. Más tanulmányokból kiderül, hogy Bolgár Mihály volt, aki az építkezést a tantestület szempontjából felügyelte, és annak számos koncepcionális vonása és részletmegoldása tőle származik. Ilyen vonatkozásban egyedülálló forrást jelent. Közzétette az épület elkészült állapotának valamennyi alaprajzát, a funkciók megjelölésével, ezekből pontosan tudjuk, milyen funkcionális elrendezéssel kezdett működni a kibővült iskola 1894-től.

Tanulmányában ugyanakkor az épület addigi múltját is áttekinti, így erre nézve is alapvető adatokat tudunk meg. Leírja, hogy az 1870-es évek végéig az alagsori termekből egyet foglalt el az elemi iskolák 5-6. osztálya, kettő pedig lomtárul szolgált. Az elemi iskolai osztályok kiköltözésére 1869-ben került sor (Uo. 14). Ennek helyén 1877 után rajztermet hoztak létre, a szomszédos, addig nem használt helyiségből pedig tornatermet. Leírja, hogy 1881 után a pincszinten az ablakok megnagyobbításával hoztak létre tornatermet, az alagsori helyiségekből 3 tantermet alakítottak ki, a földszinten szintén 3, az első emeleten két tanterem foglalt helyet, az emeleti szűk nagy terem pedig ekkor természettani szertár lett. Ír a korábbi varfalra vonatkozóan az alapozás ásásakor tett megfigyelésről (Uo. 18). Nagyon részletesen leírja az épület tervezésénél érvényesülő méretezési szempontokat és azok ergonómiai indoklását, ebből nyilvánvaló, hogy legalábbis társtervezőnek tekinthető.

A funkcionális elrendezésből kiemelendő, a mai állapottól való eltérés a jómódú diákok számára kialakított második emeleti konviktus (bentlakás), az ehhez a teraszon tartozó díszkert. Látható, hogy a földszinten az újonnan épült rész T alakú közlekedői egybefüggőek voltak, ajtók nélkül, a jelenlegi 005 sz. folyosó végén az alagsorba vezető csigalépcső volt, két oldalt konyhák és cselédlakások kaptak helyet.

Az alaprajz feltünteti a mellékhelyiségeket, fűsszint magába foglaló melléképületet az udvar DNY-i sarkában.

Részletesen leírja a természettani (fizikai-kémiai) szertár helyiségeinek kialakítását és berendezéseit. Az oktatáshoz használt bútorok rajzát és működési elveit is közli (**1.9-10. ábra**).

Építészeti-műemléki szempontból elsőként Korompay György 1956-os munkája mutatta be az épületet (KOROMPAY 1956, 145). Az 1778-as datálású díszkapu kőfaragójaként Reindl Antalt nevezi meg. Tévesen azt írja, hogy a rendház és a gimnázium 1884-ben épült össze. Szintén tévesen ír a rendház – a gimnázium bővítése kapcsán épült – utcai épületszárnyáról, 1884-1892 közötti dátumot adva meg.

Korompay közöl több fontos történeti ábrázolást Veszprémről, ezek közül egy 1799-es céhlevél rajzán (**1.2. ábra**) és egy 1857-es litográfián (**1.4. ábra**) egyaránt látható a piarista gimnázium akkorra megépült háromszintes épülete. Az 1799-es rajzon az épület D-i rövid homlokzata felett kétszintes oromfal látható: az alsó rész kétoldalt, íves, felül osztópárkány és timpanon zárja le (**1.2. ábra**). A 19.

század második felében készült látképek közül is több ábrázolja a vár keleti oldalát a gimnáziummal. Egy ekkor készült, pontosabban meg nem határozott datálású színezett fametszeten **(1.5-6. ábra)** egyrészt jól kivehető a párkányos, lizénás homlokzati architektúra, másrészt meglehetősen pontosan megjelenik – bár hátulnézetben – a déli homlokzat oromfala, ami az 1799-es ábrázolásétól eltér: a kétszintes oromfal alsó, alacsonyabb része vízszintes záródásúnak tűnik, végén és csúcsán valamilyen álló szobordísszel, középső része pedig kiemelkedő, két oldalt fülekkel kiképzett íves lezárással.

Elképzelhető, hogy a kapupilléreken és a várfal mellvédjének sarkán álló három kő tobozdíz, melyek a jelenlegi helyükön építészeti idegenek, ennek az oromfalnak a díseit képezték eredetileg, és az emeletráépítés során kerültek mai helyükre.

Brechler 1857-es képén az oromzat nem vehető ki tisztán, illetve nem értelmezhető **(1.4. ábra)**. A rajz egy sötét, egyenetlen felületet ábrázol az oromfalon. Lehetséges, hogy a korábbi oromfal 1857-re tönkrement, esetleg – ha ez az ábrázolás így magyarázható – kúszónövény futotta be, melynek eltávolítása után a falazatot, vakolatot erősen fel kellett újítani, és esetleg emiatt került sor az oromfal újjáépítésére.

Az iskolával, annak múltjával több, részben a jogutód Lovassy László Gimnáziumhoz kapcsolódó gyűjteményes kötet foglalkozott.

Az alapítás 275. évfordulója kapcsán két kötet is megjelent. Az 1986-os jubileumi évkönyvben (JUBILEUMI ÉVKÖNYV 1986) Asztalos István tanulmánya szól az iskola történetéről. Itt több vonatkozásban is a történeti adatok másoknál részletesebb kiértékelése található, így elsősorban a világháborús viszontagságokra vonatkozóan. A kifejezetten a piarista iskolára emlékező kötetben (EMLÉKKÖNYV 1989) Stéhli Ferenc tekinti át az intézmény történetét. Mindkét kötetben további történeti, kultúrtörténeti adatokat találhatunk más tanulmányokban is.

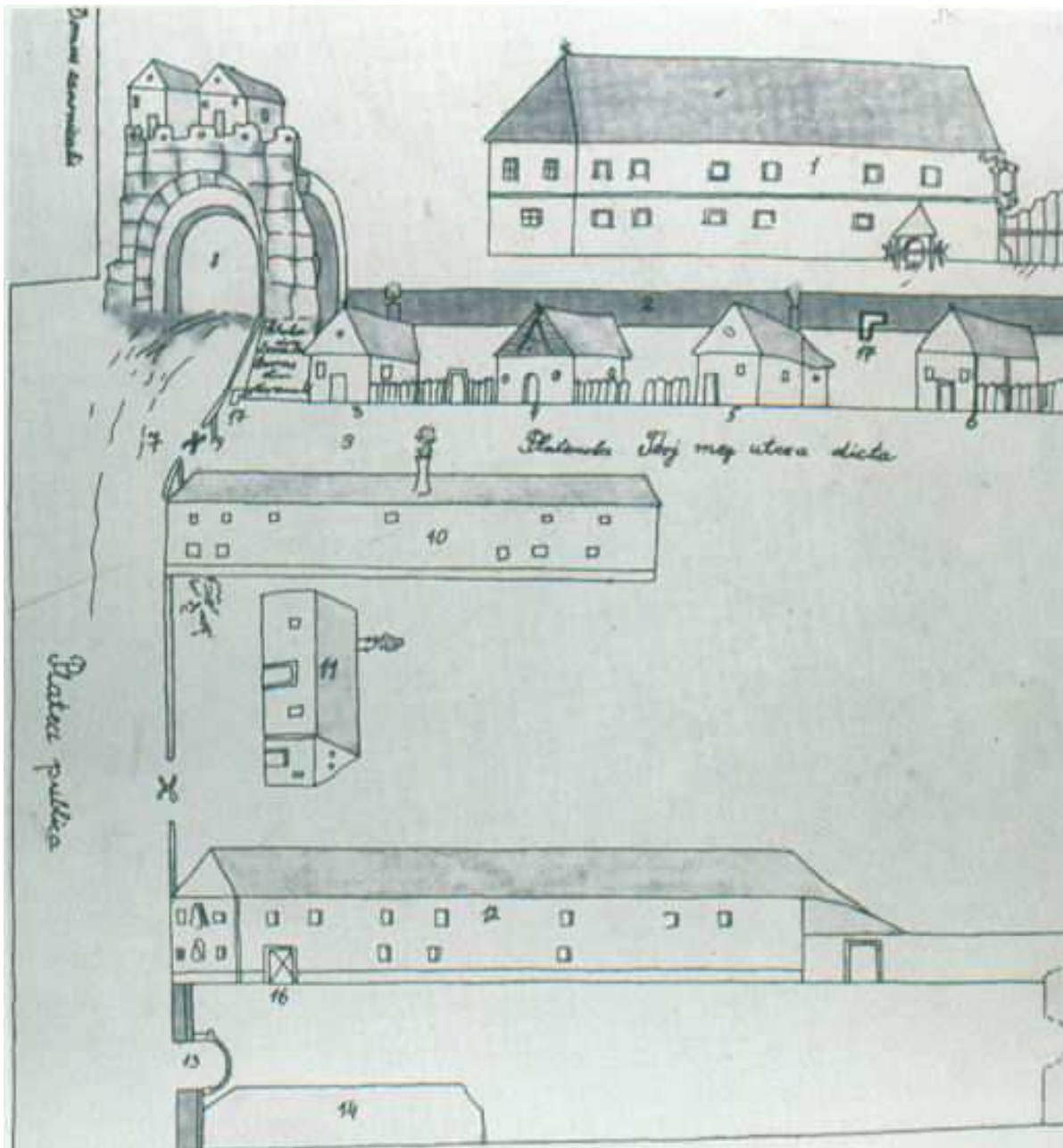
Kiemelendők a 20. század első felének iskolai életére, működésére, tanáregyéniségeire vonatkozó személyes visszaemlékezések, ezek egyik fontos forrása Lechner László több tanulmánya, illetve a tanárokat bemutató fejezet a piaristák által kiadott 2002-es kötetben (ALMA MATER 2002). Leírja a tantermek 1940-es évekbeli elosztását.

Itt olvashatunk többek között arról, hogy az első emeleti folyosóról nyílt dísztermen kívül a cserkészotthon is, ugyanakkor az emeleten ekkor két tanterem volt, a VII. és VIII. osztályok számára: az osztályok számozásuk szerint az alagsorból indulva felfelé növekedő sorrendet foglaltak el. Említi az udvaron álló féltetes tüzelőtároló fészert, mely a pedellus tartózkodási helye is volt, a lakása a félemeleten kapott helyet. A tornaterem megközelítése „előbb az Ányos utcán át”, a háború után „a diákmenza kijáratí járdája felől” a várhegy oldalában épült szerpentin volt lehetséges. Részletesebben megemlékezik a második világháború utáni újjáépítés munkájáról, amikor a diákság részt vett többek között a tetőfedés javításában, és a Balogh Ferenc igazgató által az épületben berendezett asztalosműhelyben javították a nyílászárókat, illetve irányításával villanszerelést is végeztek. Balogh Ferenc újra beindította a diákmenzát is.

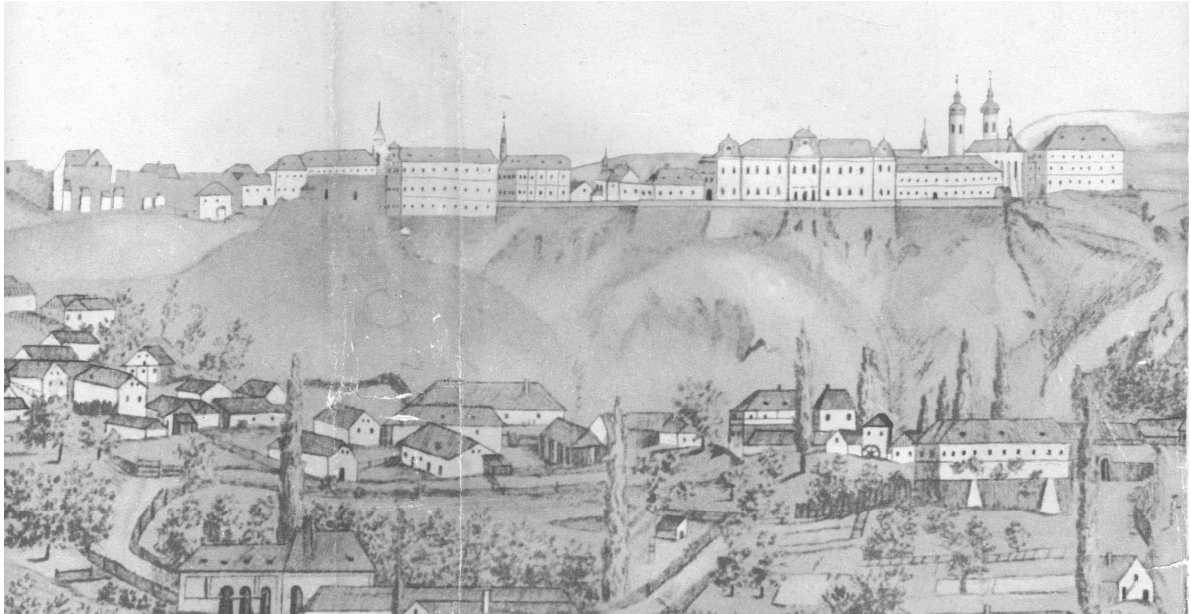
Az iskola alapításának háromszázadik évfordulójának alkalmából a Veszprémi Szemle folyóiratban tematikus szám jelent meg. Itt tanulmány olvasható Brusznai Árpádról, a gimnázium várbeli épületében (ezen a néven 1950-től) működő Lovassy László Gimnázium tanáráról, Brusznai és az iskola a forradalom eseményeihez való kapcsolódásáról (SEBŐ 2011). A kötetben Lechner László további visszaemlékezései is megtalálhatók az 1940-es évek iskolai életéről és társadalmi közegéről (LECHNER 2011). A piarista gimnázium eredeti könyvállományának összetétele és sorsa is nyomon követhető két tanulmány segítségével (KOLOZS 2011; PÁKOZDI 2011).

A Veszprém történeti fényképeit közreadó, 2000-ben megjelent kötetben (PRAZNOVSZKY 2000) a gimnázium előtti utcaszakaszról található egy fénykép, melyen a gimnázium udvarán a kerítéshez

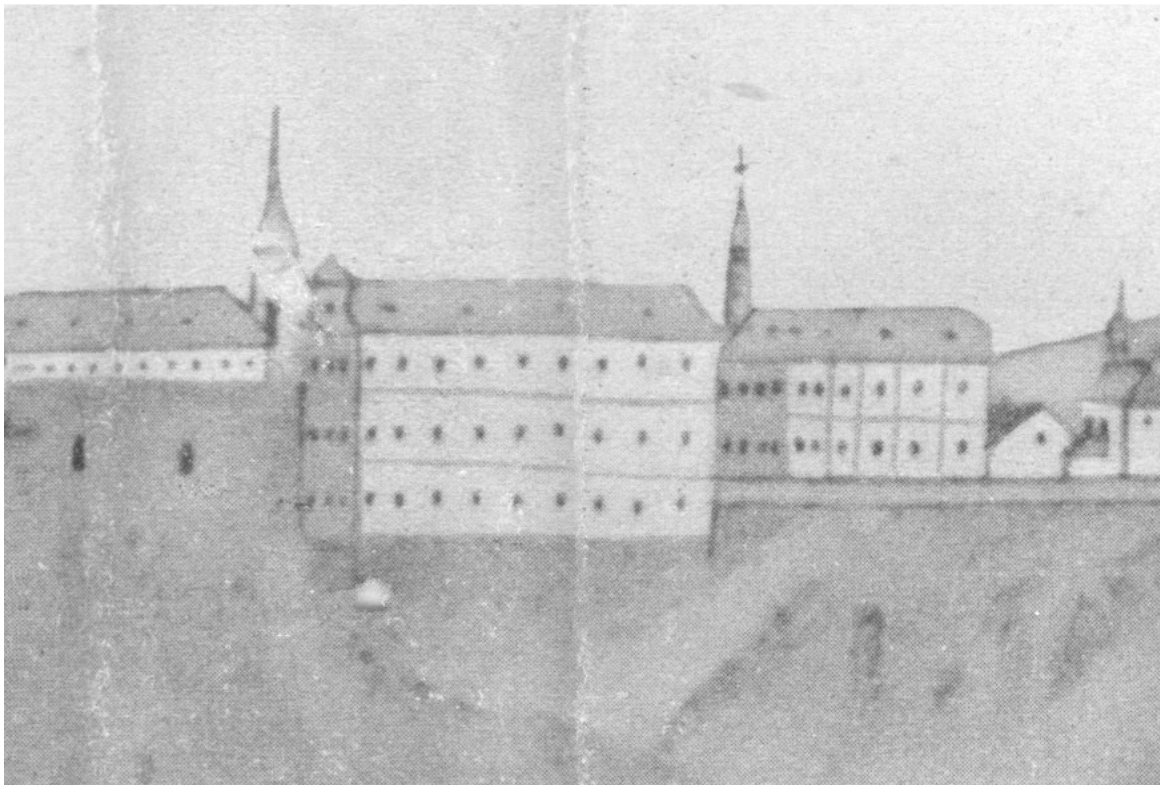
épült melléképület és folytatásában D felől a D-i szárny helyén lebontott földszintes ház helye látható, nagyjából 1901 körül (1.11. ábra).

1.1. A piaristák telkeinek helyszínrajza, 1759-ben. 12-es számmal jelölve a piarista rendház D-i szárnya, 10-es számmal a piarista gimnázium első épülete a mai templom helyén (KOROMPAY 1957, 20. KÉP)

1.2. 1799-es céhlevél ábrázolása a veszprémi vár K-i oldaláról (KOROMPAY 1957, 48. KÉP)

1.3. Az 1799-es kép részlete a gimnázium (balra) és a rendház épületével

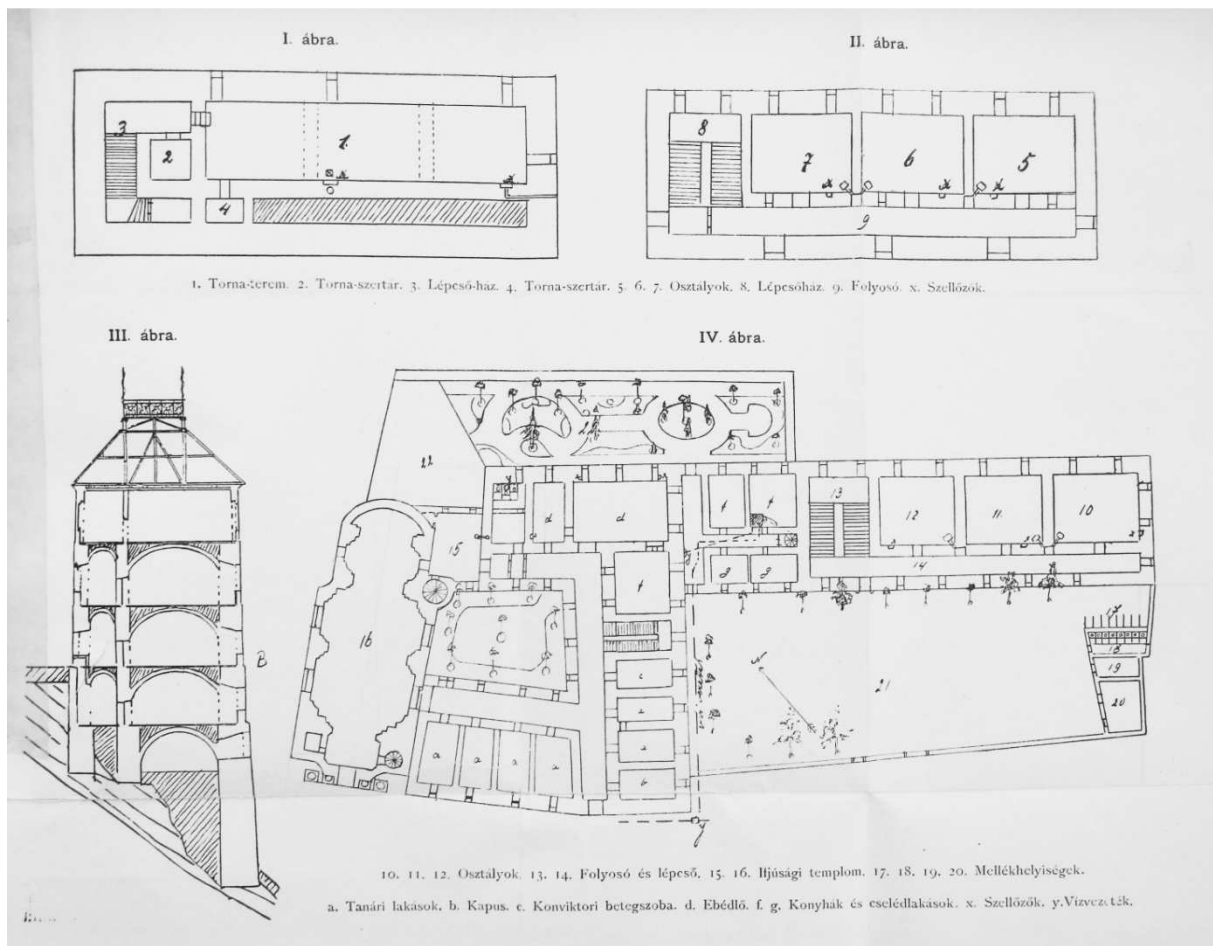
1.4. Brechler rajza után készült litográfia, 1857 (KOROMPAY 1957, 49. ábra)

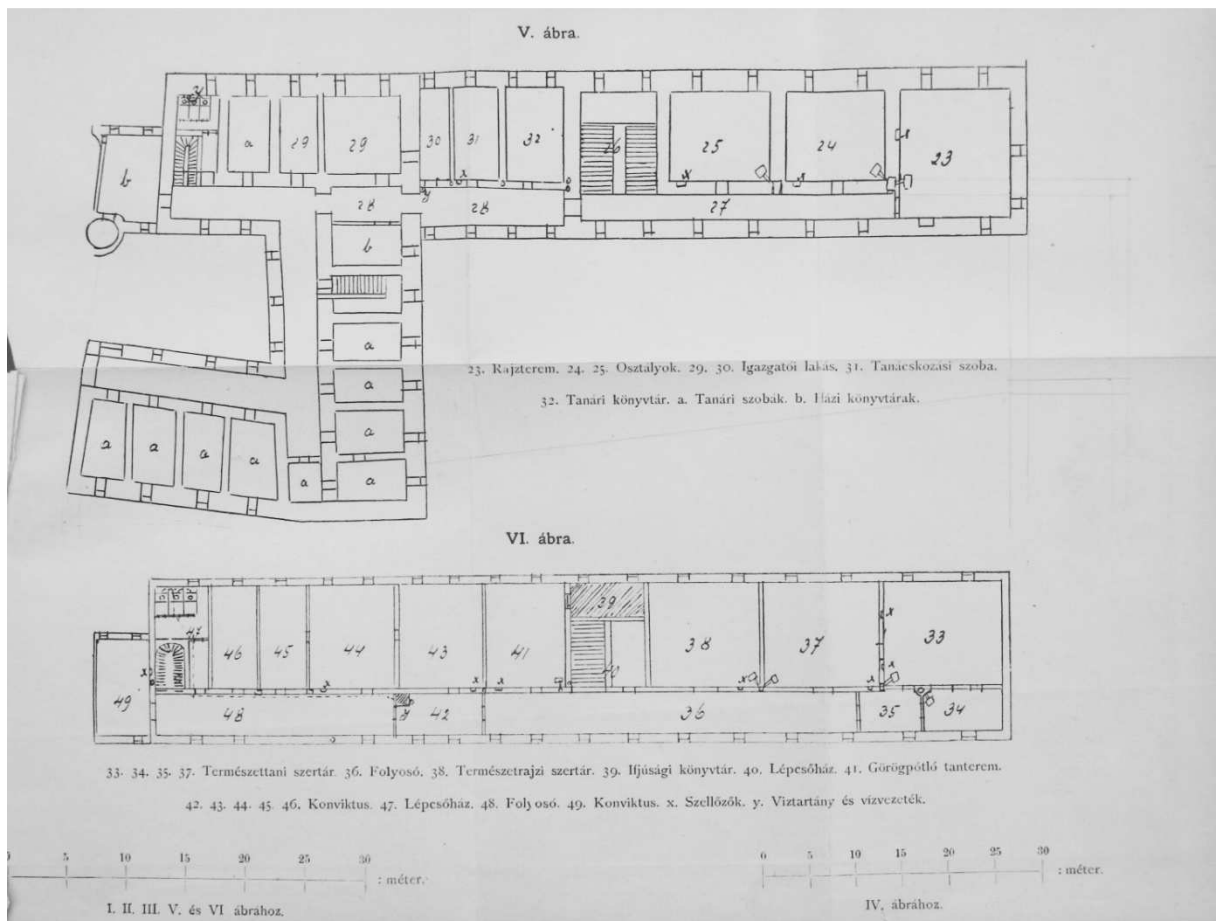
1.5. Színezett fametszet a vár keleti oldaláról, 19. század második fele. (KOROMPAY 1957, 48. ábra)

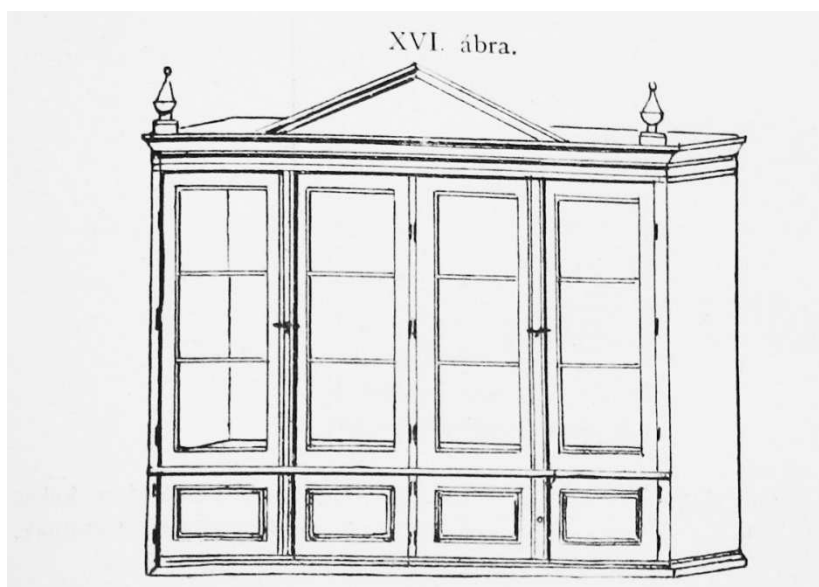
1.6. A metszet részlete a piarista gimnáziummal és rendházzal

1.7. Az 1893-as átépítés utáni funkcionális elrendezést bemutató alaprajzai Bolgár Mihály tanulmányában (BOLGÁR 1894, III-IV. ábra)

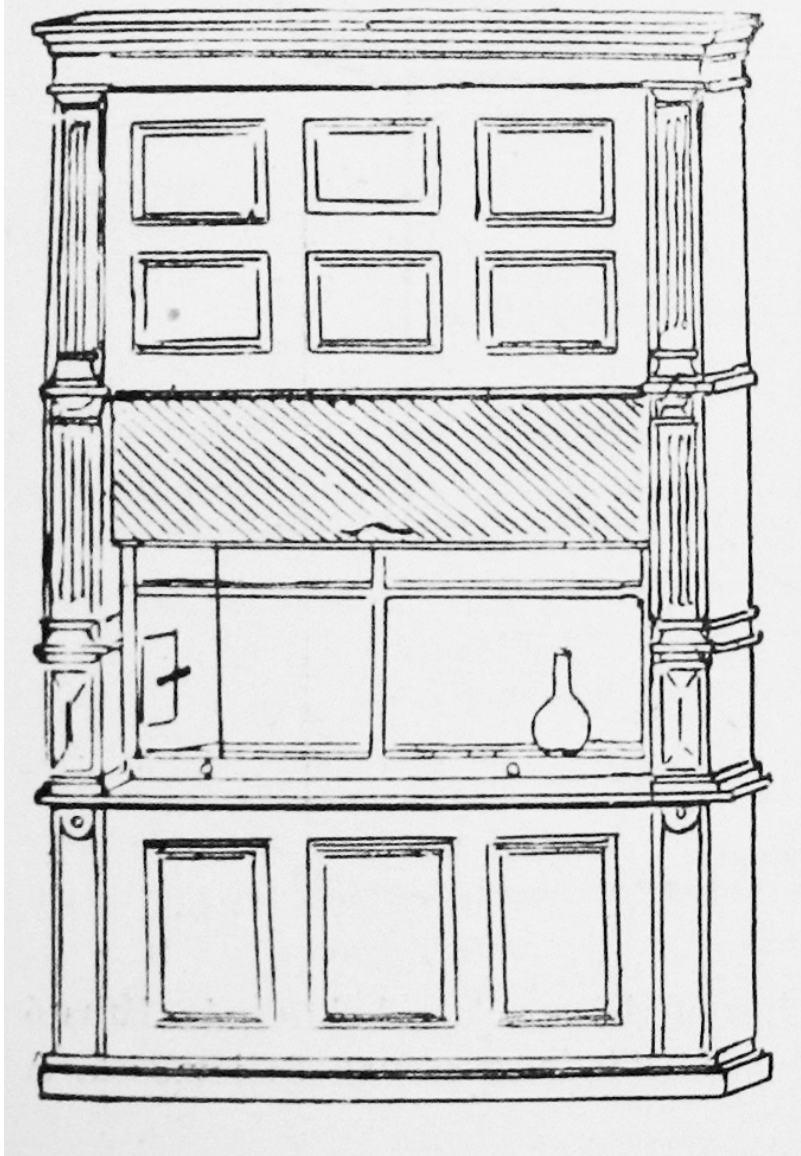

1.8. Az 1893-as átépítés utáni funkcionális elrendezést bemutató alaprajzai Bolgár Mihály tanulmányában (BOLGÁR 1894, V-VI. ábra)

1.9. A természettani szertár általa tervezett szekrényének rajza Bolgár Mihály tanulmányában (BOLGÁR 1894, XVI. ábra)

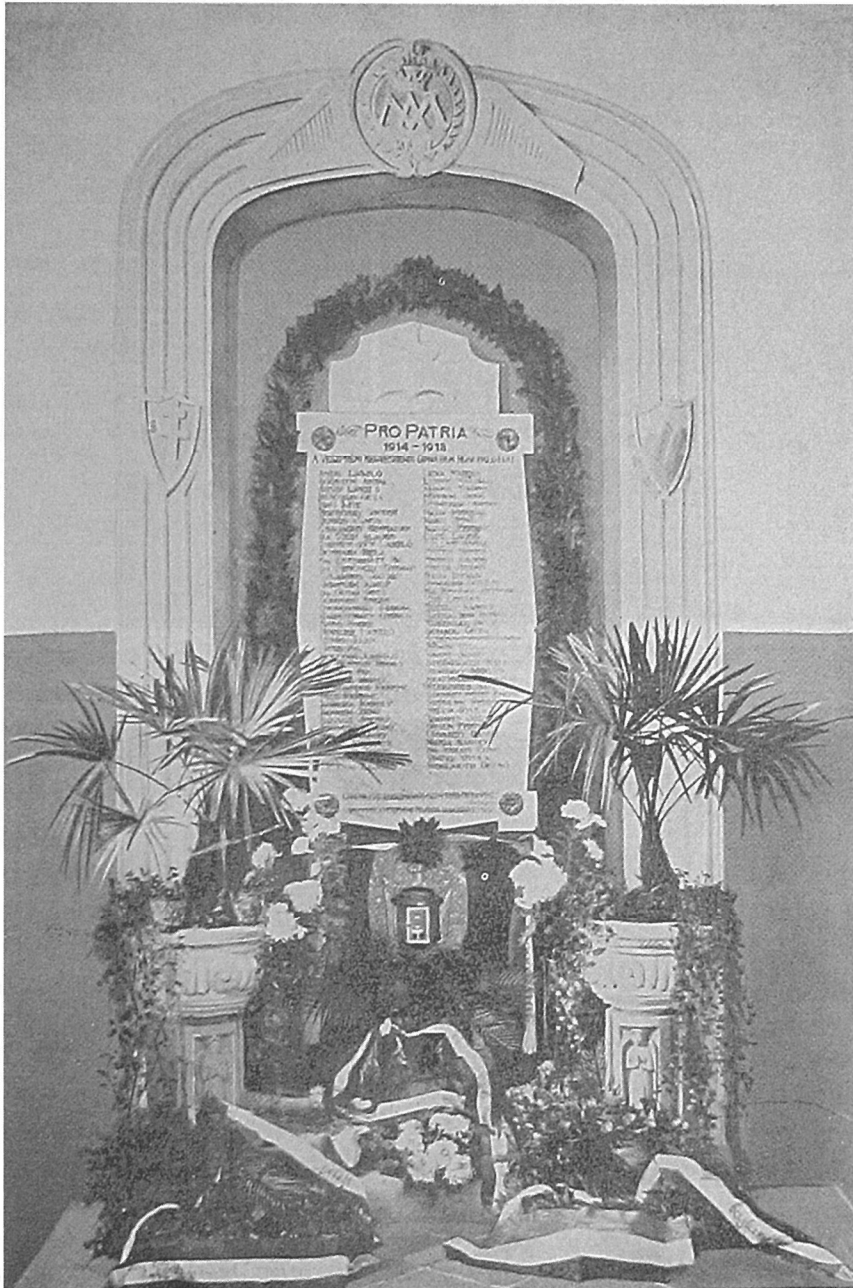
XVII. a ábra.

1.10. A vegytani szertár általa tervezett „vegykonyhájának” rajza Bolgár Mihály tanulmányában (BOLGÁR 1894, XVII. ábra)

1.11. A Vár utca a gimnáziumnál, a D-i szárny felépítése előtt, a földszintes épületek bontása közben 1900-1902 körül (PRAZNOVSZKY 2000, 21. KÉP)

Az I. világháborúban elesettek 1929. november 1-jén leleplezett emlékműve

1.12. Az I. világháborúban elesett diákok és tanárok 1929-ben felavatott emlékműve (a földszinti folyosó É-i végén), a stukkókeretelés záradékán a piarista címerrel, a keretelés szarain külön címerpajzsokon a magyar címer elemeivel (LICHTNECKERT 2011, 437)

2. Forráskutatás (releváns írott források, térképek, tervek, fényképek, ábrázolások, szóbeli visszaemlékezések)

Piarista Rend Magyar Tartománya Központi Levéltára, Budapest

A levéltár a piarista rend működésére, az iskolák igazgatására vonatkozó iratokat őriz, a veszprémi gimnázium esetén 1868-ig a rendi fenntartás révén a belső működésre itt található a fontosabb elsődleges források.

A rendházak állapotát háromévente dokumentáló jelentések (ún. *status domus*) sorozatában a fejlődés illetve bővülés kapcsán említik az épületekben bekövetkezett változásokat. Így az 1821-23 évekről készült jelentésben viszonylag részletes adatok olvashatók az ekkor végzett építkezésről. Eszerint az iskola épületét ekkor kívül és belül is vakolták (*aedificium interne et externe... est incrustatum*), nagyterem készült el a vizsgák számára (*sala magna pro examinibus parata*), az emeletre vezető feljártnál 15 (másutt 16) ölnyi boltozat készült (*fornix orgiarum 15 ubi ascenditur ad tractum superiorem est structus*). Az ekkor elkészült nagyteremről később úgy írnak, hogy az „most kápolnaként szolgál”, és ekkor kapott mennyezetet, padlót és ablakokat (*sala quae nunc pro sacello inservit est perfecta, accepit videlicet stucaturam, fenestras et pavementum*). Ekkor az egész tetőt a püspök költségén újrafedték zsindellyel, és a padláson magtárat alakítottak ki (*aedificium totum accepit novum tectum ex munificentia episcopi... sub tecto gymnasii est granarium erectum*), a felső folyosó téglákkal burkolták (*ambitus superior est lapidibus stratus*).

III.27. Status domus Wesprimiensis ab anno 1775

A rendház háztörténetében (*historia domus*) időrendben olvashatók bejegyzések, így az 1773 május 1-én történet alapkövetétel, Mária Terézia 1776-ban folyósított adományáról. Hosszabb szünet után az 1782-es évnél található az a bejegyzés, miszerint a felsőbb osztályokat már az új épületben oktatják, míg az alsóbb osztályokat még a régiekben.

1783 februárjában feljegyezték, hogy a korábbi iskola helyén bontásokat kezdenek.

1784 áprilisánál jegyezték be, hogy megkezdődött a nemzeti iskolák közbülső falainak építése (*inchoati sunt scholis nationalibus muri intermedii*), de később erről az építkezésről több adatot nem találhatunk.

II.6. A veszprémi rendház levéltára

Lib. 17. Historia domus II. 1772-1827

A levéltár tervanyagában megtalálhatók az utca és az udvar területének rendezésére készült különböző tervlapok 1828-ból, melyek a meglevő állapotot feltüntetik (**7.1-2. ábrák**). Ezeken látható, hogy a gimnázium udvarától közvetlenül D-re a *vármegyé színje* (*reclinatorium comitatus*) állt.

A gimnázium bővítésére készült 1843-as tervrajz homlokzatot és alaprajzokat tartalmaz a gimnázium épületéről és a rendház szomszédos részéről, melyek közé ekkor egy összekötő szárnyat építettek volna (**7.4. ábra**). Az alaprajzok feltüntetik a meglevő és a tervezett épületrészeket, így azok a gimnázium akkori állapotának pontos és alapvető dokumentumai. Látható, hogy a földszinten két bejárat volt, egy a rizaliton – itt volt a ma is meglevő, 1893-ban áthelyezett kőkeretes díszkapu –, a másik a lépcsőháznál, a felvezető lépcsőkarral szemben, tehát a mai bejárat helyén. A homlokzati rajz szerint ez egy egyszerű keretelésű, szegmensíves kapuzat volt. Az előlépcsők arról árulkodnak, hogy az udvar szintje a mainál 2 illetve 3 lépcsőfokkal mélyebben volt.

Lényeges megfigyelni az ábrázoláson a bejárati kőkeretes kapu eredeti helyét, mely megfelel a homlokzat első emeletig terjedő, egy tengely széles rizalitjának az udvari homlokzat jobbról számított harmadik nyílás tengelyében, valamint a kapu feletti kis, álló ovális formájú ablakot. Figyelemre méltó, hogy ugyanakkor az ablakok keretelése a maitól részben eltérő: a földszinti ablakok mind zárókőmotívum nélküliek, és megfigyelhető a képen a rizalit emeleti ablakának a maitól eltérő, tagolt, hangsúlyos szemöldökpárkánya. A lizénák képzése a maitól szintén eltér abban, hogy a rizalit két oldalán, a határoló homlokzatszakaszok szélén mindkét szinten húzódik lizéna. A rizalit tetősíkja kiugrik, de feljebb belesimul a tető síkjába. Az épület tetejének D-i végét oromfal zárja le. Ezt oldalnézetből ábrázolja a nyugati homlokzat rajza, de a rajz készítője az oromfal oldalnézetének alsó kétharmadát rovátkolással látta el, míg felső részét kitöltetlenül hagyta. Ez bizonyára a felépítmény formai tagolását jelzi, és jól megfeleltethető az 1799-es rajzon ábrázolt oromfal **(1.2. ábra)** tagolásának.

Az emelet D-i végén „terem” (*Sahl*) látható, mely az épület teljes szélességét elfoglalja, és míg a többi terem (*Schulzimmer*) azonos, vélhetőleg boltozásra utaló jelöléssel van ellátva, ennek esetében a jelölés inkább síkmennyezetre (esetleg teknőboltozatra) látszik utalni. A teremben a bejárat mellett kályhafülkét jelez az alaprajz a most is meglévő fülke helyén. A lépcsőházban a felfelé vezető lépcsőkar mentén fal zárja le az emeleti folyosó terét, melyen ablak nyílik.

A földszinti termekre a 4-5-6. számokat írta a rajzoló, míg az emeleti termeknél csak a *Schulzimmer* felirat szerepel.

A földszinti homlokzat jobb széle előtt melléképületet jelez az alaprajz, ez homlokzaton nem jelenik meg, a melléképületben árnyékszékek láthatók az épület felőli oldalon.

Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára

A levéltárban külön állományt képeznek az 1868-ban létesült és az iskola anyagi ügyeit 1915-ig adminisztráló *Római Katolikus Gimnáziumi Bizottság dokumentumai*: jegyzőkönyvek, iratok mellett tervrajzok is. Ez az adott korszakra nézve alapvető forrásanyag, melyben a történet és működés legfontosabb vonásai és eseményei, ügyei részletesen is kutathatók.

(XII.31. A veszprémi Katolikus Gimnáziumügyi Bizottság iratai 1868-1915)

A jegyzőkönyvek részletes feljegyzéseit Tölcséry Ferenc jelentős részben hasznosította és értékelte történeti feldolgozásában. Ehhez képest az épületre, felújításokra vonatkozó további, ott nem ismertetett részleteket, illetve a könyv készítésénél későbbi időszakra vonatkozó építkezési adatokat emeltünk ki. (Jegyzőkönyv 1. kötet 1868-1875, 2. kötet 1875-1901, 3. kötet 1901- 1915)

Az 1874-es bizottsági határozatok között szerepel „*a téli tornászati teremnek a mellette levő s jelenleg raktáruól szolgáló helyiséggel egybeszakíttatása s ily módoni megnagyobbítása*”, valamint a tornaterem ablakainak javítása és nagyobbitása.

1884 szeptemberében Horváth Sándor építőmesternek „*az eddigi pincének tornateremmé alakításáról, a legalsó folyosón levő helyiségeknek tanteremmé alakításáról, valamennyi régi ablak helyett újaknak beszerzéséről, azoknak berakásáról...*”, valamint „*a gimnázium udvarán volt leégett faháznak (a mellékhelyiségek, kamra és faház számára) felépítéséről*” kiállított számláját fizették ki, megtörtént továbbá „*a tornatermen szükségessé vált negyedik ablaknak a bástyafalon kitörése*” is, valamint „*a díszterem újra pallóztatása, az emeleti folyosón a régi kövezet helyett újnak lerakása*”.

Kiderül a jegyzőkönyvekből, hogy a második emelet rendház fölötti részének építése kapcsán először a régi boltozatok lebontását és alacsonyabbra építését tervezték, ettől később eltekintettek – így alakulhatott ki a második emelet két része közötti szintkülönbség.

A bizottság határozta el a tető középső szakaszának lapos hajlásszögűre építését és a középső rész felett „terasz-szerű fedetlen emelvény” („*observatorium*”) felállítását.

A jegyzőkönyvek tartalmazzák a tornaterem építése körüli hosszasan húzódó mérlegelést, melynek során először a gimnázium mellé, a fenti telken épült volna meg a tornaterem, ennek tervei is elkészültek (7.11-13. ábra), de végül itt a szükséges rajzterem és díszterem épült meg, a tornaterem pedig több évi várakozás után az iskola alatti telken, ahová a volt tornaterem ablakának helyéről kiindulva készítettek lejáratot.

A levéltár őrzi a D-i szárny eredeti tervrajzait (7.14-16. ábrák). A tervek mindkét szinten gazdag stukkódíszat ábrázolnak a mennyezet alatti sávban, mely ma nem látható, kérdéses, hogy elkészült-e eredetileg.

A díszterem 1902-es elkészülte után röviddel, 1905-ben a bizottságnak jelezte az igazgató, hogy az első emeletre vezető lépcső rossz állapotú, elhasználódott. A bizottság úgy döntött, hogy tölgyfa lépcsőket készíttet, mivel az kevésbé csúszik, és egy kőlépcsővel eltérően szerkezeti problémákkal is kevésbé kell számolni.

Az új rajzterem ablakait 1913-ban kicsinek találta a tantestület, így döntést hoztak arról, hogy azokat meg kell nagyobbítani, ami az év novemberére el is készült.

Külön állomány tartalmazza a levéltárban a gimnázium *egyéb, 1860-1953 közötti iratait*, melyben főleg az 1930-as évektől az 1940-es évek végéig keletkezett dokumentumok találhatóak meg.

A lajstromból kiderül, hogy már 1945 novemberében tatarozási segílyt juttattak az iskolának, ez lehet az 1946 februárjában beérkezett tízmillió pengő helyreállítási segíly. Ez év májusában tetőcserép beszerzésével kapcsolatban intézkedtek.

Az iratok jegyzékében szerepel 1948-49-ben egy jegyzőkönyv az államosított iskola és az egyházi épület megosztásáról; 1949-50-ben az igazgatói lakásról; 1951-52-ben az iskola tatarozásáról.
(VIII.52. A Kegyes Tanítórend veszprémi gimnáziumának iratai)

Veszprém Város Mérnöki Hivatalának Iratai között megtalálhatók a gimnázium várhegy alatt álló tornacsarnokának tervrajzai.
(V.177. Veszprém Város Mérnöki Hivatalának Iratai, 34. d Veszprémi róm. kath. főgimnázium tornacsarnok terve, 1905)

A Tervrajzgyűjtemény fénymásolt tervrajzai között a Lovassy László Gimnáziumra készült tervanyagok az épületre vonatkozó elsődleges dokumentumok.

Az 1962-ben készült felmérési dokumentáció a meglévő állapotot rögzítette és helyiségfunkciókat is feltüntetett. Mind a földszinten, mind az alagsorban a tantermekben „deszkapadló” volt. Az első emelet D-i helyisége (115) tanári szoba volt. A második emelet északi felében valamennyi terem tanterem volt, a lépcsőház felett kamra, a tőle D-re levő terem szintén tanterem. Az akkori funkciók adatait az építéstörténeti alaprajzokon ábrázoltuk. Az is kiderül, hogy a szolgálati lakásban ekkor még nem volt fürdőszoba. (XV.18.b Lovassy László Gimnázium, felmérési tervdokumentáció, 1962)

Az 1964-es terv (Veszprém Megyei Tanácsai Tervező Vállalat, építész tervező: Rózsa István) nagyszabású felújítást készített elő. A műleírás igen szűkszavú, de a költségvetés részletesen jelzi az elvégzendő munkákat: így – többek között – meglévő betonlépcsőn a cementsimítás megújítása, 27

m2 tömbfa lépcső bontása, 9,7 fm betonlépcső készítése , 1035 m2 homlokzatvakolat javítása, meglevő lépcsőkön 240 fm cementsimítás készítése, 427 m2 cement lapburkolat bontása és ugyanennyi mozaikpadló burkolat készítése, 594 m2 hajópadló bontása és ugyanennyi lécparketta készítése. Összesen 51 ablak különböző mértékű faanyagpótlásos javítása szerepel a tervben.

Az előzményként csatolt levélből kiderül, hogy az igazgató előzetes egyeztetések alapján módosításként kérte többek között az összes ajtók javítását ill. cseréjét, a színpad bontását és korszerű színpad építését –ez utóbbi e dokumentáció költségvetésében nem jelenik meg.

(XV. 18.c 267. d Lovassy László Gimnázium felújítási és átalakítási munkái. Tervdokumentáció, 1964)

Az 1969-ben központi fűtés szerelésére készült terven az épület akkori állapota figyelhető meg. Az itt leolvasható helyiségfunkciókat a kutatási alaprajzokon ábrázoltuk **(1-5. rajzok)**.

(XV. 18.c 278. d. Veszprém, Lovassy László Gimnázium központi fűtés-szerelés kiviteli tervdokumentáció 1969)

A Veszprémi Városi Tanács Építési és Közlekedési, majd Műszaki Osztálya iratai között található a gimnázium épületében működött Közgazdasági Szakközépiskolára vonatkozó tervdokumentációk.

Az 1972-es dokumentáció az első és második emelt közötti lépcső (boltozat feletti) fa szerkezetének bontására és az oldalfalakba fogott, helyszíni műkő felülettel ellátott vasbeton szerkezettel való cseréjére vonatkozik.

(XXIII. 660.d 1137, 114.d. Közgazdasági szakközépiskola lépcső kiviteli tervdokumentáció 1972)

A levéltár különválasztott történeti tervállományában található az iskola udvarához kapcsolódó utcarendezésre készült tervanyag 1839-ből, mely egy megyegyűlési határozat mellékleteként készült **(7.3. ábra)**.

(Tr. 59. Veszprémi piaristák udvari leendő változások és építések terve 1839)

(Az ehhez kapcsolódó iratanyag: IV.1.b 2340/1839. Határozat a piarista iskola kerítésének és udvarának átépítéséről)

A levéltárba került Balassa László építésmérnök, műemlékvédelmi szakértő kéziratosa munkáinak gyűjteménye. Ezek között terjedelmes anyag vonatkozik a Vár 1980-as években folyt átalakításaihoz kapcsolódó megfigyelésekre, melyeket rendszerezett kutatási eredmények is kiegészítenek

A várfalak elemző leírása során a tanulmány piarista telekre vonatkozó részében a török kori ábrázolásokat vizsgálva szerző arra a következtésre jut, hogy *”a várfal Turco-felmérésen látható déli irányba törése valószínűleg kihatott arra, hogy a piarista rendház illetve iskola eredetileg nem épült egybe: a rendház a fal említett visszatöréséhez igazodott, míg az iskola a falon kívül, annak K-i irányba forduló szakaszával párhuzamosan, várlejtőre települt”*. Leírja, hogy az iskolaudvaron vezetékárkokban megtalálták a várfal alapján, mely a Ny-i homlokzattól 8,6 m-re futott és 1,9 m vastag volt. Ugyanennek kisedett vonalát az 1902-ben épült díszterem-szárny pincéjében, a pincefal D-i belső síkjánál is megfigyelték. A szerző leírja a gimnázium alépítményét képező barokk kori várfalak falszövetére, külső felületére vonatkozó megfigyelést, így azt, hogy *„határozottan észlelhető..., hogy a felület egykor vakolt volt.”*

(R 106 1Á/9H/4P Balassa László iratgyűjteménye 10. d 37. Várfalak, védművek, támfalak. Gépelt, kéziratosa tanulmány, é. n.)

Veszprémi Érseki Levéltár

Az érseki levéltár elsődleges adminisztratív iratanyagot nem őriz a gimnáziumra vonatkozóan, megtalálható azonban Pfeiffer János kanonok kéziratos hagyatéka, jegyzetanyaga. A Pfeiffer által publikált kutatások adatain kívül ebben – elsősorban a veszprémi várra, így a piarista rend történetére és épületeire vonatkozóan – publikálatlan adatok, jegyzetek is találhatók.

(VÉL, Pfeiffer János kéziratos hagyatéka 1/42)

A *Laczkó Dezső Múzeum Műemléki Adattárában* található többek között az 1960-as, 70-es években készült műemléki felülvizsgálati lapok. A múzeum *Fotótára* történeti fényképfelvételeket őriz a 19. század végéről és a 20. század elejéről, melyen a gimnázium különböző átépítések előtti állapotai figyelhetők meg és tanulmányozhatók.

Az 1893 előtti – az ismert legkorábbi – fényképen (**7.6. ábra**) a gimnázium még háromszintes, szabadon álló épülete is jól kivehető. Megállapítható, hogy az épület ablakai már nagy valószínűséggel a maiakkal azonos méretűek lehettek, a D-i homlokzat feletti oromfal pedig tagolatlan, egyenes záródásúnak látszik, és a tetőt úgy tűnik, É felől is oromfal zárja le.

Az épület déli szomszédságát láthatjuk az 1895 előtt készült 7647 sz. képen (**7.9. ábra**). A földszintes épület a törvényszéki irattár, melynek kiköltöztetése után a gimnázium megkaphatta annak telkét, az attól jobbra látható földszintes ház helyén pedig már ezt megelőzően, 1895-ben megépült a mai egyemeletes ház.

Itt található Balassa László kiadatlan dolgozata a veszprémi vár műemlékvédelmi leírásával és építésettörténeti-műemléki elemzésével. Az élet építésettörténetének rövid összefoglalásával kapcsolatban (44. o.) egy lábjegyzetben a szerző megjegyzi, hogy „*A barokk architektúra a mai eklektikus homlokzat mögött jelentős részben megvan (Saját, Dercsényi B. közös megfigyelés)*” Az állítólagos korábbi architektúrát egyelőre nem lehet közelebbről meghatározni.

(89.2.1. Balassa László: A veszprémi vár kutatási és felhasználási javaslata. Műemlékvédelmi szakmérnöki záródolgozat. BME 1980)

A szerencsi *Zempléni Múzeum* egyedülálló képeslapgyűjteményében számos, elsősorban 1900-1914 közötti fényképes képeslap található a veszprémi várról, melyeken a gimnázium is látható.

A 0200153 sz. kép az 1900-as évek elején ábrázolja az épületet. Az új falazatok felülete színárnyalatában némileg elválik a régebbiektől (**7.10. ábra**).

A 0221083 sz., 1929-es keltezésű képeslap jól mutatja a gimnázium udvarának akkori elrendezését, állapotát. A K-i szárny homlokzata előtt favödrökbe ültetett kisebb fák sorakoznak, és valószínűleg a kerítés mentén is ilyenek láthatók (**7.18. ábra**).

A *Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában* őrzött 1857-es kataszteri térkép pontos helyszínrajzot ad a telekről és a környező épületekről: a gimnázium épülete még szabadon állt és az udvar déli felén a melléképületek – a rendház istállója, az árnyékszékek és faskamra) láthatók (**7.5. ábra**).

A *Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ Tervtárában* található a veszprémi piarista rendházzal készült 2005-ös műemlékvédelmi dokumentáció és az épület 2015-ben készült Építésettörténeti tudományos dokumentációja és műemléki értékleltára, mindkettő G. Lászlay Judit művészettörténész munkája.

(G. Lászy Judit: Veszprém, Vár u. 12. volt Piarista rendház. Építéstörténeti tudományos dokumentáció és értékleltár 2005-2015.)

A dokumentációk az épület történetének, forrásainak eddigi legrészletesebb feldolgozását tartalmazzák. A rendház építéstörténetével kapcsolatban a gimnázium építésének főbb pontjait is érintik, így itt megtalálható több alapvető forrásadat is, köztük a piarista levéltárban fennmaradt tervek.

3. Részletes külső és belső építészeti leírás

(4.1-15. képek)

Elhelyezkedés, tömegek

A gimnázium a veszprémi vár keleti oldalán áll, a várfal és a Vár utca közötti területet foglalja el. Az épület két szárnyból áll. Ötszintes (pince + 4 szint) keleti (fő) szárnya a várfallal egybeépült, annak derékszögű kiugró sarkára épült rá, északi szakaszánál a várfal egy következő derékszögű kiugrással teraszt képez. A háromszintes (pince + két szint) déli szárny a keleti szárny sarkához illeszkedik közel merőlegesen, és az utcafrontig húzódik.

A két szárny külső csatlakozása a várfal nyomvonalát követő sarkot alkot, a D-i szárny K-i fala és a K-i szárny D-i fala is a várfalra épült rá. A gimnázium észak felől a piarista rendházzal szomszédos, dél felől a mai ügyészség épületével, mely eredetileg kanonoki háznak épült. A keleti szárny északi vége a piarista rendház épületével egybeépült, második emeletének északi része a rendház keleti szárnyára ráépült, a két épület keleti homlokzata építészeti, tömegében és tagolásában egy egységet alkot. A leírásban az épületet a rendház tömbjének sarkáig tárgyaljuk, a leírás azonban kiterjed a rendházból a gimnázium által elfoglalt emeleti részekre és helyiségekre.

A gimnázium udvarát a rendház D-i szárnya, a gimnázium két szárnya és az utca határolja, melynek mentén kerítésfal húzódik.

Az épület mindkét szárnyát tört síkú, felső részén alacsony hajlású szakasszal kialakított, kontyolt nyeregtető fedi.

Homlokzatok

A gimnázium homlokzatai a vakolatlan, rézsús, törtkő falazatú várfalra épültek rá. A várfal homlokzatként a gimnázium pinceszintje és alagsora között félkör keresztmetszetű téglapárkánnyal zárul, e felett vakolt homlokzatok emelkednek. A keleti szárny homlokzatai az alagsor feletti párkánytól felfelé egyszerű osztópárkányos-lizénás tagolásúak, lizénák találhatóak minden ablakközben.

Kivételt képez a Ny-i homlokzat jobbról számított 3. tengelye a földszinten és az első emeleten, ahol kis kiülésű, az első emelet felett záródó rizalit található, sarkain lizénák nélkül. A keleti oldal nagyobb részén és a déli oldalon ez a homlokzatképzés négy szintes, az alagsorra is kiterjed, a keleti homlokzaton három szintes. Az alagsor felett hangsúlyosabb, a többi szint között egyszerűbb osztópárkány húzódik.

A keleti szárny keleti és nyugati homlokzata a rendház falsíkjáig 12 tengelyes, ezen belül az északi négy tengely kiosztása a legsűrűbb.

A K-i szárny pinceszintjén a K-i oldalon a balról 1., a 4., a 6. tengelyben kereteetlen, a homlokzat többi ablakával azonos méretű, 2x2 osztású ablakok nyílnak.

A keleti oldal földszintjének bal szélső, a Ny-i oldal jobb szélső tengelyében az udvarra illetve a teraszra felülvilágító kapu, a Ny-i homlokzat balról számított hatodik tengelyében főkapu nyílik.

A kőkeretes kaput a falból kiálló aediculán nyílik, melynek két oldalát vakolatból kialakított falsávozás tagolja, konzolos kőpárkány zárja le, mely felett fogazott párkánnyal lezárt tetőimitáció emelkedik. A párkány alatt három négyzetbe-, és a széleken két körbe helyezett rozetta sorakozik, a szélsőket levélköteg kapcsolja a kapu széléhez, melynek vége a rozettákról lecsüng. A felső rész közepét foglalja el a keretelt építési felirat: *Juventuti patriae bonisque artibus Maria Theresia Augusta f(ieri) f(ecit) MDCCCLXXVIII* (A haza ifjúságának és a jó mesterségeknek készítette Mária Terézia császárnő 1778).

A felső párkányon helyezkedik el egy íves oldalmezőkkel övezett felső tábla, mely az 1893-as átépítést örökíti meg: „*Kibővített 1893-ban*”. A tábla karéjos lezárású csúcsán a piarista rend címerének betűi láthatók. Az oldalmezőkön a kapu párkány alatti rozetták motívuma ismétlődik meg.

Valamennyi ablak lépcsős tagolású szalagkeretelésű. Az emeleti ablakok szemöldökén lesarkított-keretelt, a földszintieken tagolatlan, trapéz alakú zárókőmotívum, az alagsori ablakok zárókőmotívum nélküliek. A könyöklő lehajló szélű, az ablakok alatt egyszerű négyzetes tükrű köténydész.

A szárny D-i (vég)homlokzata kéttengelyes, bal oldali harmadát a D-i szárny takarja el. A földszinten és az első emeleten mindkét tengelyben vakablakok, az emeleten ablakok.

A *D-i szárny* homlokzatai hasonló egyszerű párkányos, lizénás tagolásúak, de a koronázópárkány hangsúlyos, kétrészes, konzolos tagolású, felette attikafal húzódik, az attikafalat szintén lizénák tagolják, és a szárny rövidebb véghomlokzatain reliefek díszítik. Az osztópárkányok hármass lépcsős tagolásúak. A reliefeken szakaszonként virágfüzereket tartó 2-2 puttó, középen akantuszlevéllel.

A szárny D-i vége, a déli ablaktengely is, a földszint magasságán belül két kisebb szintre, földszintre és félemeletre tagolódik.

A szárny É-i homlokzata négytengelyes, a földszinten a bal szélső tengelyben ajtóval és félemeleti ablakkal, a középső és bal oldali tengelyben nagy méretű, az emeleten normál méretű ablakokkal.

Az utcai homlokzat középső része előtt az alsó szinten két dór oszlop és rajtuk törpepillérek állnak, az oszlopok felett és előtt konzolokkal tagolt gazdagabb kiképzésű párkányszakasz. A párkány felső része és a törpepillérek mészkőből készültek. Az oszlopok közötti homlokzatszakaszon a földszinten konzolos könyöklőjű vakablak, tojássoros szemöldökpárkánya alatt relieffel, az emeleten gazdag tagolású ablak, volutás konzolok által tartott szemöldökpárkánnyal, puttófejes relieffel, a köténydész két szélén a könyöklőt tartó álló puttók, középen volutás, alul puttófejjel díszített tükrő. A köténydész két oldalán koszorúban sisakot ábrázoló négyzetes reliefek. Az emeleti homlokzatszakasz két szélső szakaszában egy-egy kereteetlen, félköríves alaprajzú és záródású fülke.

A D-i szárny K-i homlokzata a félemelettel és az alagsorral együtt háromszintes, kéttengelyes. Az emeleten vakablakok az udvari emeleti ablakkal azonos kereteléssel, de köténydíz nélkül. A földszinten és a félemeleten alacsonyabb, a többivel azonos szélességű, de alacsonyabb, 2x2 osztású, az alagsor szintjén kisebb méretű, 2x3 osztású ablakok.

Az épület ablakai kétszárnyúak illetve négyszárnyúak, 2x3 táblára tagolódnak. A K-i szárny K-i oldalának földszintjén a jobb szélső tengelyben a kereten belül az ablakkereteléshez képest alacsonyabb, fekvő téglalap alakú ablak. A D-i szárny földszinti ablakai nagy méretűek., 3x3 táblára tagolódnak.

A K-i szárny jobb oldali szakaszán minden második tengelyben egy, összesen három dróthálóval ill lamellás ráccsal lezárt alagsori ablak nyílik.

A tetők szélső, szakaszait modern, hornyolt kerámia cserép, a középső, alacsony hajlású szakaszt korcolt fémlemez fedi. A K-i szárny közepe felett vasszerkezetű kilátóterasz helyezkedik el díszes kovácsolt vas korláttal és sarkain villámhárítóval

A homlokzatok tagozatai fehér, a falmezők halvány sárga színezésűek.

Az utca felől az udvart kerítésfal zárja le. A kerítés középső részén kapu nyílik, melyet két négyzetes pillér fog közre, a kaput egyenes gerenda hidalja át, két oldalán egy-egy alacsonyabb pillér, a kapu bal oldalán a pillérközben hasonlóan egyszerű, alacsonyabb áthidalóval kialakított gyalogkapu helyezkedik el.

A két középső pillér tetején a beton fedlapon tagolt lábazati elemekre helyezve egy-egy faragott kő tobozdíz áll. A kerítés lizénás tagolású, színezése a gimnázium homlokzatával megegyezik.

Belső

Az épület főszárnyában a helyiségek az udvar felőli folyosókról közelíthetők meg. A szinteket az épület É-ről 5-6. nyílás tengelyeit elfoglaló lépcsőház köti össze. A földszinti és az első emeleti folyosó végéről közelíthetők meg a D-i szárny helyiségei, míg az udvar sarkában a D-i szárny földszinti előterébe külön bejárat is nyílik.

A D-i szárny pincéje a szárny földszintjéről a földszinti előtérből induló kő csigalépcsőn át érhető el. A D-i szárny félemelete egykarú kőlépcsővel és pihenővel a földszinti folyosóról közelíthető meg.

A K-i szárny alagsorából a lépcsőház É-i oldalán pincehelyiség nyílik, melyből az épület alapterületéből kiugró, a várfalterasz területének sarkát elfoglaló, alagsori szintű helyiség érhető el.

A K-i szárny padlására a 2. emeleti folyosón, a lépcsőház mellett nyílik a feljárt kőkeretes vasajtón. A tetőszerkezet dőltszékes, függesztőműves, középső szakaszán alacsony hajlásszöggel kiképzett fedélszék.

A D-i szárny padlásának bejárata a K-i szárny 2. emeletének végén nyílik, a tetőszerkezet állószékes, a felső részen szintén alacsony hajlásszöggel kiképzett fedélszék.

(a helyiségek részletes leírását ld. az értékleltárban)

4. Értékleltár

A. Azonosító adatok	
1. Helyszín megnevezése	volt gimnázium
2. Település, településrész; megye	Veszprém, vár
3. Cím	Vár u. 10.
4. Helyrajzi szám(ok)	290
5. EOY földrajzi koordináták	563237.61, 195255.08
6. Műemléki törzsszám	4715
7. Adatfelvevő neve, elérhetősége; aláírás	Rácz Miklós
8. Adatfelvétel dátuma	2016. 07. 28-09.01.
1. Épület alapadatai	
1.1. Épület/építmény megnevezése	volt gimnázium
1.2. Építményfajta	iskolaépület
1.3. Típus	rendi középiskola
1.4. Jellemző stílus	historizáló, korábbi, barokk részletekkel
1.5. Jellemző datálás	(1773-) 1893-1902
1.6. Eszmei értékek	kultúrtörténeti és köztörténeti
1.7. Jelentőség	országos jelentőség
1.8. További védelem	–

Az értékleltár a homlokzatok és a helyiségek értékleltárára tagolódik. Értékelést/javaslatot és datálást a burkolatokra, valamint a műemlékileg értéket képviselő nyílászáró szerkezetekre, szerelvényekre és beépített elemekre adtunk meg.

A nyílászáró szerkezetek típusainak adatlapjai az értékleltár végén található, az értékleltár az ott meghatározott típusokra hivatkozik. Az nyílászárók egyedi azonosítóját homlokzati nyílászárók esetében helyiségszám, égtáj és sorszám alapján képeztük. Az ablak azonosítók az alaprajzokon olvashatók.

pl. 015k 1 = 015 helyiség, K-i oldal, balról 1. ablak

Az ajtók egyedi azonosítóját a két helyiség számából képeztük, melyet az ajtó összeköt,

pl. 007/008 = a 007 és 008 helyiségek közötti ajtó.

Az ajtók azonosítója az alaprajzokon általában külön nem szerepel, de a helyiségszámok alapján egyértelműek az azonosítások.

A homlokzati nyílászárók értékleltára a homlokzatoknál, a belső nyílászárók adatai a helyiség értékleltárnál található szintenként, az egyes szintek helyiségei után.

A belső ajtókra a helyiség értékleltár csak a műemléki értékű nyílászárókat tartalmazza, az alaprajzon azonban valamennyi belső ajtó szerepel datálásával és értékelésével, a rá vonatkozó javaslattal.

Az értékleltárba felvett elemekre vonatkozó értékelést és javaslatot a következő kategóriák szerint színekkel jelöltük az értékelő rajzokon és a táblázatban:

Kategória	műemléki érték, megőrzésre von. javaslat	jelölés
I.	magas műemléki érték - szükség szerinti felújítással megtartandó	
II.	műemléki érték - szükség szerinti felújítással megtartandó, vagy formában és szerkezetben azonos elemekkel cserélhető	
III.	műemléki értéket nem képviselő elem, megtartható	
IV.	nem illeszkedő elem, csere javasolt	

Homlokzatok értékleltára

Valamennyi homlokzati tagozat megtartandó

K-i szárny, homlokzatok

Homlokzattagolás				
Megnevezés		Datálás	Fotó	
Párkányok, lizénák		1773-1893	4.1-2.	
Ablakkeretelések, 1. emelet		1783-88	4.1-2.	
Ablakkeretelések, fsz. és 2. emelet		1893	4.1-2.	
Rizalit		1773-78	4.2.	
Kapukeretelés		1773-78	4.3.	
Egyéb elemek, beépített szerkezetek, történeti fragmentumok				
Azon.	Hely	Megnevezés, leírás	Datálás	Ért./jav
HK-01	kapu felett bal oldalt	egykori csengő konzolja	1885-1893 k.	I.

K-i szárny, tető

Tetőfedés		Datálás	Fotó
hornyolt cserépfedés		1990 k.	–
Tetőfelépítmények		Datálás	Fotó
Kilátóterasz: kovácsolt vas szerkezetű terasz keményfa palló járófelülettel, díszített kovácsolt vas korláttal, sarkain villámhárítókkal		1893	4.8-9.

D-i szárny, homlokzatok

Homlokzattagolás				
Megnevezés			Datálás	Fotó
Párkányok, lizénák, stukkódíszek			1902	4.10-11.
Ny-i homlokzat, oszlopos előépítmény			1902	4.11.
Egyéb elemek, beépített szerkezetek, történeti fragmentumok				
Azon.	Hely	Megnevezés, leírás	Datálás	Ért./jav
HN-01	a Ny-i homlokzat bal oldala	Batsányi János emléktáblája Csikász Imre alkotása	1910	I.
HN-02	a Ny-i homlokzat bal oldala	Bruszniai Árpád emléktáblája	1989	I.
HN-03	a Ny-i ablakfülkéje	a piaristák veszprémi letelepedésének évfordulós emléktáblája	2011	I.

D-i szárny, tető

Tetőfedés	Datálás	Fotó
hornyolt cserépfedés	1990 k.	–

Kerítésfal

Homlokzattagolás		
Megnevezés	Datálás	Fotó
lizénák, pillérek	1852	4.14-15.
kő tobozdíszek	1860-80 k.	4.16.

Homlokzati nyílászárók értékleltára

Keleti szárny

Nyílászárócsoporthoz tartozó megnevezése		Jellemző típus	Jellemző datálás	Jellemző ért.
K-i szárny tanterem ablakok		NYZ-2a	1884	II.
		NYZ-2b	1965	II.
		NYZ-5a	1893	II.
		NYZ-5b	1965	II.
Azonosító	Típus	Vasalat varáns(ok)	Szerkezet variáns(ok)	
A07k 1	NYZ-2a		jobb külső, alsó szárny 2000 körüli külső, felső szárnyak cseréltek	
A07k 2	NYZ-2a		összes külső szárny cserélt kívül ráccsal	

A08k 1	NYZ-2a	a cserélt szárnyakon nincs fogógomb	belső alsó és összes külső szárny cserélt kívül ráccsal	
A08k 2	NYZ-2a	a cserélt szárnyakon nincs fogógomb	összes külső szárny cserélt kívül ráccsal	
A09k 1	NYZ-2a	a cserélt szárnyakon nincs fogógomb	belső alsók és összes külső szárny cserélt kívül ráccsal	
A09k 2	NYZ-2a		összes szárny cserélt, régi vasalatok kívül ráccsal	
010k 1	NYZ-2b			
010k 2	NYZ-2b			
011k 1-2	NYZ-2b			
012 k 1	NYZ-2b			
012k 2	NYZ-2a		összes külső szárny cserélt	
113k 1-2	NYZ-5b			
114k 1-2	NYZ-2b			
115k 1	NYZ-2b		spalettával, a bal oldali spalettán zsilippel nyithatóvá alakított kis nyílás, utólag lezárva	
115k 2	NYZ-2b		spalettaszárnyak hiányoznak	
201k 1	NYZ-5a			
201k 2	NYZ-5a			
203k	NYZ-5a		spalettával	
204-208	NYZ-5b			
209-210	NYZ-5b		spalettával	
Nyílászárócsoport megnevezése		Jellemző típus	Jellemző datálás	Jellemző ért.
K-i szárny, földszinti folyosó ablakok		NYZ-4	2000	III.
Azonosító	Típus	Vasalat varáns(ok)	Szerkezet variáns(ok)	
09n1	NYZ-8			
09n 2-6, 8	NYZ-4			

Nyílászárócsoport megnevezése	Jellemző típus	Jellemző datálás	Jellemző ért.
-------------------------------	----------------	------------------	---------------

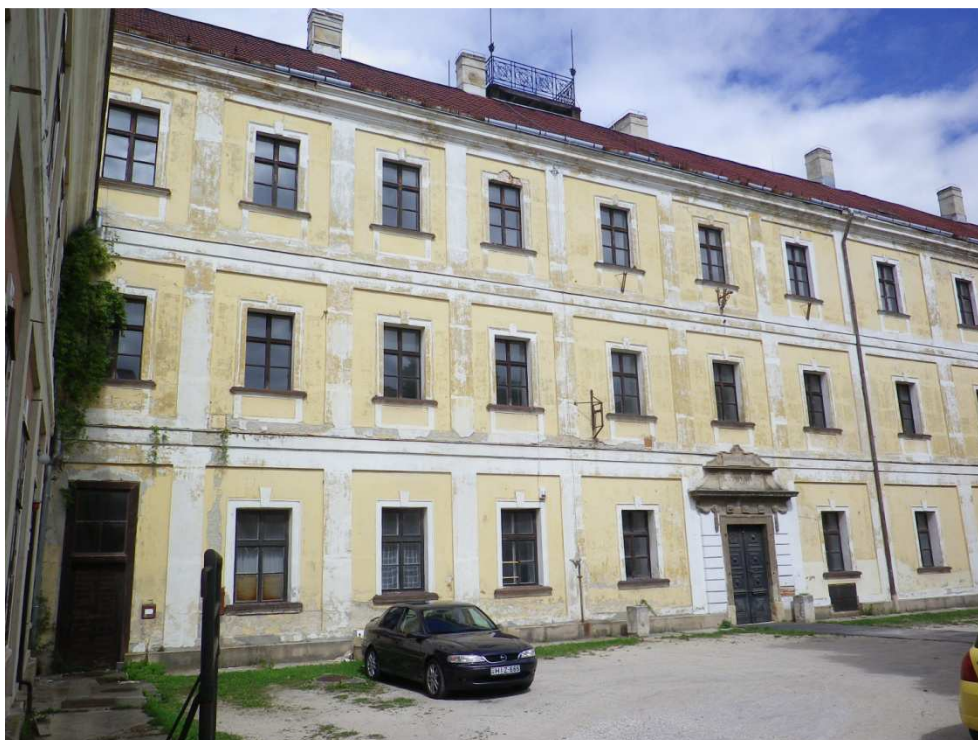
K-i szárny, 1-2. emeleti folyosó ablakok		NYZ-3	1884, 2000	III.
Azonosító	Típus	Vasalat varáns(ok)	Szerkezet variáns(ok)	
112n 1	NYZ-3		spalettatok pántokkal, szárnyak nélkül	
112n 2	NYZ-3			
112n 3	NYZ-3			
112n 4	NYZ-3			
112n 5	NYZ-3			
112n 6	NYZ-3			
112n 7	NYZ-3	2000 körüli pántok a tokon is		
112n 8	NYZ-3			
111n 1-4	NYZ-3			
216n 1-2	NYZ-3			
215n 1-7	NYZ-3			
215n 8-9	NYZ-3			
215n 11-12	NYZ-3			
217n	NYZ-3	1990 utáni utángyártott szerkezet		
Nyílászárócsoport megnevezése		Jellemző típus	Jellemző datálás	Jellemző ért.
K-i szárny, tanári és iroda ablakok			1902	II.
Azonosító	Típus	Vasalat varáns(ok)	Szerkezet variáns(ok)	
101k	NYZ-5c			
102k 1	NYZ-9a			
102k 2	NYZ-9a			
108k	NYZ-9a			
109k	NYZ-9a			
110k1-2	NYZ-9a			
Nyílászárócsoport megnevezése		Jellemző típus	Jellemző datálás	Jellemző ért.
K-i szárny, földszinti É-i hs-ek		NYZ-5b, NYZ-11	1965	II.
Azonosító	Típus	Vasalat varáns(ok)	Szerkezet variáns(ok)	
03k	NYZ-11			
04k1-2	NYZ-11			
06n	NYZ-2b			

07n	NYZ-2b		
08n	NYZ-2b		
Nyílászárócsoport megnevezése	Jellemző típus	Jellemző datálás	Jellemző ért.
Lépcsőházi ablakok	NYZ-1	1884	II.
Azonosító	Típus	Vasalat varáns(ok)	Szerkezet variáns(ok)
A05k 1	NYZ-1		rácctal
A05k 2	NYZ-1		rácctal
019k 1	NYZ-1		
019k 2	NYZ-1		
117k 1	NYZ-1		
117k 2	NYZ-1		
Nyílászárócsoport megnevezése		Jellemző típus	Jellemző datálás
K-i szárny, pinceszinti ablakok		-	-
Azonosító	Típus	Vasalat varáns(ok)	Szerkezet variáns(ok)
P03k	külső rétegük nem hozzáférhető		
P05k			belső rétege: NYZ-20b
P09k			
Nyílászárócsoport megnevezése		Jellemző típus	Jellemző datálás
K-i szárny, kapuk		NYZ-14	1893
		NYZ-18	1970 k.
Azonosító	Típus	Vasalat varáns(ok)	Szerkezet variáns(ok)
09k 7	NYZ-14		
02n	NYZ-18		
01n	NYZ-18		

Déli szárny

Nyílászárócsoport megnevezése		Jellemző típus	Jellemző datálás	Jellemző ért.
D-i szárny ablakok		NYZ-6,7,9	1902	II.
		NYZ-10	1913	II.
Azonosító	Típus	Vasalat varáns(ok)	Szerkezet variáns(ok)	
116n	NYZ-6	külső felső szárnyakon műanyag kilincsek, alul mindkét rétegben alu kilincsek		

116e 1	NYZ-6	felső belső szárnyon alu kilincs	
116e 2	NYZ-6	belső szárnyakon alu kilincsek	
116e 3	NYZ-6	belső szárnyakon alu kilincsek	
116e 4	NYZ-6	belső alsó szárnyon alu kilincsek	
020e	NYZ-7	belül alu kilincs	
018k	NYZ-7	kívül alu kilincs, tagolatlan pántok a szárnyakon	
021k	NYZ-7		
A10k	NYZ-9b		
A11k	NYZ-9b		
A11d	NYZ-9c		
013k	NYZ-9a		
015k			
018e 1	NYZ-10		
018e 2	NYZ-10		
018e 3	NYZ-10		

4.1. A K-i szárny Ny-i homlokzata az udvarral

4.2. A K-i szárny Ny-i homlokzata, jobb oldali szakasz

4.3. A K-i szárny főkapuja a késő barokk kőkerettel

4.4. A főkapu szemöldökpárkánya feletti építési felirat

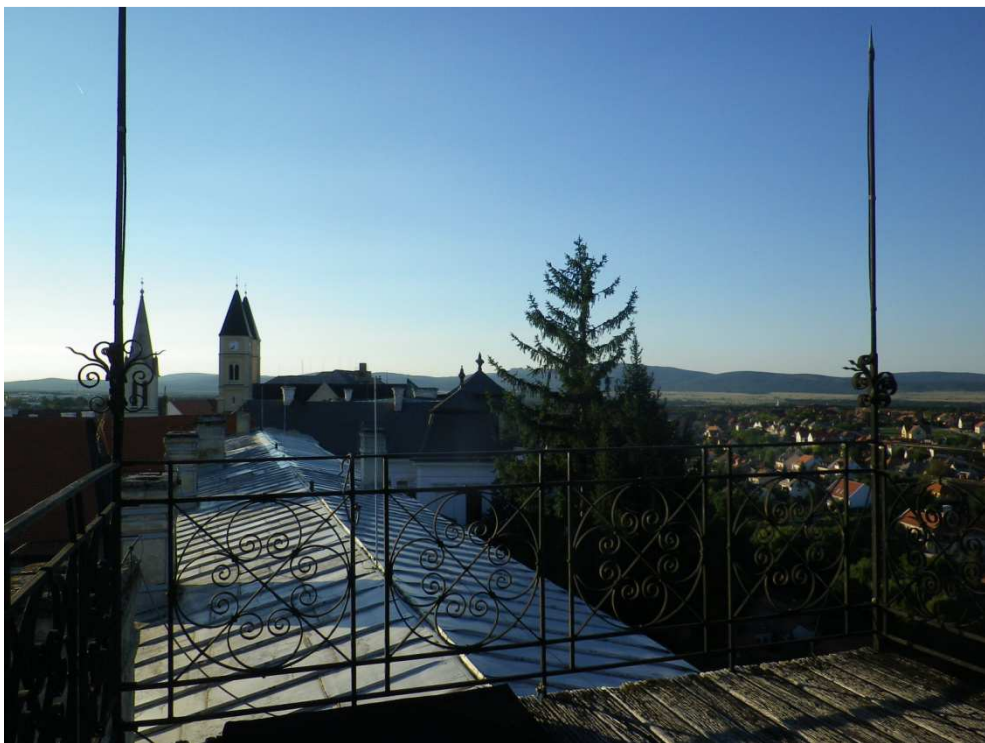
4.5. Csengő konzola a főkapu mellett

4.6. A K-i homlokzat egy ablaka és főpárkánya

4.7. A gimnázium Ny-i homlokzata

4.8. A K-i szárny teteje a kilátóterasszal

4.9. A kilátóterasz a K-i szárny tetején

4.10. A D-i szárny É-i homlokzata

4.11. A D-i szárny Ny-i, utcai homlokzata

4.12. A D-i szárny K-i homlokzatának felső része

4.13. Ablakszemöldök a K-i homlokzat emeletén

4.14. Az utcai kerítésfal, bal oldali kapu

4.15. Az utcai kerítésfal, középső kapuk

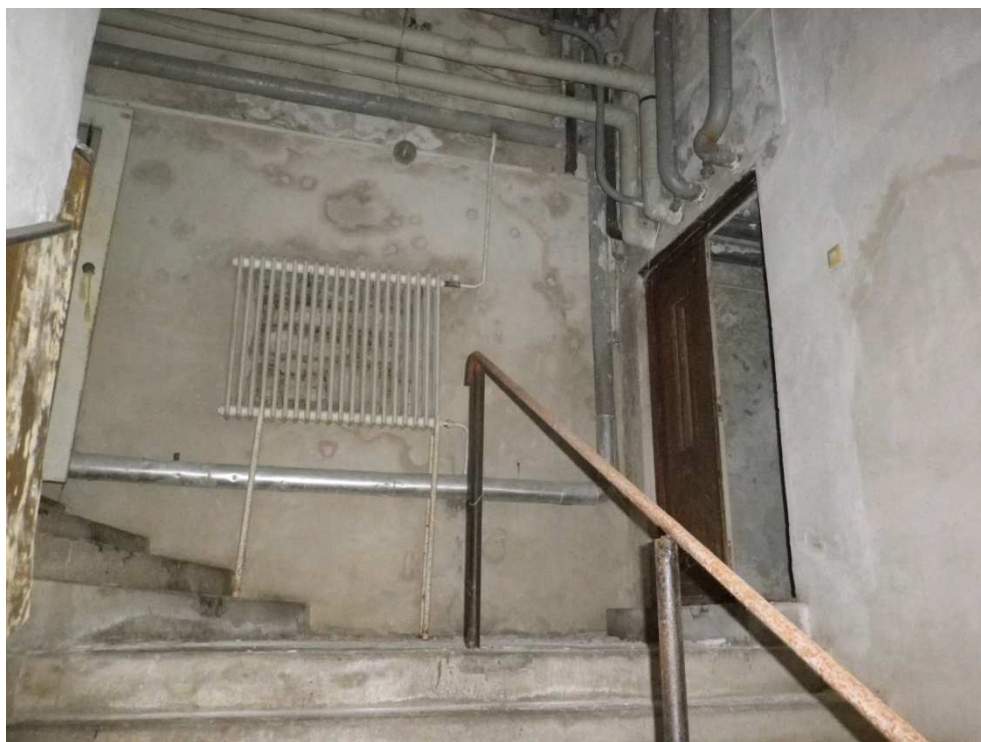

4.16. Tobozdész a kapuoszlopon

Helyiségek értékleltára

PINCESZINT

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	P01	PINCESZINT	
Funkció	lépcsőtér, előtér		
Leírás	Az épület lépcsőházának északi felében lemenő lépcsőkar, pinceszinti közlekedő, ahonnan a K-i fal mellett az alacsonyabban nyíló lejárathoz újabb lépcsőkar vezet a K-i fal mentén. Az előtérből a pinceszinten az alagsori lépcsőkar alatti helyiség és a pince további helyiségeit megközelítő ajtó nyílik.		
Térlefedés	csehsüvegboltozat, dongaboltozat		
Padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
cementsimítás		1965-69	IV.

A P04 lépcsőtér belső nézete Ny felé

A P04 lépcsőtér belső nézete K felé

A P04 lépcsőtér belső nézete D felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	P02	PINCESZINT	
Funkció	melléktér		
Történeti funkció(k)	1893: tornaszertár		
Leírás	Az alsorsori lépcsőkar alatti négyzetes tér, felülvilágítóval.		
Térlefedés	csehsüvegboltozat		
Padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
hajópadló		1884 k.	II.

A P02 helyiség belső nézete K felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	P03	PINCESZINT	
Funkció	Az előtérből nyíló, kis méretű tér, vak ablakfülkével K felé, Ny-i oldalán a következő helyiség bejárata.		
Leírás			
Térlefedés	dongaboltozat		
padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
parketta		1925(?)	II.

A P03 helyiség belső nézete D felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)		P04	PINCESZINT
Funkció	Közlekedő-előtér		
Történeti funkció(k)	1944-45: óvóhely		
Leírás	Ablaktalan pincetér, D-i oldalán az óvóhely tere, K-i oldalán az előtér, Ny-i oldalán kis pincehelyiség nyílik.		
Térlefedés	dongaboltozat		
Padlóburkolat			Datálás
parketta			1925(?)
			Ért./jav.
			III.

A P04 helyiség belső nézete D felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	P05	PINCESZINT	
Funkció	óvóhely		
Történeti funkció(k)	1884-1906: tornaterem 1925-44: diákmenza 1944-45-: óvóhely		
Leírás	Nagy méretű hosszúkás pincehelyiség egy ablakkal.		
Térlefedés	hevederes dongaboltozat		
Padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
parketta		1925(?)	III.

A P05 helyiség belső nézete D felé

A P05 helyiség belső nézete É felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	P06-P10	PINCESZINT	
Funkció	kazánház és kiszolgáló helyiségei		
Leírás	A pinceszint D-i felét elfoglaló kazánház, az ehhez vezető keskeny közlekedő, a közlekedőből nyíló előtér és zuhanyzó, valamint WC. A kazánházból ajtó nyílik D felé.		
Térlefedés	hevederes dongaboltozat		
Padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
mozaiklap		1969	III.

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	P11	PINCESZINT	
Funkció	pincehelyiség		
Történeti funkció(k)	1893: tornaszertár		
Leírás	Az óvóhely előtéréből nyíló kis méretű, négyzetes pincehelyiség.		
Térlefedés	csehsüvegboltozat		
Padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
földpadló		1773-82	III.

A P10 helyiség belső nézete Ny felé

Nyílászárócsoport megnevezése			
K-i szárny, pinceszint, belső ajtók			
Azonosító	Típus	Datálás	Ért.
P01/P03	NYZ-20a	1944-45	I.

ALAGSOR

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	A01-A02		ALAGSOR
Funkció	pincehelyiségek; terem		
Leírás	Az épület melletti terasz alá nyúló terem és az azt megközelítő, az épület alatti helyiség. Az utóbbiból az épület középtengelyében kisebb, félkörös térrész nyílik D felé		
Térlefedés	síkfödém		
Padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
PVC padló		1970-2000	IV.

Az A01 helyiség belső nézete K felé

Az A02 helyiség belső nézete Ny felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	A03-A04		ALAGSOR
Funkció	közlekedő, pincehs. <i>1893: lépcsőtér</i>		
Történeti funkció(k)			
Leírás	A lépcsőházból nyíló keskeny közlekedő és annak folytatásában pincehs. A közlekedő szolgál a P01-02 hs-ek megközelítésére.		
Térlefedés	szegmensíves dongaboltozat		
Padlóburkolat			Datálás
PVC padló			1970-2000
			Ért./jav.
			IV.

Az A03-04 helyiségek belső nézete É felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	A06		ALAGSOR
Funkció	folyosó		
Történeti funkció(k)			
Leírás	Az alagsori folyosó, a lépcsőház felvezető lépcsőkarjától a K-i szárny végéig húzódik. Innen nyílnak az alagsori termek. A termek felől 3 álló téglány alakú, ablakméretű sekély fülke nyílik az oldalfalon. Az udvar felőli oldalon három nagy méretű dongaboltozatos fülke, a két északabbinak teteje üveglappal lefedve, ill. a D-i fülkében gázfogadó berendezés található, fémlemez válaszfallal és ajtóval leválasztva.		
Építés-történeti megfigyelések, jellemzők	a folyosóra mindhárom teremből ablak nyílt, melyek ma be vannak falazva		
Térlefedés	dongaboltozat, a lépcsőház vonalában hevederekkel osztott csehsüvegboltozat		
Padlóburkolat			Datálás
mozaiklap			Ért./jav.
			1965
			III.

Az A06 folyosó nézete D felé

Az A06 folyosó K-i fala falfülkével

Az A06 folyosó belső nézete É felé

Helyiség adatlap				
Hs. azonosító(k)		A07-08		ALAGSOR
Funkció	tanterem			
Történeti funkció(k)	A07: 1869-1884 k: rajzterem A08: 1869-1884 k: tornaterem			
Leírás	Két ablakkal K felé néző terem, a folyosóról a hs. tengelyében nyíló ajtóval, az ajtó jobb oldalán ablak méretű fülkével.			
Építés-történeti megfigyelések, jellemzők	befalazott ablak a folyosó felé			
Térlefedés	fiókos kolostorboltozat 2-2 szimmetrikus helyzetű (K és Ny) boltfiókkal			
Térlefedés elemei			Datálás	Ért./jav.
a boltvállaknál vakolatperemek			1773-82	I.
Padlóburkolat			Datálás	Ért./jav.
parketta			1965	III.
Egyéb elemek, beépített szerkezetek, történeti fragmentumok				
Azon.	Hely	Megnevezés, leírás	Datálás	Ért./jav
A07-01	É-i fal	nagy méretű táblabetétes fa falvédő	1884 k.	I.
A08-01	É-i fal	három kisebb fa falvédő tábla	19. sz. vége	III.

Az A07 helyiség belső nézete DK felé

Az A07 helyiség belső nézete ÉNy felé

Falvédő faburkolat (A07-01) az A07 helyiség É-i falán

Az A08 helyiség belső nézete ÉK felé, a falvédő fatáblákkal (A08-01)

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	A09		ALAGSOR
Funkció	tanterem		
Történeti funkció(k)			
Leírás	Két ablakkal K felé néző terem, a folyosóról a hs tengelyében nyíló ajtóval, az ajtó mindkét oldalán és a D-i fal bal oldali szakaszában ablak méretű fülkével.		
Építés-történeti megfigyelések, jellemzők	befalazott ablak a folyosó felé és a D-i fal bal oldalán		
Térlefedés	fiókos kolostorboltozat 4 szimmetrikus helyzetű (K és Ny) és a D-i oldalon egy baloldalt elhelyezkedő ablakfülkéhez igazodó boltfiókkal		
Térlefedés elemei		Datálás	Ért./jav.
a boltvállaknál vakolatperemek		1773-82	I.
Padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
parketta		1965	III.

Az A09 helyiség belső nézete D felé

Az A09 helyiség belső nézete ÉNy felé

Helyiség adatlap				
Hs. azonosító(k)		A10-A11	ALAGSOR	
Funkció	előtér és WC			
Leírás	A folyosó végén nyíló kisebb előtér és négyzetes WC helyiség.			
Térlefedés	tálcás vasbeton födém			
Padlóburkolat			Datálás	Ért./jav.
kerámia lapburkolat			1970-2000	III.
Egyéb elemek, beépített szerkezetek, történeti fragmentumok				
Azon.	Hely	Megnevezés, leírás	Datálás	Ért./jav
A11-01		WC-k elválasztó faszerkezetű falai és egy eredeti ajtó	1902	III.
A11-02	Ny-i fal	Elfalazott kőlépcső	1902	I.

AzA11 helyiség belső nézete a fa WC válaszfalakkal DNy felé

Az A10 helyiség belső nézete Ny felé az elfalazott lépcsőfeljáráttal

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	A12-A17		ALAGSOR
Funkció	pincehelyiségek		
Történeti funkció(k)			
Leírás	A D-i szárny alatti, kis belmagasságú pincehelyiségek, melyek a D-i szárny földszintjéről közelíthetők meg. Előtér, nagy méretű, pillérekkel osztott terem és a D-i oldalon ezekből nyíló helyiségek.		
Térlefedés	tálcás vasbeton födém		
Padlóburkolat			Datálás
téglaburkolat, földpadló			1902
			Ért./jav.
			III.

Az A12 helyiség belső nézete ÉNy felé

Az A14 helyiség belső nézete Ny felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	A18		ALAGSOR
Funkció	lépcső		
Leírás	A D-i szárny alatti pinceszintjére levezető csigalépcső k, beszűkített félkör alaprajzú csigalépcső.		
Térlefedés	tálcás vasbeton födém		
Padlóburkolat			Datálás
vörös homokkő lépcső			1902
			Ért./jav.
			I.

Az A18 lépcsőtér belső nézete K felé

Az A18 lépcsőtér belső nézete D felé

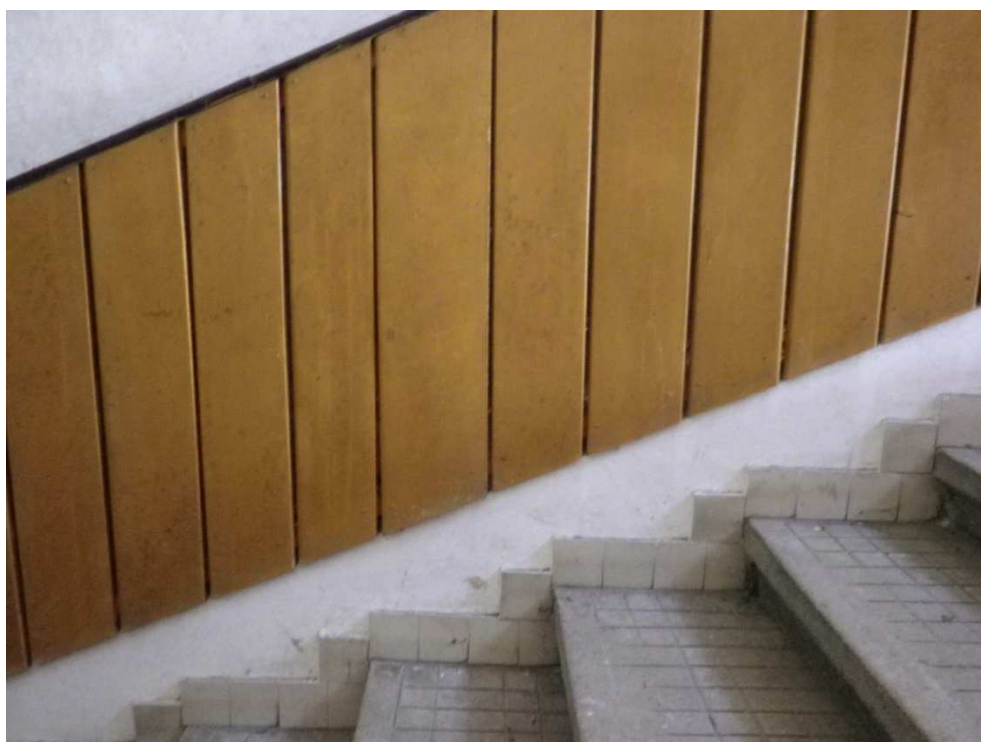
Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	A05	ALAGSOR	
Funkció	lépcsőház		
Leírás	Egykarú, két pillérre és az oldalfalakra támaszkodó, boltozott szerkezetű lépcső. A lépcsőkarokat a belső oldalon kb. 1,60 m magas, keskeny, tagolatlan, meszelt oldalfalak kísérik. A földszinti és emeleti ablakok magasságában két-két, azokkal azonos méretű ablaka nyílik K felé.		
Térlefedés	hevederekkel osztott csehsüveg boltozat		
Padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
cementsimítás,		1965	IV.
cementlap		1965	III.

Az A05 lépcsőtér belső nézete a földszintről lefelé

Az A05 lépcsőtér belső nézete a pihenőről felé

Az A05 lépcsőtér falburkolata

FÖLDSZINT

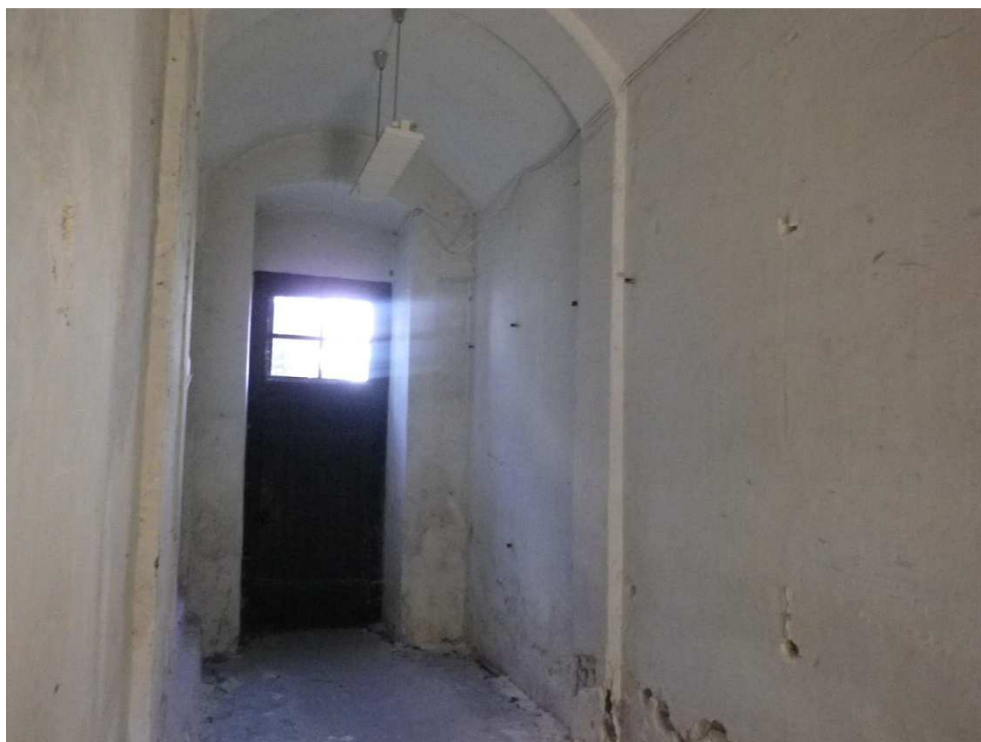
Helyiség adatlap					
Hs. azonosító(k)		001-002, 005		FÖLDSZINT	
Funkció	közlekedő				
Történeti funkció(k)	közlekedő				
Leírás	A 001-002 hs-ek az				
Építés-történeti megfigyelések, jellemzők	<p>Eredetileg egybefüggő teret alkottak, utólag választották le a 005 hs-et és egymástól a 001-02 hs-eket.</p> <p>A 005 hs végén eredetileg az alagsorba vezető csigalépcső volt, ezt megszüntetve ennek helyén alakították ki a 005-06 hs-ek közötti átjárót, feltehetőleg 1945 után.</p> <p>A burkolatban a megszüntetett csigalépcső helye ma is látható, cementsimítással kitöltve.</p>				
Térlefedés	dongaboltozat				
Térlefedés elemei			Datálás	Ért./jav.	
általában törölhető sor!					
Padlóburkolat			Datálás	Ért./jav.	
Cementsimítás/kőmozaik			1970/ 2000	IV.	
Egyéb elemek, beépített szerkezetek, történeti fragmentumok					
Azon.	Hely	Megnevezés, leírás		Datálás	Ért./jav
002-01		beépített szekrények áthelyezett elemei		1893	I.

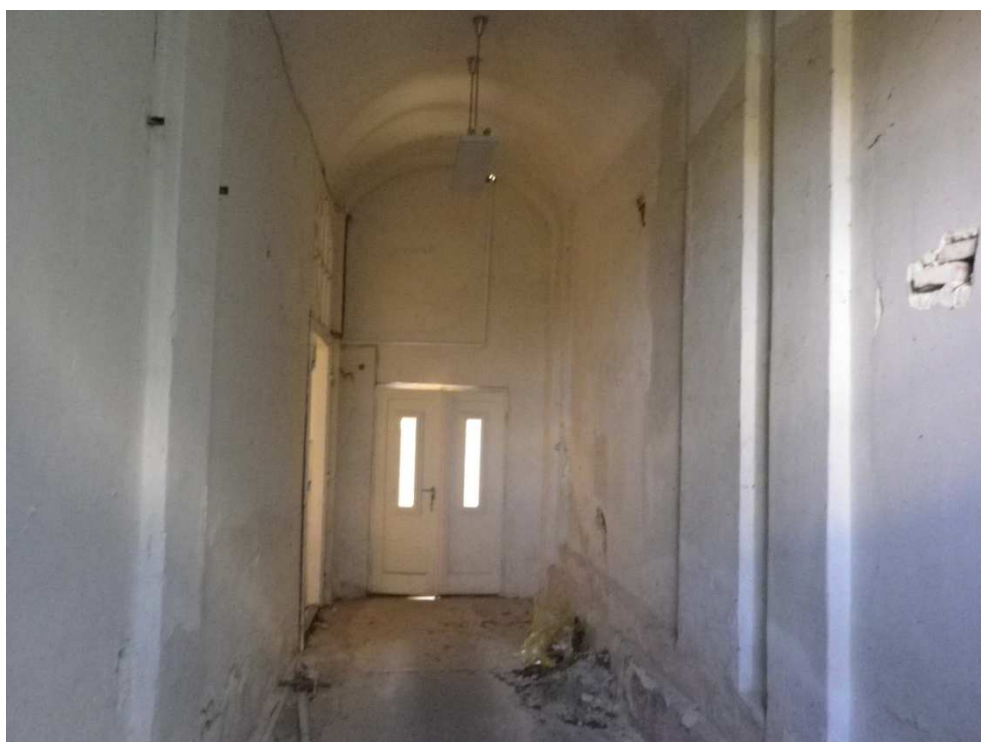
A 001 helyiség belső nézete Ny felé

A 001 helyiség, tárolt szekrények

A 002 helyiség belső nézete K felé

A 002 helyiség belső nézete K felé

A 005 helyiség belső nézete D felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	003-04		FÖLDSZINT
Funkció	termek/irodák		
Történeti funkció(k)	003: 1893: konyha/ cselédlakás, 1969: könyvtár 004: 1893: konyha/cselédlakás, 1969: KISZ szoba		
Leírás	Közepes méretű terem, a 05 folyosóról közelíthetők meg, K-re néző ablakkal.		
Térlefedés	hevederívvél osztott szegmensíves dongaboltozat		
Padlóburkolat			Datálás
parketta			1965(?)
			Ért./jav.
			III.

A 003 helyiség belső nézete K felé

A 004 helyiség belső nézete Ny felé

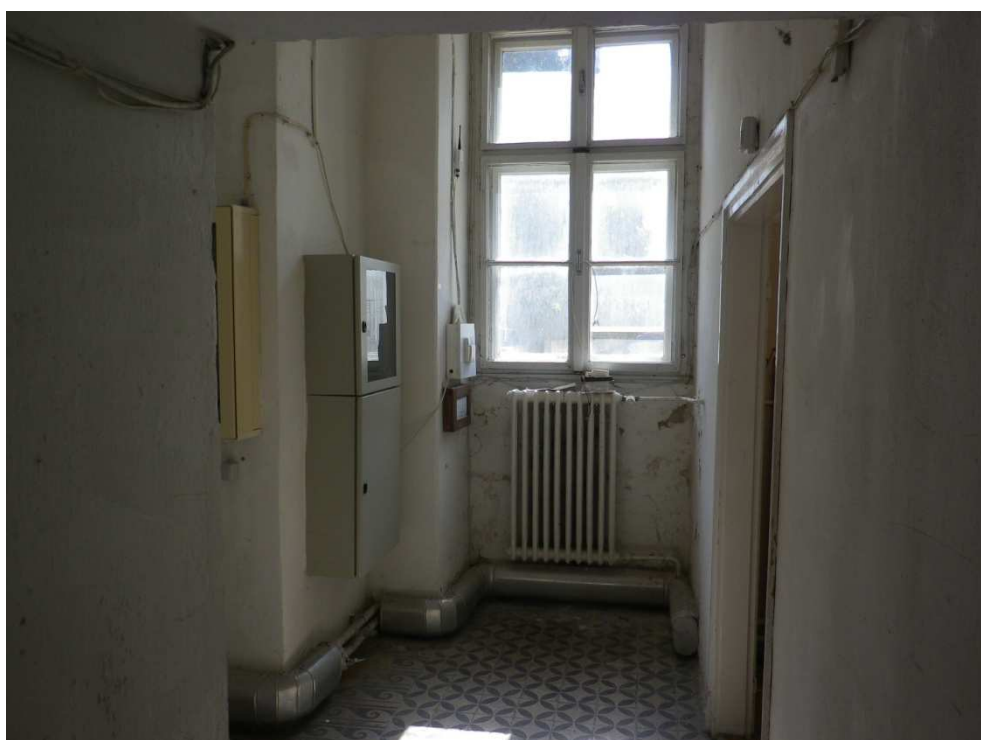
Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	006-008		FÖLDSZINT
Funkció	006: portákszoba, 007: orvosi rendelő		
Történeti funkció(k)			
Leírás	Kisebb méretű, udvarra néző hs-ek. A006 hs közlekedőként köti össze a 005 közlekedőt a 009 folyosóval		
Építés-történeti megfigyelések, jellemzők	A 06 és 008 hs-et utólag választották szét, és a 005-006 hs-ek között átjárót hoztak létre.		
Térlefedés	szegmensíves dongaboltozat		
Padlóburkolat			Datálás
007-008 parketta			1965
006 cementlap			1893
			Ért./jav.
			III.
			II.

A 007 helyiség belső nézete ÉK felé

A 008 helyiség belső nézete ÉK felé

A 006 helyiség belső nézete NY felé

A 006 helyiség padlóburkolata

Helyiség adatlap				
Hs. azonosító(k)		009		FÖLDSZINT
Funkció	folyosó			
Történeti funkció(k)				
Leírás	Az iskola földszinti folyosója, mély ablakfülkével, a Ny felé a három földszinti terembe, a D-i végén a félemeletre vezető lépcsővel és pihenővel és a félemeletre és az alatti helyiségekbe vezető ajtókkal. A balról 3. és 5. ablakfülkékben utólagos üvegezett válaszfal és ajtó kis ablakkal és polccal. A többi ablakfülkét utólagos falburkolattal választották le.			
Építés-történeti megfigyelések, jellemzők	A főkapu korábbi helye (nyílásszűkítés) a balról 3. ablaknyílásnál a vakolat alatt kivehető.			
Térlefedés	a lépcsőház előtti szakaszon kétszakaszos csehsüvegboltozat, a további szakaszon dongaboltozat			
Padlóburkolat			Datálás	Ért./jav.
mozaiklap			1965	III.
vörös homokkő lépcső			1902	I.
Egyéb elemek, beépített szerkezetek, történeti fragmentumok				
Azon.	Hely	Megnevezés, leírás	Datálás	Ért./jav
009-01	E-i falfelület, átjáró körül	stukkókeretelés felül üres medaillonnal	1929	I.
009-02	K-i falfelület kapu mellett jobbra	falra rögzített tábla helye	1965-	I. hiányzó elem!

A 009 folyosó belső nézete D felé

A 009-01 stukkókeretelés (1929-es emlékmű megcsonkított eleme) a folyosó D-i végén

A 009 folyosó fal- és padlóburkolata

A 009 folyosó D-i végén a félemeletre vezető lépcső és pihenője

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	010-011	FÖLDSZINT	
Funkció	tanterem		
Történeti funkció(k)			
Leírás	Boltozott terem, 2-2 ablakkal, a folyosóról a hs. tengelyében nyíló szegmensíves ajtónyílással		
Térlefedés	fiókos kolostorboltozat 4 szimmetrikus helyzetű (K és Ny) boltfiókkal		
Térlefedés elemei		Datálás	Ért./jav.
stukkó tagozatok a boltozati fiókoknál		1773-82	I.
Padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
parketta		1965	III.

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	012	FÖLDSZINT	
Funkció	tanterem		
Történeti funkció(k)	1782-1821: díszterem?		
Leírás	Boltozott terem K felé két ablakkal, D felé, továbbá Ny felé, az ajtó két oldalán szimmetrikusan két-két, az ablakokéval azonos méretű fülkével. Az É-i falon utólag beépített, a térbe beálló kéménykürtő.		
Építés-történeti megfigyelések, jellemzők	befalazott ablakok a D-i oldalon		
Térlefedés	fiókos kolostorboltozat 8 szimmetrikus helyzetű boltfiókkal (mind a négy oldalon)		
Térlefedés elemei		Datálás	Ért./jav.
stukkó tagozatok a boltozati fiókoknál		1773-82	I.
Padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
parketta		1965	III.

A 012 helyiség belső nézete DK felé

A 012 helyiség belső nézete Ny felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	013-015		FÖLDSZINT
Funkció	előtér és WC		
Történeti funkció(k)			
Leírás	A földszinti folyosó végéről nyíló helyiségsor, a 015 hs-ben a két hosszfal mentén két sorban fa válaszfalakkal és ajtókkal elválasztott, wc-k.		
Térlefedés	tálcás vasbeton födém		
Padlóburkolat			Datálás
vörös homokkő lépcső			1902
kerámia lapburkolat			1970-2000
			Ért./jav.
			I.
			III.

A 013 helyiség belső nézete ÉNy felé

A 015 hs. a WC-k fa válaszfalaival és ajtóival (015-01), Ny-i oldal

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	016-017		FÖLDSZINT
Funkció	előtér és kiszolgáló hs		
Történeti funkció(k)			
Leírás	Az udvarról nyíló előtér-közlekedő és ebből megközelíthető hosszúkás helyiség. Az előtér közlekedőként szolgál a földszinten a K-i és D-i szárny között.		
Térlefedés			
Padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
cementsimítás		1965-69(?)	IV.

A 016 helyiség belső nézete Ny felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	018	FÖLDSZINT	
Funkció	terem		
Történeti funkció(k)	tanterem 1902-1948: rajzterem 1962, 1965: tanműhelyek		
Leírás	Nagy méretű, nagy belmagasságú terem, az udvar felé nagy méretű ablakkal, az utca felől a falba süllyesztett üvegezett beépített szekrénnel.		
Térlefedés	vasbeton gerendás, tálcás vasbeton födém		
	Padlóburkolat	Datálás	Ért./jav.
	parketta	1965	III.

A 018 helyiség belső nézete Ny felé

A 018 helyiség belső nézete ÉK felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	019-021		FÉLEMELET
Funkció	tantermek/irodák		
Történeti funkció(k)	1902-1969: pedellusi lakás 019: előtér 020: konyha; 1965: konyha, kamra; 1969: konyha, fürdőszoba 021: szoba		
Leírás	A földszinti folyosóról lépcsővel megközelíthető, kisebb belmagasságú helyiségcsoport. A kisebb 020 hs ablaka az udvarra, a 018. előtéré és a nagyobb 021 hs-é K felé nyílik.		
Térlefedés	tálcás vasbeton födém		
Padlóburkolat			Datálás
parketta			1965(?)
			Ért./jav.
			III.

A 019-021 helyiségek belső nézete É felé

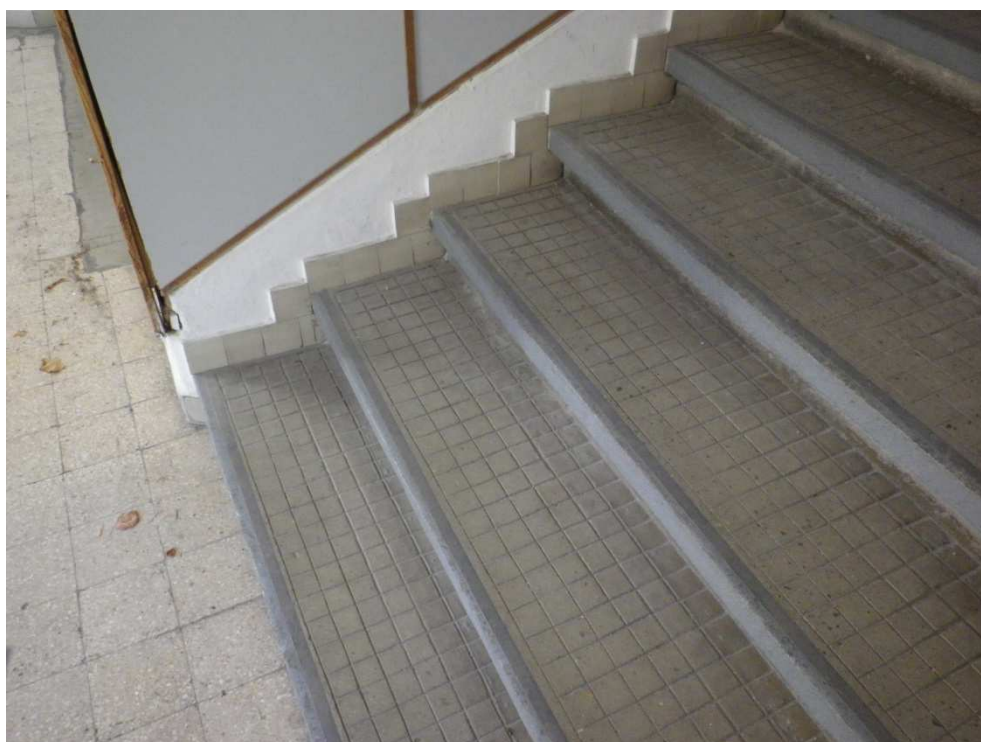

A 019-020 helyiségek belső nézete ÉNy felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	019	FÖLDSZINT	
Funkció	lépcsőház		
Történeti funkció(k)			
Leírás	Egykarú, két pillérre és az oldalfalakra támaszkodó, boltozott szerkezetű lépcső. A lépcsőkarokat a belső oldalon kb. 1,60 m magas, keskeny, tagolatlan, meszelt oldalfalak kísérik. A földszinti és emeleti ablakok magasságában két-két, azokkal azonos méretű ablaka nyílik K felé.		
Térlefedés	csehsüveg boltozat		
Padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
cementsimítás,		1965	IV.
cementlap		1965	III.

A 019 lépcsőház helyiség belső nézete a földszintről a pihenő (K) felé

A 019 lépcsőház lépcsőburkolata

Belső ajtók, földszint és félemelet

Nyílászárócsoport megnevezése			
K-i szárny, fsz. és félemelet			
Azonosító	Típus	Datálás	Ért.
009/013	NYZ-13	1902	I.
018/020	NYZ-13	1902	I.
018/021	NYZ-13	1902	I.

1. EMELET

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	101-102		1. EMELET
Funkció	tanári szobák		
Történeti funkció(k)	101: 1893: <i>igazgatói lakás</i> , 1969: <i>iroda</i> 102: 1893: <i>igazgatói lakás</i>		
Leírás	A kolostori épületben elhelyezkedő szomszédos terek a kolostor K-i hscsoportjában, jelenlegi megközelítésük a 111 folyosóról és a 103 előtéren keresztül nyílik, ablakaik K felé néznek.		
Építés-történeti megfigyelések, jellemzők	A 102 terem D-i falán két, egykor D-re néző ablakfülkében kialakított beépített szekrények.		
Térlefedés	101: csehsüvegboltozat, 102: síkfödém		
Padlóburkolat			Datálás
101: szőnyegpadló, alatta parketta			1893
102: parketta			1893
			Ért./jav.
			I.
			I.

A 101 helyiség belső nézete Ny felé

A 101 helyiség belső nézete K felé

A 102 helyiség belső nézete DK felé

A 102 helyiség belső nézete Ny felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	103-107		1. EMELET
Funkció	előtér és WC csoport		
Leírás	A kolostori épület tömbjének bejáratán belüli kis méretű előtér és WC-k		
Térlefedés	csehsüvegboltozat		
Padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
WC: lapburkolat		1970-2000	III.
előtér: mozaiklap		1965	III.

A 103 helyiség belső nézete É felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	108-110	1. EMELET	
Funkció	108: iroda, 109: igazgatói iroda, 110: gazdasági iroda		
Történeti funkció(k)	108: 1893: <i>igazgatói lakás</i> , 1962: <i>iroda</i> , 1965: <i>gondnok</i> 109: 1893: <i>tanácskozási szoba</i> , 1962: <i>gondnok</i> , 1965: <i>igazgatói iroda</i> 110: 1893: <i>tanári könyvtár</i> , 1962: <i>Igazgatói iroda</i> , 1965: <i>tanterem</i>		
Leírás	Hosszúkás, keskeny helyiségek csoportja, valamennyi a 11 sz. folyosóról nyílik és K felé néz.		
Térlefedés	síkfödém		
Padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
parketta		1893	I.

A 108 helyiség belső nézete K felé

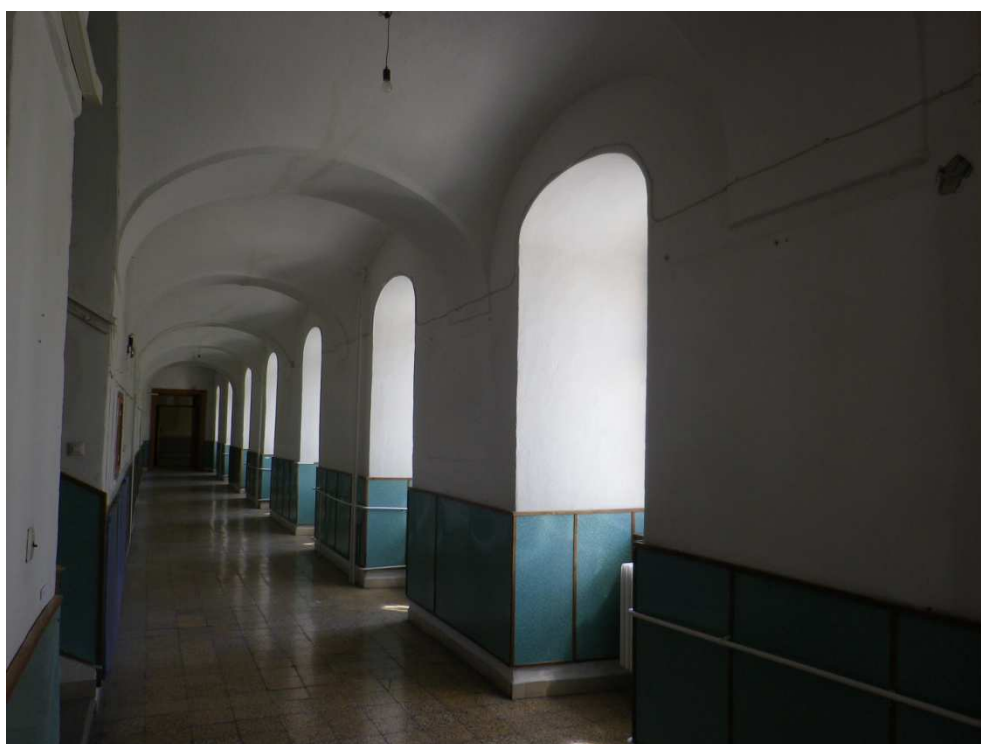
A 109 helyiség belső nézete Ny felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	111		1. EMELET
Funkció	folyosó		
Történeti funkció(k)			
Leírás	A lépcsőházból az emeleten É felé nyíló, ajtóval leválasztott folyosószakasz, K-i oldalán három hs-gel, az udvarra néző négy ablakkal.		
Térlefedés	síkfödém		
Padlóburkolat			Datálás
mozaiklap			1965
			Ért./jav.
			III.

A 111 folyosó belső nézete D felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	112		1. EMELET
Funkció	folyosó		
Leírás	Az iskola emeleti folyosója, É-i végén a 111 folyosószakaszra, D-i végén a díszterembe, K-en a termekbe vezető ajtókkal, mély ablakfülkékkel.		
Térlefedés	dongaboltozat, a lépcsőház vonalában hevederekkel osztott csehsüvegboltozat; a D-i terem vonalában síkfödém		
Padlóburkolat			Datálás
mozaiklap			1965
			Ért./jav.
			III.

A 112 folyosó belső nézete D felé

A 112 folyosó D-i végének belső nézete D felé

A 112 folyosó padló és falburkolata

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	113-114	1. EMELET	
Funkció	tanterem		
Leírás	Tanterem a folyosóról a D-i szakaszon nyíló ajtókkal, a K-i oldalon szimmetrikusan elhelyezkedő 2-2 ablakkal.		
Térlefedés	hevederekkel osztott kétszakaszos csehsüvegboltozat		
Padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
parketta		1965	III.

A 113 helyiség belső nézete ÉK felé

A 113 helyiség belső nézete DNy felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	115		1. EMELET
Funkció	tanterem		
Történeti funkció(k)	tanterem 1821-1902: díszterem, exhortációs terem (1869-1902.: természetrajzi szertár) 1920-48 k.: cserkészszoba 1962: tanári szoba		
Leírás	Tanterem a folyosó felől vékony válaszfalal leválasztva, a K-i oldalon két ablakkal, a D-i oldalon két, velük azonos méretű fölkével.		
Építés-történeti megfigyelések, jellemzők	befalazott ablakok a D-i oldalon		
Térlefedés	vasbeton gerendás-tálcás vasbeton födém		
	Padlóburkolat		Datálás
parketta			1965
			Ért./jav.
			III.

A 115 terem belső nézete DK felé

A 115 terem belső nézete ÉNy felé

Eltávolított beépített szekrény helyén 20. század közepére tehető festésrészlet

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	116		1. EMELET
Funkció	díszterem		
Történeti funkció(k)	1902-1948: exhortációs és díszterem 1948- kultúrterem		
Leírás	Az első emeleti folyosó végén nyíló, a D-i szárny teljes emeletét elfoglaló terem az udvar felől négy ablakkal, a Ny-i végén színpaddal.		
Térlefedés	vasbeton gerendás-tálcás vasbeton födém		
Padlóburkolat			Datálás
parketta			1965
			Ért./jav.
			III.

A 116 díszterem belső nézete Ny felé

A 116 díszterem belső nézete ÉK felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	117	1. EMELET	
Funkció	lépcsőház		
Leírás	Egykarú, két pillérre és az oldalfalakra támaszkodó, boltozott szerkezetű lépcső, külön ablak nélkül . A lépcsőkarokat a belső oldalon tagolatlan oldalfalak kísérik.		
Térlefedés	síkfödém		
Padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
cementsimítás,		1965	IV.
cementlap		1965	III.

A 019 lépcsőház belső nézete az első emeletről felfelé

A 019 lépcsőház belső nézete a második emeletről lefelé

Nyílászárócsoport megnevezése			
K-i szárny, 1. em., belső ajtók			
Azonosító	Típus	Datálás	Ért.
111/108	NYZ-12	1893	I.
111/109	NYZ-12	1893	I.
102/101	NYZ-12	1893	I.
103/102	NYZ-12	1893	I.
108/109	NYZ-12	1893	I.
111/110	NYZ-12	1893	I.

2. EMELET

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	201, 202-205		2. EMELET
Funkció	tanterem		
Történeti funkció(k)	201: 1893: <i>konviktus</i> , 1962: <i>tanterem</i> , 1965: <i>igazgató</i> 202: 1893: <i>konviktus</i> , 1962: <i>tanterem</i> , 1965: <i>szoba</i> 203: 1893: <i>konviktus</i> , 1962-65: <i>tanterem</i> 204-205: 1893: <i>konviktus</i> , 1962-65: <i>tanterem</i>		
Leírás	A második emelet északi végét elfoglaló helysősor, melyek a rendház első emeleti helyiségei fölött épültek fel, illetve a 205 terem ezek folytatásában, már a gimnázium tömbjének első emelete felett.		
Építés-történeti megfigyelések, jellemzők	204-205 között befalazott ajtó több teremben a parkettában kályhahely		
Térlefedés	síkfödém		
Padlóburkolat			Datálás
parketta			1965(?)
			Ért./jav.
			III.

A 201 helyiség belső nézete DK felé

A 202 helyiség belső nézete K felé

A 203 helyiség belső nézete K felé

A 204 helyiség belső nézete K felé

A 205 helyiség belső nézete DNy felé

Eltávolított beépített szekrény helyén 20. század közepére tehető festésrészlet

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	206	2. EMELET	
Funkció	tanterem		
Történeti funkció(k)	1893: görög-pótló terem, 1962-65: tanterem		
Leírás	Négyzetes alaprajzú terem, a lépcsőháztól közvetlenül É-ra.		
Térlefedés	síkfödém		
Padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
parketta		1965(?)	III.

A 206 helyiség belső nézete DK felé

A 206 helyiség belső nézete DNy felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	207-208		2. EMELET
Funkció	könyvtár		
Történeti funkció(k)	207: 1893: ifjúsági könyvtár, 1965: kamra, 1969: raktár 208: 1893: természetrajzi szertár, 1965-69: tanterem		
Leírás	A lépcsőháztól D-re található nagyobb, és ebből nyíló, a lépcsőház pihenője feletti kisebb helyiség, utóbbinak magasabb a padlószintje és üvegezett fal és ajtó választja le.		
Térlefedés	síkfödém		
	Padlóburkolat	Datálás	Ért./jav.
	parketta	1965(?)	III.

A 208 helyiség belső nézete ÉK felé

A 208 helyiség belső nézete ÉK felé

Helyiség adatlap				
Hs. azonosító(k)		209		2. EMELET
Funkció	fizika/kémia szaktanterem			
Történeti funkció(k)	1893: természettani szertár, 1965-69: tanterem			
Leírás	Nagy méretű terem, kétszárnyú ajtóval a folyosó és a tőle D-re levő terem felé.			
Térlefedés	síkfödém			
Padlóburkolat			Datálás	Ért./jav.
parketta			1965(?)	III.
Egyéb elemek, beépített szerkezetek, történeti fragmentumok				
Azon.	Hely	Megnevezés, leírás	Datálás	Ért./jav
209-01		szaktantermi szekrény: „vegytani szekrény” alsó része	1893 k.	I.

A 209 helyiség belső nézete DNy felé

209-01

Eltávolított beépített szekrény helyén 20. század közepére tehető festésrészlet

Helyiség adatlap				
Hs. azonosító(k)	210		2. EMELET	
Funkció	fizika/kémia szaktanterem			
Történeti funkció(k)	1893: természettani szertár, 1965-69: tanterem			
Leírás	Az emelet D-i utolsó, nagy méretű terme, K és D felé 2-2 ablakkal, a folyosóra, a 209 sz. terembe és a Ny-i oldalhelyiségbe vezető ajtóval.			
Építés-történeti megfigyelések, jellemzők	a parketta alatt mintás cementlapburkolat részlete látható – esetleg az egész helyiségben megvan!			
Térlefedés	síkfödém			
Padlóburkolat			Datálás	Ért./jav.
parketta			1965(?)	III.
alatta mintás cementlap			1893	I.
Egyéb elemek, beépített szerkezetek, történeti fragmentumok				
Azon.	Hely	Megnevezés, leírás	Datálás	Ért./jav
210-01		vegytani terem beépített szekrényének („vegykonyha”) beépített elemei	1893	I.

A 210 helyiség belső nézete Ny felé

A 210 helyiség belső nézete ÉNy felé

A 210 helyiség belső nézete D felé

210-01: elbontott szaktantermi beépített szekrény elemei

Mintás cementlapburkolat részlete a parketta alatt

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	211		2. EMELET
Funkció	előtér és WC		
Történeti funkció(k)	WC		
Leírás	A 2. emelet É-i végén, egy keskeny közlekedővel megközelíthető WC-csoport.		
Térlefedés	síkfödém		
Padlóburkolat			Datálás
mintás cementlap			1965
			Ért./jav.
			III.

A 211 helyiség belső nézete K felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	212	2. EMELET	
Funkció	kiszolgáló helyiség		
Történeti funkció(k)	tároló <i>1893: lépcsőház</i>		
Leírás	A 2. emeleti folyosó É-i végén nyíló, K felé alaprajzilag félkörös záródású, kisebb, ablaktalan helyiség.		
Térlefedés	síkfödém		
Padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
cementsimítás		1965-69	IV.

A 212 helyiség belső nézete K felé

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	215	2. EMELET	
Funkció	folyosó		
Történeti funkció(k)			
Leírás	A 2. emelet folyosója, É-i harmada egy lépcsőfokkal magasabb padlósintű.		
Térlefedés	síkfödém		
Padlóburkolat		Datálás	Ért./jav.
mozaiklap; sötét cementlap		1965	III.

A 215 folyosó belső nézete D felé

A folyosó padló- és falburkolatának részlete

A folyosó padló- és falburkolatának részlete, É-i szakasz

Helyiség adatlap			
Hs. azonosító(k)	216		2. EMELET
Funkció	kiszolgáló helyiség		
Történeti funkció(k)	1893: természettani szertár 1965-69: irattár		
Leírás	A 215 sz. folyosó folytatásában nyíló helyiség, a 210 hs. bejárata felé leválasztott kisebb folyosószakasz mellett.		
Térlefedés	síkfödém		
Padlóburkolat			Datálás
PVC padló			1970-2000
			Ért./jav.
			IV.

A 216 helyiség belső nézete É felé

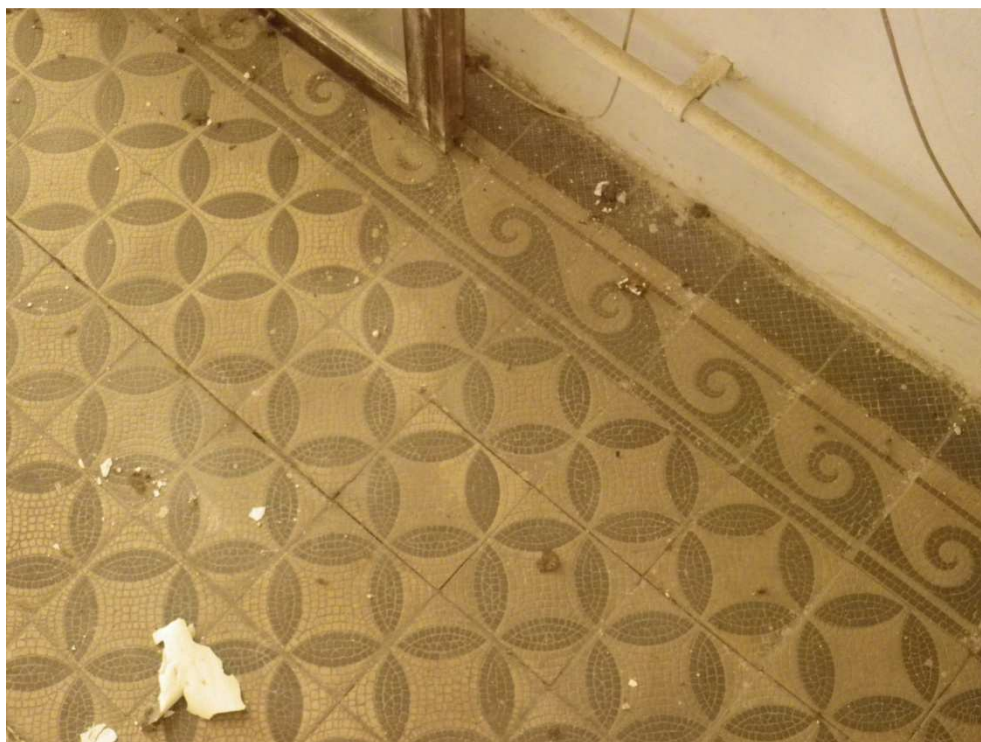

A 216 helyiség belső nézete É felé

Helyiség adatlap				
Hs. azonosító(k)		217		2. EMELET
Funkció	kiszolgáló helyiség			
Történeti funkció(k)	szertár <i>1893: természettani szertár, 1965-69: irattár</i>			
Leírás	A 2. emelet D-i végén, a 210 sz. teremből és a 216 helyiségből megközelíthető kisebb helyiség, innen nyílik a D-i szárny padlása. A 210 hs-gel szekrényrel egybeépült ablaknyílás köti össze, a szekrényt már elbontották.			
Térlefedés	síkfödém			
Padlóburkolat			Datálás	Ért./jav.
mintás cementlap			1893	I.
Egyéb elemek, beépített szerkezetek, történeti fragmentumok				
Azon.	Hely	Megnevezés, leírás	Datálás	Ért./jav
217-01		a vegytani beépített szekrény megmaradt emelő ablaka a helyiségben	1893	I.

A 217 helyiség belső nézete D felé

A 217 helyiség padlóburkolata

A 217 helyiség belső nézete K felé

Nyílászárócsoport megnevezése			
K-i szárny, 2. em. belső ajtók			
Azonosító	Típus	Datálás	Ért.
215/211	NYZ-12	1893	I.
215/202	NYZ-12	1893	I.
215/210	NYZ-12	1893	I.
216/210	NYZ-12	1893	I.
216/217	NYZ-12	1893	I.

PADLÁS

K-i szárny padlástér

Helyiség adatlap				
Funkció	padlástér			
Építéstörténeti megfigyelések	A lépcsőház melletti kémény oldalán a vakolaton a korábbi tetősík lenyomata.			
Leírás	Egységes tér. Dóltszékes, függesztőműves fedélszék.a lépcsőház felett a tetőre vezető fa lépcsővel. A 210 terem felett a Bolgár Mihály tanulmányában említett technikai szellőzőcső.			
Egyéb elemek, beépített szerkezetek, történeti fragmentumok				
Azon.	Hely	Megnevezés, leírás	Datálás	Ért./jav
PA-01	a padlás D-i végén, közén	a vegytani beépített szekrény agyag szellőzőcsöve, felirat: 150 /WALLA JÓZSEF BUDAPESTEN	1893	I.

A K-i szárny padlástérének belső nézete É felé

PA01 A vegytani beépített szekrény („vegykonyha”) agyag szellőzőcsöve a K-i szárny padlásterében

D-i szárny padlástér

Helyiség adatlap	
Funkció	padlástér
Leírás	Egységes tér. Állószékes fedélszék.

Nyílászáró típus adatlapok

Kód	NYZ-01	Megnevezés	gerébtokos ablakok
Szerkezet leírása	Egyrétegű ablakok függőleges és vízszintes tokosztóval, négy ablaktáblával, 2:1 magassági aránnyal, az alsó szárnyak két táblából állnak. Több szárny cserélte.		
Datálás	1884 k.		
Vasalatok			
– pánt	Gombos diópántok.		
– zár(ak)	A tokosztón rögzített gombos fordítózárak, az alsó és felső szárnyaknál egy-egy.		
– fogógomb	szárnyanként egy fogógomb		
– rács (esetenként)	fűzött kapcsolású kovácsolt vas rács		
Profilok			
– szárnyprofil	lépcsővel és mély horonnyal tagolt szárnyprofilok		

NYZ-1

NYZ-1

Kód	NYZ-2a	Megnevezés	kapcsolt gerébtokos ablakok
Szerkezet leírása	Kapcsolt gerébtokos ablakok, mindkét rétegben függőleges és vízszintes tokosztóval, 2:1 magassági arány, az alsó szárnyak 2 ablaktáblára oszlanak. Számos példány esetében szárnycserékkel.		
Datálás	1884 k.		
Vasalatok			
– pánt	Gombos diópántok		
– zár(ak)	A tokosztón rögzített, öntött szárú, gombos fordítózárak		
– csappantyúk	másodlagos rugós csappantyúk a tokban		
Profilok			
– szárnyprofil	lépcsővel és mély horonnyal tagolt szárnyprofilok a cserélt szárnyakon rézsús-lépcsős profilok		
– tokosztó profil	<ul style="list-style-type: none"> – külső: a külső vízszintes tokosztó belül hornyokkal szegélyezett mélyedéssel tagolt, kívül tagolatlan a külső függőleges tokosztó és a külső tok kívül hornyolatokkal szegélyezett – belső: mindkét tokosztó külső oldalát két kis szélső fél pálcatag szegélyezi 		

NYZ-2a

NYZ-2a

Kód	NYZ-2b	Megnevezés	kapcsolt gerébtokos ablakok
Szerkezet leírása	Mint 2a		
Datálás	1945-65 k.		
Vasalatok			
– pánt	tagolatlan diópántok		
– zár(ak)	A tokosztón rögzített, öntött szárú, gombos fordítózárak		
– csappantyúk	rugós csappantyúk a tokban		
Profilok			
– szárnyprofil	széles rézsúvel és lépcsővel tagolt szárnyprofilok		
– tokosztó profil	– külső: a külső vízszintes tokosztó belül tagolatlan, kívül többlépcsős párkánnyal tagolt		

NYZ-2b

NYZ-2b

NYZ-2b

Kód	NYZ-3	Megnevezés	gerébtokos ablakok
Szerkezet leírása	Egyrétegű ablakok függőleges és vízszintes tokosztóval, 2:1 magassági osztásarányval, az alsó szárnyak két ablaktáblára oszlanak. Másodlagosan beillesztett hőszigetelő üvegezés.		
Datálás	1884, részben korábbi pántok felhasználásával, számos javítással		
Vasalatok			
– pánt	többféle gombos diópánt		
– zár(ak)	modern fordítózárak az alsó és felső szárnyaknál is		
Profilok			
– tokosztó profil	kívül bemélyedő sávval tagolt vízszintes tokosztó		

NYZ-3

Kód	NYZ-4	Megnevezés	gerébtokos ablakok
Szerkezet leírása		Egyrétegű ablakok függőleges és vízszintes tokosztóval, 2:1 magassági osztásarányval, az alsó szárnyak két ablaktáblára oszlanak. Másodlagosan beillesztett hőszigetelő üvegezés.	
Datálás		1965 k. (tok, szárny)-2000 (utólagos üvegezés)	
Vasalatok			
– pánt		tagolatlan diópántok	
– zár(ak)		gombos fordítózárak	
Profilok			
– szárnyprofil		sekély hornyolatokkal kísért szárnyprofilok	
– tokosztó profil		sekély hornyolatokkal kísért tokosztóprofilok	

NYZ-4

Kód	NYZ-5a, c	Megnevezés	kapcsolt gerébtokos ablakok
Szerkezet leírása	<p>5a mindkét rétegben vízszintes keresztosztóval és csak a felső részen függőleges osztóval tagolt kétrétegű ablakok</p> <p>5c esetében a külső réteg függőleges és vízszintes keresztosztóval tagolt több esetben táblabetétes spaletták, illetve ezek tokjai</p>		
Datálás	1893		
Vasalatok			
– pánt	gombos diópántok		
– zár(ak)	felső szárnyak: gombos fordítózárak alsó szárnyak: fordítózár rézkilincsel		
– egyéb vasalatok	utólagos, modern csappantyúk		
Profilok			
– szárnyprofil	hornyolattal és lépcsővel tagolt profilok		
– tokosztó profil	egyszerű, sekély hornyolattal szegélyezett tok- és függőleges tokosztó profilok: a külső vízszintes osztó gazdagon profilált párkányként kiképezve		

NYZ-5c

NYZ-5a

NYZ-5a

Kód	NYZ-5b	Megnevezés	kapcsolt gerébtokos ablakok
Szerkezet leírása		kívül és belül is vízszintes keresztosztóval és csak a felső részen függőleges osztóval tagolt kétrétegű ablakok több esetben táblabetétes spaletták, illetve ezek tokjai	
Datálás		1965	
Vasalatok			
– pánt		tagolatlan diópántok spaletták: gombos diópántok	
– zár(ak)		fent öntött fordítózár, lent fordítózár alumínium kilincsel	
– egyéb vasalatok		csappantyúk	
Profilok			
– szárnyprofil		széles rézsűvel és lépcsővel tagolt profilok	
– tokosztó profil		kívül finoman tagolt párkányként kiképzett külső vízszintes tokosztó	

Kód	NYZ-6	Megnevezés	kapcsolt gerébtokos ablakok
Szerkezet leírása		kívül vízszintes és a felső részen függőleges keresztosztóval, belül csak vízszintes tokosztóval tagolt kétrétegű ablakok	
Datálás		1902	
Vasalatok			
– pánt		gombos diópántok	
– zár(ak)		belül és a külső rétegen alul réz zárlemezes, rézkilincses fordítózárak a külső rétegen felül öntött szárú gombos fordítózárak	
Profilok			
– szárnyprofil		hullámos-lépcsős profil. a takaróléceken félkörökkel végződő mélyedés	

NYZ-6

NYZ-6

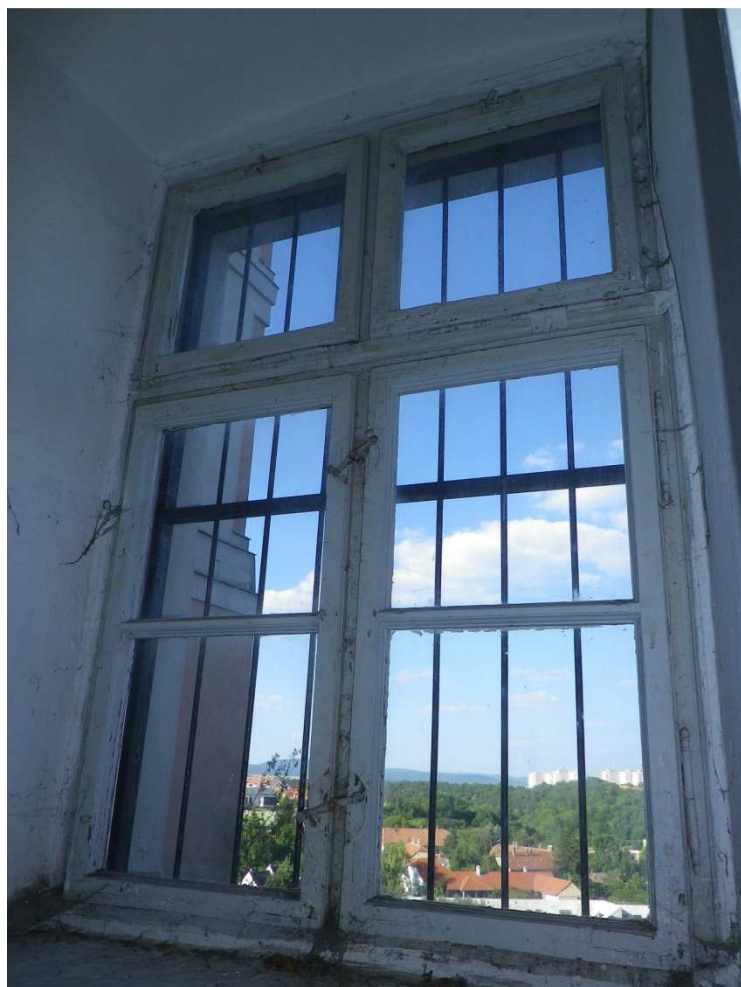

NYZ-6

Kód	NYZ-7	Megnevezés	kapcsolt gerébtokos ablakok
	Szerkezet leírása	kívül vízszintes és a felső részen függőleges keresztosztóval, belül csak vízszintes tokosztóval tagolt kétrétegű ablakok	
	Datálás	1902	
Vasalatok			
	– pánt	gombos diópántok	
	– zár(ak)	belül és a külső rétegen alul réz zárlemez, rézkilincses fordítózárak a külső rétegen felül öntött szárú gombos fordítózárak	
Profilok			
	– szárnyprofil	hullámos-lépcsős profil. a takaróléceken félkörökkel végződő mélyedés	

Kód	NYZ-8	Megnevezés	kapcsolt gerébtokos ablakok
Szerkezet leírása	függőleges tokosztóval tagolt alacsony, kétszárnyú ablak, szárnyanként keresztosztókkal négy táblára tagolva		
Datálás	1893		
Vasalatok			
– pánt	gombos diópántok		
– zár(ak)	fordítózárak		
Profilok			
– szárnyprofil	lépcsős profilok		

Kód	NYZ-9a-c	Megnevezés	gerébtokos ablakok
Szerkezet leírása	Egyrétegű, függőleges és vízszintes keresztosztóval tagolt ablakok a) 1:1 b) 2:1 magassági osztásarányal c) a b) változat függőlegesen felezett változata Az alsó szárnyak nyílók, a felső szárnyak bukók.		
Datálás	1903		
Vasalatok			
– pánt	gombos diópántok		
– zár(ak)	gombos fordítózárak		
Profilok			
– szárnyprofil	lépcsős profilok		

NYZ-9b

Kód	NYZ-10	Megnevezés	kapcsolt gerébtokos ablakok
Szerkezet leírása		mindkét rétegben két függőleges és egy vízszintes keresztosztóval 6 szárnyra tagolt kétrétegű ablakok	
Datálás		1913	
Vasalatok			
– pánt		tagolatlan diópántok	
– zár(ak)		külső réteg: gombos félfordítók belső réteg: alumínium kilicses fordítózárak (másodlagos) a belső oldalon másodlagos acél tokok, részlegesen levágva	
Profilok			
– szárnyprofil			
– tokosztó profil		sűrűn rovátkolt vízszintes külső tokosztó	

NYZ-10

NYZ-10

Kód	NYZ-11	Megnevezés	pallótokos ablakok
Szerkezet leírása		kívül és belül is függőleges és vízszintes keresztosztóval tagolt pallótokos (kifelé és befelé nyíló) ablakok	
Datálás		1965	
Vasalatok			
– pánt		tagolatlan diópántok	
– zár(ak)		gombos fordítózárak	

NYZ-11

Kód	NYZ-12	Megnevezés	táblabetétes ajtók
	Szerkezet leírása	szimmetrikusan 2x3 profilált táblával osztott táblabetétes ajtók kétszárnyú változata szárnyanként ugyanezen osztás felével	
	Datálás	1893	
Vasalatok			
	– pánt	gombos diópántok	
	– zár(ak)	másodlagos alumínium kilincsek	

NYZ-12

Kód	NYZ-13	Megnevezés	táblabetétes ajtók
Szerkezet leírása		felül és alul két egymás melletti álló, középen egy fekvő vízszintes profilált táblával tagolt táblabetétes ajtók	
Datálás		1902	
Vasalatok			
– pánt		gombos diópántok	
– zár(ak)		másodlagos alumínium kilincsek	

NYZ-13

Kód	NYZ-14	Megnevezés	bejárati kapu
Szerkezet leírása	<p>kétszárnyú, szárnyanként négy-négy profilált táblára osztott táblabetétes bejárati kapu, félkörös, fejezettel és lábazattal ellátott takaróléccel. Az alsó táblák felett fogrovatos párkányléc, alul a szárnyakon profilált lábazat.</p> <p>A felső három-három tábla négyes centrális tagolású és közepén gombos betétdíszsel, az alsók gyémántmetszéssel tagoltak.</p>		
Datálás			
Vasalatok			
– pánt	3-3 keresztlemezes pánt		
– zár(ak)	rézkilincs		
– egyéb vasalatok	szárnyrögzítő rudak		

NYZ-14

NYZ-14

Kód	NYZ-15	Megnevezés	lengőajtó
Szerkezet leírása	felül üvegezett kétszárnyú ajtó		
Datálás	1965-69		
Vasalatok			
– pánt	rugós lengőpántok		
– egyéb vasalatok	alumínium fogógombok		

NYZ-15

Kód	NYZ-16	Megnevezés	üvegezett ajtók
Szerkezet leírása	felül üvegezett ajtók		
Datálás	1940-65		
Vasalatok			
– pánt	tagolatlan diópántok		
– zár(ak)	alumínium kilincses zárok		

NYZ-16

Kód	NYZ-17	Megnevezés	papírrácsbetétes ajtók
Szerkezet leírása	tagolatlan lemezfelületű papírrácsbetétes ajtók flóderozott festésű felülettel		
Datálás	1965		

NYZ-17

Kód	NYZ-18	Megnevezés	bejáratok
Szerkezet leírása	a külső oldalon vízszintes profilált szélű deszkázatos felületű, felülvilágító ajtók		
Datálás	1970-80		
Vasalatok			
– pánt	tagolatlan diópántok		
– zár(ak)	kovácsolt vas kilincsek és zárlemezek		

NYZ-18

Kód	NYZ-19	Megnevezés	kétszárnyú tömör ajtó
Szerkezet leírása	Tagolatlan kétszárnyú keményfa ajtó lakkozott felülettel, furnérozott-keményfa tokokkal		
Datálás	1970-80		
Vasalatok			
– pánt	tagolatlan diópántok		
– zár(ak)	rész kilincs és zárlemez		

Kód	NYZ-20a-b	Megnevezés	óvóhelyajtók
Szerkezet leírása		vasbeton szerkezetű óvóhelyajtók acél tokkal, a szárnyon gyártói emblémával	
Datálás		1944 k.	

NYZ-20a

NYZ-20b

5. Az építéstörténet és telektörténet összefoglalása a korábbi állapotok változásainak leírásával

(1-5. rajzok)

A gimnázium építéstörténetét a fő szakaszok szerinti tagolásban foglaljuk össze.

Az épület első formájának felépítése és az emeletréépítés, 1773-1788

A pince és alagsor felett földszintes iskola építésének kezdete jól adatolható, és az is, hogy a költségek miatt lassan haladtak a munkálatok, a folyamat azonban egyelőre részleteiben nem ismert. Az 1778-as elkészülési dátum, melyet a kapu évszámára lehet alapozni, legalábbis a szerkezetekre valószínűsíthető, ám egyelőre más forrásból nem igazolható. A legkorábbi ismert dátum, amikor az épület már nagyrészt készen kellett, hogy legyen, 1782, akkor ugyanis – még részlegesen – oktatás folyt az új iskolában.

Az 1783-ban kezdődött emeletréépítés a forrásokkal biztosan adatolható, de körülményei igen kevésbé ismertek: az emeleti termek 1795-ben még biztosan használaton kívül voltak, és későbbi adatok (miszerint az elemi iskolai osztályok helye mindig az alagsorban volt) arra utal, hogy az eredeti célra nem is vették őket igénybe.

Az első, földszintes periódus elhatárolását a Ny-i homlokzat bejáratának és ehhez tartozó rizalitjának – a homlokzat tengelyéhez képest látszólag indokolatlan jobbra csúszott pozíciója teszi kérdésessé, felvethető ennek alapján, hogy az É-i – bal – oldalon a lépcsőház csak az emeletréépítéssel egyidőben épült meg. Ezt megerősíteni látszik az is, hogy a lépcsőházhoz az 1843. évi rajz (**1.2. ábra**) szerint külön, a főbejáratától eltérő kialakítású kapu épült. A periodizációs alaprajzon (**3. rajz**) ezt a feltételezett építésmenetet ábrázoltuk.

Az emeletréépítés után az építkezés befejezése 1788-ra adatolható, ez azonban, mint említettük, nem jelentette, hogy belül is teljesen elkészült az épület.

Az iskola ezen állapotát örökíti meg vázlatos, ám fő vonalaiban hiteles módon az 1799-es rajz (**1.2. ábra**).

Az épület felújítása és az emelet befejezése, 1821

Bő harminc évvel az első két szakasz megépítése után a gimnázium teteje és vakolata is felújításra szorult. A forrásadatok szerint az első emeleten boltozat építése, a díszterem/kápolna mennyezetének stukatúrozása, ablakainak elhelyezése, a folyosó padlózása is akkor készült el, így minden jel szerint lényegében ekkor vették használatba az emeletet.

Az elkészült állapot – első emeltre nézve is – pontos és részletes rajzát az 1843-as felmérés mutatja (**7.4. ábra**). Bár itt csak oldalnézetben jelenik meg, de az épület talán legmeghatározóbb építészeti eleme volt a város felé néző, a vár oldalából kiugró D-i oldal magas, tagolt és talán díszített ormfala.

Későbbi adatok alapján az épületben keményfa lépcsők, a termekben deszkapadlók, a folyosókon téglapadlók, és a mainál kisebb ablakok voltak.

A forrásokból kiderül, hogy 1821-ben magtárat is kialakítottak a padláson – nyilván a rendház számára.

Ezzel egyidejűleg, 1821-ben merült fel a telek utcafronti határának rendezése, mely a város és a megye igénye volt.

Hadiállapot, telekrendezés és felújítás, 1848-1863

A szabadságharc idején a gimnázium katonai célokat szolgált, az oktatás másik épületekbe kényszerült áttelepülni. A katonaság a szabadságharc leverése után is Veszprémben és a gimnázium épületében maradt, melynek állapota ennek során leromlott. Az iskolát ugyanekkor központilag négyosztályossá fokozták vissza, de a város és a rend ettől kezdve törekedett arra, hogy visszanyerhesse a hatosztályos státuszt. Az épületet végül 1852-ben kaphatták vissza ismét, felújításra, javításra 1862-63-ban kerülhetett sor. Az alagsor ezektől az évektől kezdve feltehetőleg – talán egy terem kivételével – használaton kívül volt, állapota leromlott.

Az utca és a telek határvonalának átalakítására, kerítés építésére és cselédlakás újhelyen – a gimnázium É-i végén – való felépítésére az épület visszaadásával egyidejűleg kerülhetett végül sor 1852-ben. Valamikor a század közepén vagy második felében átépítették a D-i homlokzat díszes oromfalát. Az ábrázolás (1.6. ábra) alapján feltételezhető, hogy az átépített oromfalon állhatott az a három kő tobozdísz, melyek közül kettő jelenleg a kapupilléreken, a harmadik a K-i oldalon a várfal mellvédjének sarkán áll.

Hat-, majd nyolcosztályossá válik az iskola, felújítás 1884

A kiegyezés és a tanügyi reformok nyomán 1868-69-ben újraindulhatott az 5-6. osztály, és kiköltözött az elemi iskola két – 5-6., illetve ideiglenesen szintén oda helyezett 4. – osztálya.

Az alagsorban a kiköltözött osztály termében rajztermet, mellette tornatermet rendeztek be.

A nyolcosztályos főgimnázium létrehozásához további terekre volt szükség, így 1884-ben felújították és használatba vették az alagsort, a pincszinten tornatermet alakítottak ki, kijavították az épület tetejét és kicserélték az ablakokat.

Az udvari épületet pusztító tűz nyomán új épület készült az árnyékszékeknek, a fásszínnek és az iskolaszolgának.

A gimnáziumot igazgató bizottság a megnövekedett tanulói létszám mellett a korszerű oktatás feltételeit (szaktantermek, szertárak) az épület jelentős bővítésével tudta megoldani, ezért az anyagi erőforrások megteremtése után 1893-ban összekötő szárny építésére és a rendház K-i szárnyára is kiterjedő második emelet építésére került sor. A tervező feltehetőleg Horváth Sándor építőmester volt, aki korábban és ezután is dolgozott a gimnázium számára (felújítások 1884, tornacsarnok 1906). A funkcionális tervezés nagyrészt Bolgár Mihály tanárnak tulajdonítható, aki a koncepciót részletesen publikálta.

A ráépítés és hozzáépítés a meglévő homlokzati architektúrát folytatta. A díszkaput áthelyezték a lépcsőházhoz és helyét befalazták – a korábbi rizalit funkcióját veszítette, a második emeleten nem folytatták tovább. Az épület korábbi hangsúlyos oromfala helyett a D-i homlokzat hangsúlytalan lett.

Az épület árnyékszékei nagyrészt az udvari homlokzat sarkához illeszkedő földszintes melléképületben kaptak helyet. Az emeletráépítés során felszámolt D-i oromfalról származhat, és ekkor kerülhetett a kapupillérekre és a várfal mellvédjének sarkára a három kő tobozdísz.

Díszterem és rajzterem építése, 1902

A még hiányzó megfelelő rajzterem és egy új, tágas exhortációs- és díszterem egy gazdagon díszített új épületszárny épült 1902-ben Schmahl Henrik tervei alapján. A két szárny a sarkain érintkezik, és az új épületrészben a korábbi melléképület helyett két szinten mellékhelyiségeket is kialakítottak.

A tornaterem 1906-ban az iskola alatti telken épült meg. A lejáratot a hegyoldalban alakították ki, a pince D-i nyílásától kiindulva.

Hadiállapot és újjáépítés 1914-1939

Az I. világháború idején az épület szinte végig katonai kórházként szolgált, a 2. emelet kivételével.

Az intézmény vezetése 1915-től ismét egyedül a piarista rend hatáskörébe tartozott. A két világháború között, 1922-ből a kerítés felújítására van adatunk. Vélhetőleg a két világháború között kerülhetett sor a K-i szárny D-re néző, illetve az alagsori termekből a folyosóra nyíló, annak világosságot adó ablakok befalazására. 1929-ben a földszinti folyosó D-i végén az 1. világháború hősi halottainak emlékművét készítették el. A pincszinten 1925-től diákmenzát alakítottak ki.

Háborús pusztítás és helyreállítás 1944-46

A II. világháború végén az oktatás ismét elhagyni kényszerült az épületet. A korábbi menzából óvóhelyet alakítottak ki. Bombakár sújtotta a tetőt és a homlokzatokat, az ablakok és ajtók is károsodtak. A visszakötözésre és az első javításokra 1945 tavaszától került sor, melyben a piarista tanárok és diákok személyesen dolgoztak.

Államosítás és átalakítások 1948-69

Az iskolát 1948-ban államosították. Ekkortájt fallal választották ketté az udvart a földszinti folyosó D-i végének vonalában, és az É-i részt leválasztották az iskolától. A 1929-es emlékmű keretelésének piarista és magyar címereit vélhetőleg ekkor távolították el. 1951-52-ben tatarozásra került sor. Az épület teljes felújítása 1965-ben következett be, nagy mérvű burkolat- és ajtócsereikkel, a korábbi ablakok javításával és szerkezetiileg azonos cseréjével.

Az ezt követő években a földszinti folyosó végén átjárót nyitottak az É-i helységek felé, és azokat az iskolához csatolták, a korábbi I. világháborús emlékmű emléktábláját áthelyezték a szomszédos falra. 1968-tól a pincében kazánházat alakítottak ki, és ezzel összefüggésben a tornateremhez vezető kijáratot áthelyezték a lépcsőházhoz.

Kiseb átalakítások 1970-2000

A felújítások elsősorban a vizes helyiségeket érintették, illetve valamennyi folyosóablak hőszigetelő üvegezést kapott az 1990-es években.

1972-ben a 2. emeletre vezető keményfa lépcsőt vasbetonra cserélték.

A Közgazdasági Szakközépiskola kiköltözése után a tanteremek meglévő 1893-ban készült egyedi, eredeti berendezését eltávolították és nagyrészt elszállították az épületből.

6. A felhasznált irodalom és források jegyzéke

Szakirodalom

- ALMA MATER 2002 Lechner László (szerk.) Alma Mater a veszprémi várban. Veszprém [2002]
- ASZTALOS 1986 Asztalos István: Az iskola története. In: JUBILEUMI ÉVKÖNYV 23-55
- BALASSA – KRALOVÁNSZKY 2006 Balassa László – Kralovánszky Alán: Veszprém. Panoráma. Magyar Városok. Budapest 2006
- BALOGH 2002 A régi Veszprém képeslapokon.
Válogatás Balogh Gyula gyűjteményéből. Veszprém 2002
- BALOGH 2008 A régi Veszprém képeslapokon: válogatás Balogh Gyula gyűjteményéből. 2. rész. Veszprém 2008
- BOLGÁR 1894 Bolgár Mihály: Egészségi szempontok gimnáziumunk kibővítésénél. ÉRTESÍTŐ 1893-94. 3-54
- EMLÉKKÖNYV 1989 Borián Tibor (szerk.): Emlékkönyv a veszprémi Kegyesrendi Gimnázium alapításának 275. évfordulójára 1711-1986. Budapest 1989
- ÉRTESÍTŐ A Kegyes-Tanítórendiek Veszprémi Főgimnáziumának Értesítője
- JUBILEUMI ÉVKÖNYV 1986 Dr. Kapor Károlyné (szerk.): A veszprémi Lovassy László (volt Kegyes-tanítórendi) Gimnázium jubileumi évkönyve 1711-1986. Veszprém 1986
- KOLOZS 2011 Kolozs Barnabásné: A veszprémi piarista gimnázium ifjúsági könyvtára (1857-1948) és nyomtatott katalógusa. Veszprémi Szemle 22 (2011) 68-76
- KOLTAI 2011 Koltai András: A piarista rend háromszáz éve Veszprémben – tizenkét tételben. In: S. Perémi Ágota (szerk.): Ágota (szerk.): Emlékkötet Laczkó Dezső születésének (1860-1932) 150. évfordulójára. Veszprém 2011 107-118
- KOROMPAY 1956 Korompay György: Veszprém. Városképek – Műemlékek. Budapest 1956
- LECHNER 2002 Lechner László: Barangolás a régi környezetben. In: ALMA MATER 2002, 17-22
- LECHNER 2011 Lechner László: Veszprémi diákkori emlékek az 1940-es évekből. Veszprémi Szemle 22 (2011)

LUKCSICS – PFEIFFER 1933	28-58 Lukcsics Pál – Pfeiffer János: A veszprémi püspöki vár a katolikus restauráció korában. A Veszprémi Egyházmegye Multjából 1. Veszprém 1933.
PÁKOZDI 2011	Pákozdi Éva Szilvia: Piarista könyvek a levéltárban. Veszprémi Szemle 22 (2011), 59-67
PRAZNOVSZKY 2000	Praznovszky Mihály (szerk.): Veszprém anno... Fotográfiák a régi Veszprémről. Veszprém 2000
RAFFAI 1985	Raffai István: Régi épületek Veszprémben. Veszprém 1985
SEBŐ 2011	Sebő József: Brusznai Árpád, a tanár. Veszprémi Szemle 22 (2011)5-27
STÉHLI 1989	Stéhli Ferenc: A veszprémi Piarista Gimnázium történetének rövid áttekintése (1711-1948). In: EMLÉKKÖNYV 1989, 12-40
TÖLCSÉRY 1895	Tölcséry Ferenc: A kegyestanítórendiek vezette veszprémi róm. kath. főgimnázium története, 1711-1895. ÉRTESÍTŐ 1894-1895. Veszprém 1895, 1-263

Levéltári források

– Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára

IV.1.b Köz- és kisgyűlési iratok (Acta congregationalia) 1697–1848

2340/1839. Határozat a piarista iskola kerítésének és udvarának átépítéséről

V.177. Veszprém Város Mérnöki Hivatalának Iratai

34. d Veszprémi róm. kath. főgimnázium tornacsarnok terve, 1905

VIII.52. A Kegyes Tanítórend veszprémi gimnáziumának iratai

Sorszámos iktatókönyvek 1937-1953

Betűsoros mutatókönyvek

Lajstromozott iratok

XII.31. A veszprémi Katolikus Gimnáziumügyi Bizottság iratai 1868-1915

Jegyzőkönyv 1. kötet 1868-1875

2. kötet 1875-1901

3. kötet 1901- 1915

Tornaterem tervrajzai a várbeli iskolaudvarra, 1899

Díszterem és rajzterem tervrajzai, 1902

Tornaterem tervrajza a vár alatti telekre, 1905

XV.18. Tervrajzgyűjtemény

XV.18.b Lovassy László Gimnázium, felmérési tervdokumentáció, 1962

XV. 18.c 267. d

Lovassy László Gimnázium felújítási és átalakítási munkái. Tervdokumentáció, 1964

Veszprém Megyei Tanácsi Tervező Vállalat, építész tervező: Rózsa István

XV. 18.c 278. d

Veszprém, Lovassy László Gimnázium központi fűtés-szerelés kiviteli tervdokumentáció 1969

A Veszprémi Városi Tanács Építési és Közlekedési, majd Műszaki Osztálya iratai

XXIII. 660.d 1137 (114.d)

Közgazdasági szakközépiskola lépcső kiviteli tervdokumentáció 1972

Tervrajzok

Tr. 59

Veszprémi piaristák udvari leendő változások és építések terve 1839

R 106 1Á/9H/4P

Balassa László iratgyűjteménye

10. d 37. Várfalak, védművek, támfalak. Gépelt, kéziratos tanulmány, é. n.

– Veszprémi Érseki Levéltár

Pfeiffer János kéziratos hagyatéka 1/42

– Laczkó Dezső Múzeum Műemléki Adattára

4353 Lovassy László Gimnáziumra vonatkozó dokumentumok

89.2.1. Balassa László: A veszprémi vár kutatási és felhasználási javaslata. Műemlékvédelmi szakmérnöki záródolgozat. BME 1980

– *Piarista Rend Magyar Tartománya Központi Levéltára*, Budapest

II.6. A veszprémi rendház levéltára

Lib. 17. Historia domus II. 1772-1827

III.27. Status domus Wesprimiensis ab anno 1775

– Zempléni Múzeum, Szerencs, Képeslapgyűjtemény.

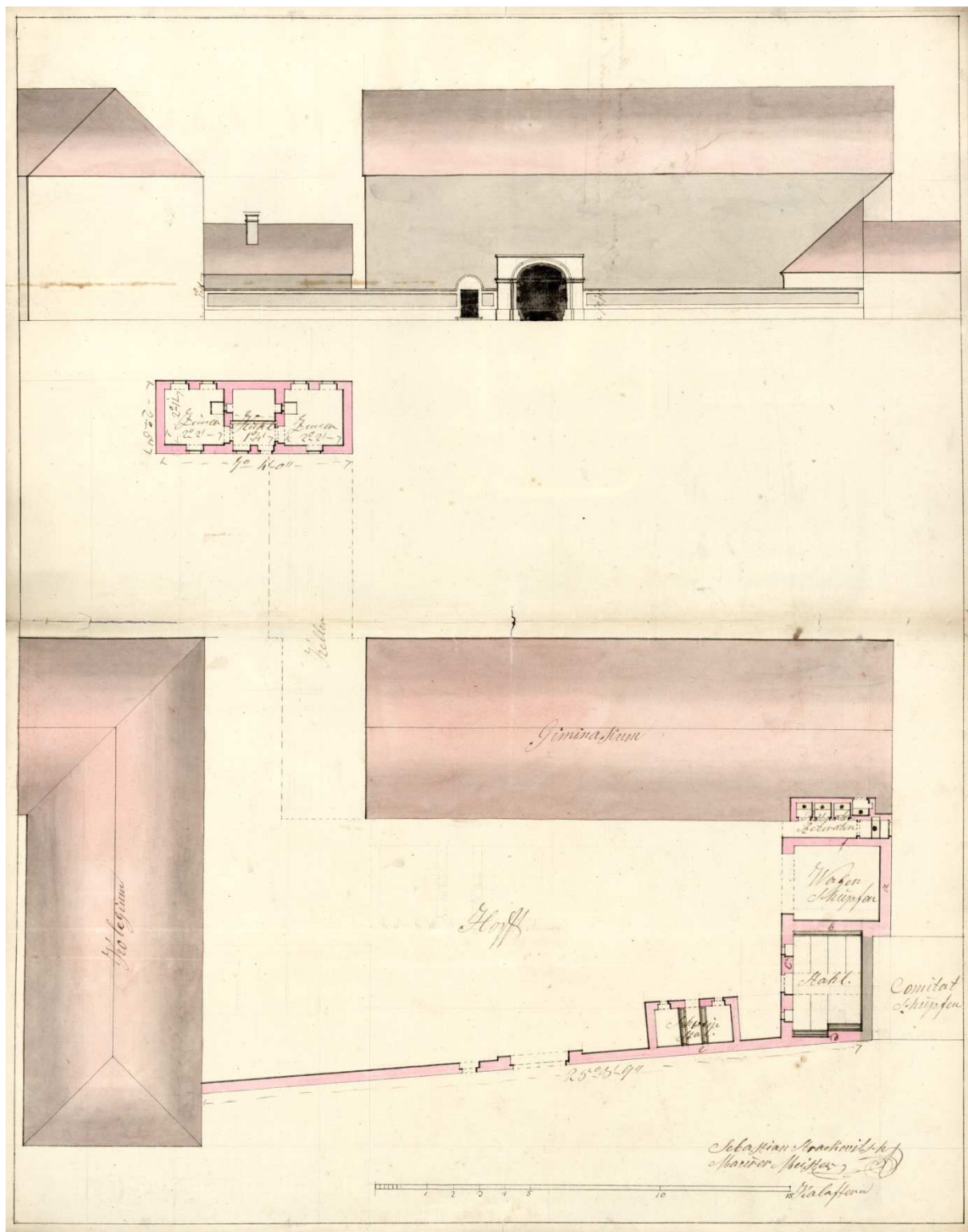
0200153

– Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára

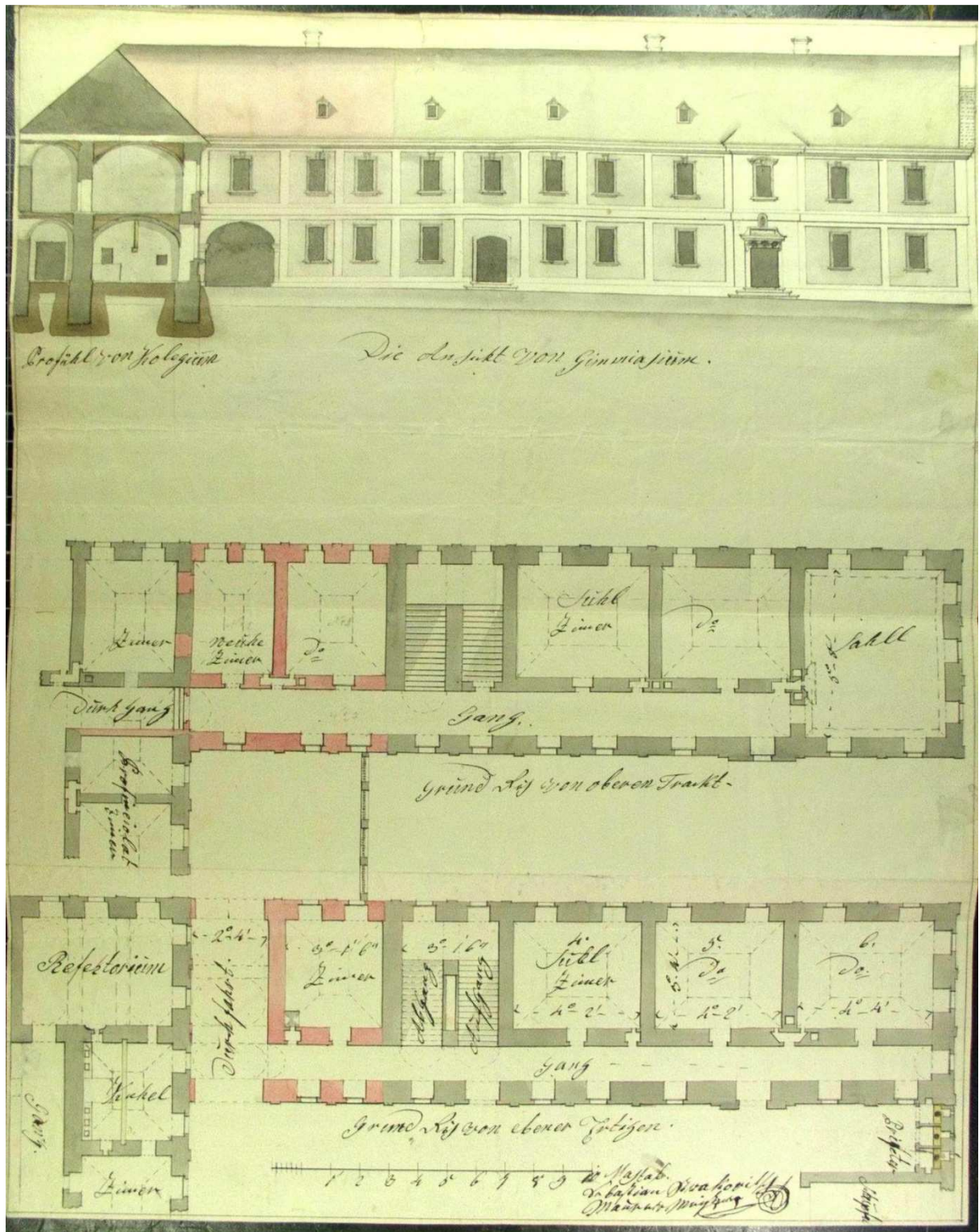
S76 Kataszteri térképek, Veszprém

– Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ, Tervtár

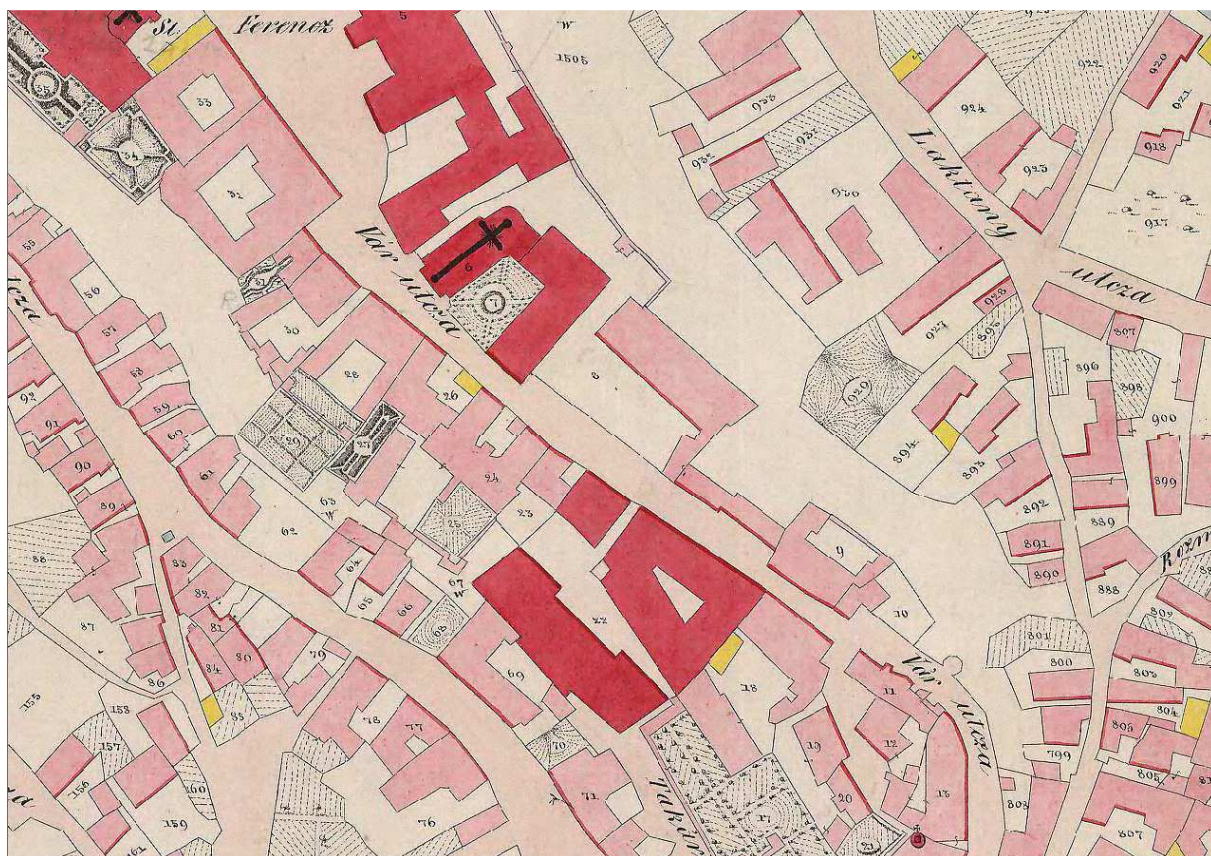
G. Lászy Judit: Veszprém, Vár u. 12. volt Piarista rendház. Építéstörténeti tudományos dokumentáció és értékleltár 2005-2015.

7.3. Strakovich Sebestyén terve az udvar átalakítására, 1839. VeML Tr. 59

7.4. Strakovich Sebestyén kőművesmester terve a gimnázium bővítésére, 1843 (nem valósult meg) PRMTKL V. For 27 Fasc 2. No 13.

7.5. Az 1857-es kataszteri térkép részlete MNL-OL S76, Veszprém

7.6. A legrégebb ismert fénykép a Várról és a gimnáziumról, 1880-90 k. LDM 68.3.3.

7.7. A fénykép részlete a gimnáziummal

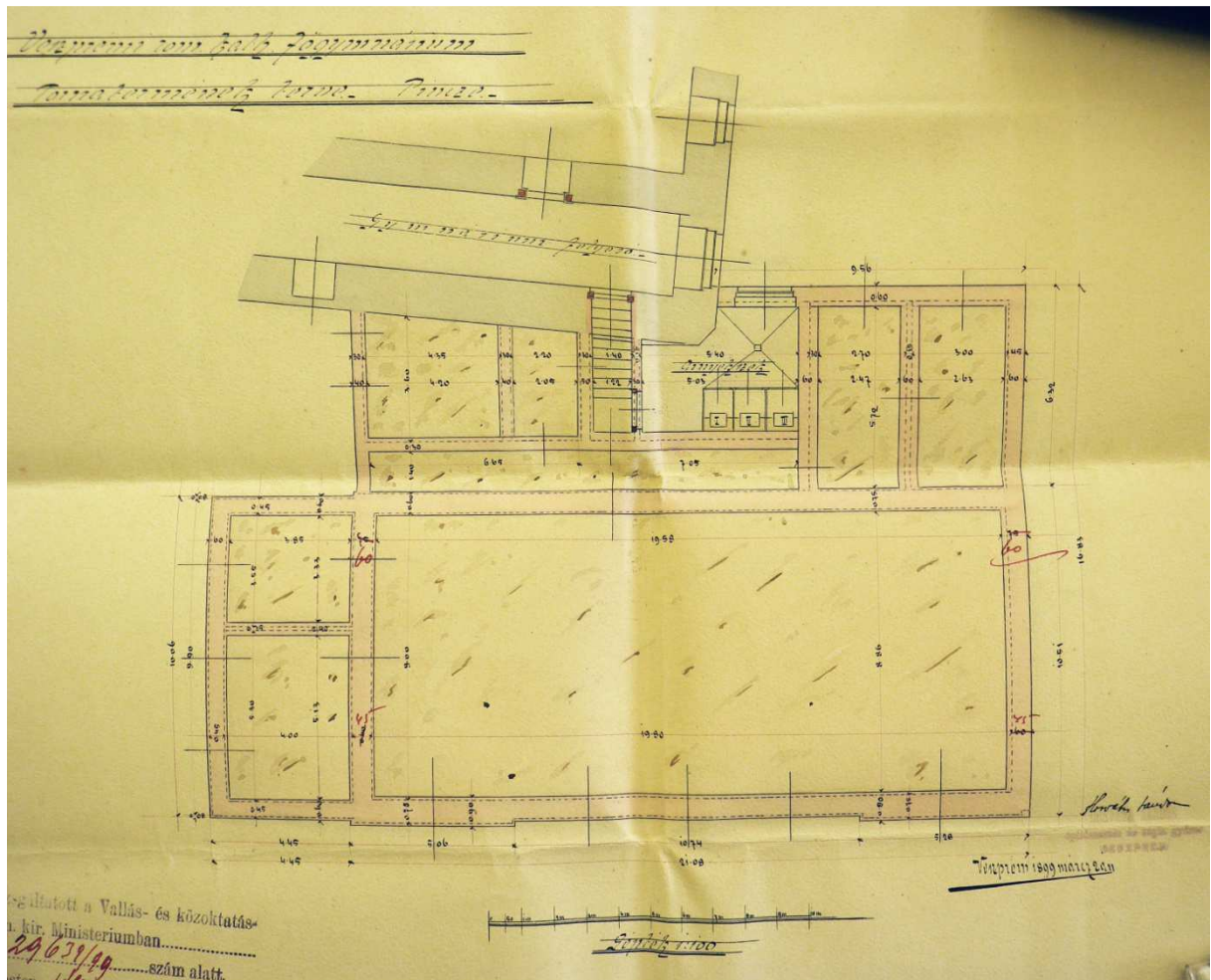
7.8. Becske Adolf fényképe, 1893-1902 között. LDM Fotótára

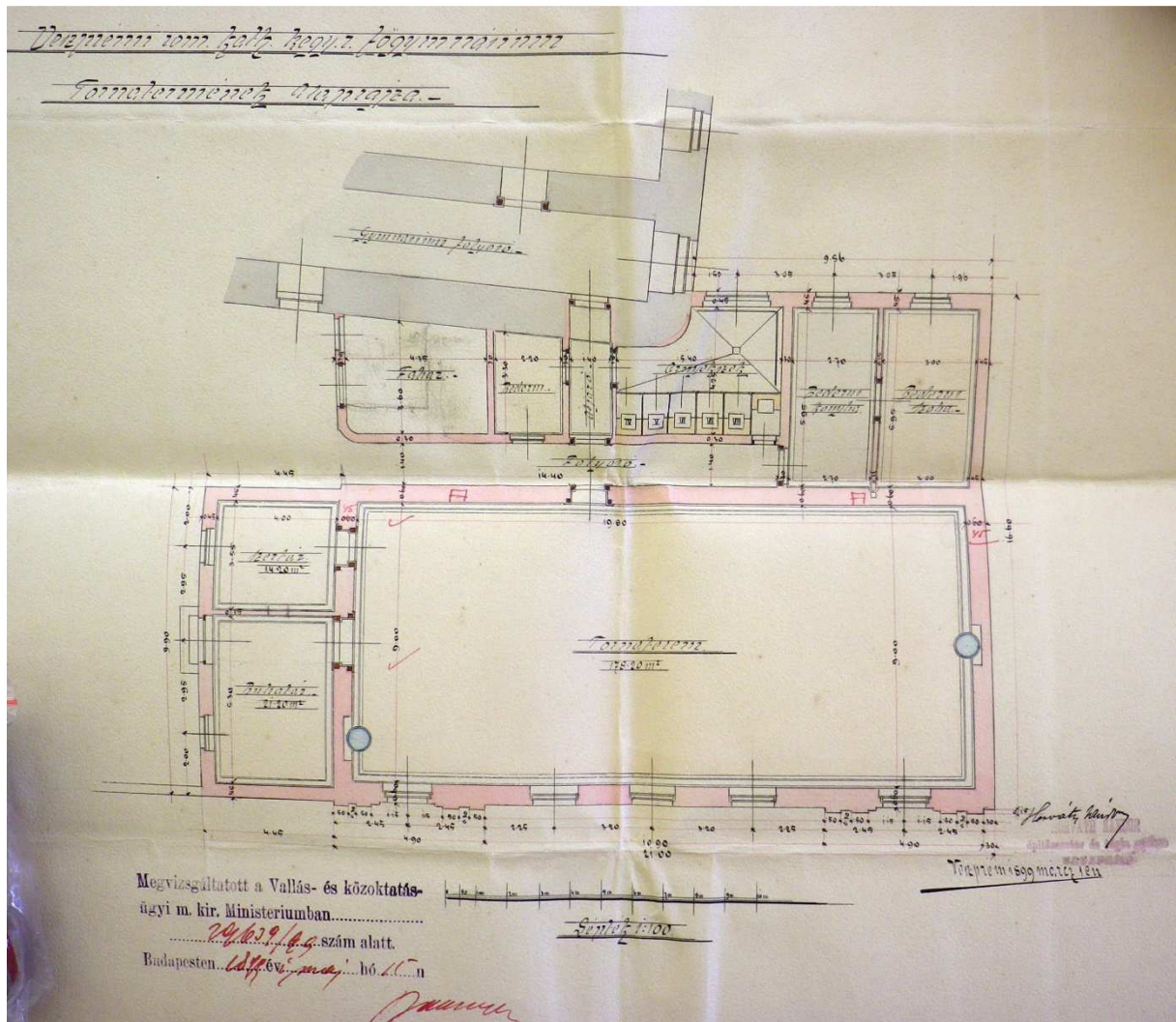
7.9. A gimnáziummal dél felől szomszédos épületek 1895 előtt. LDM Fotótár 7647

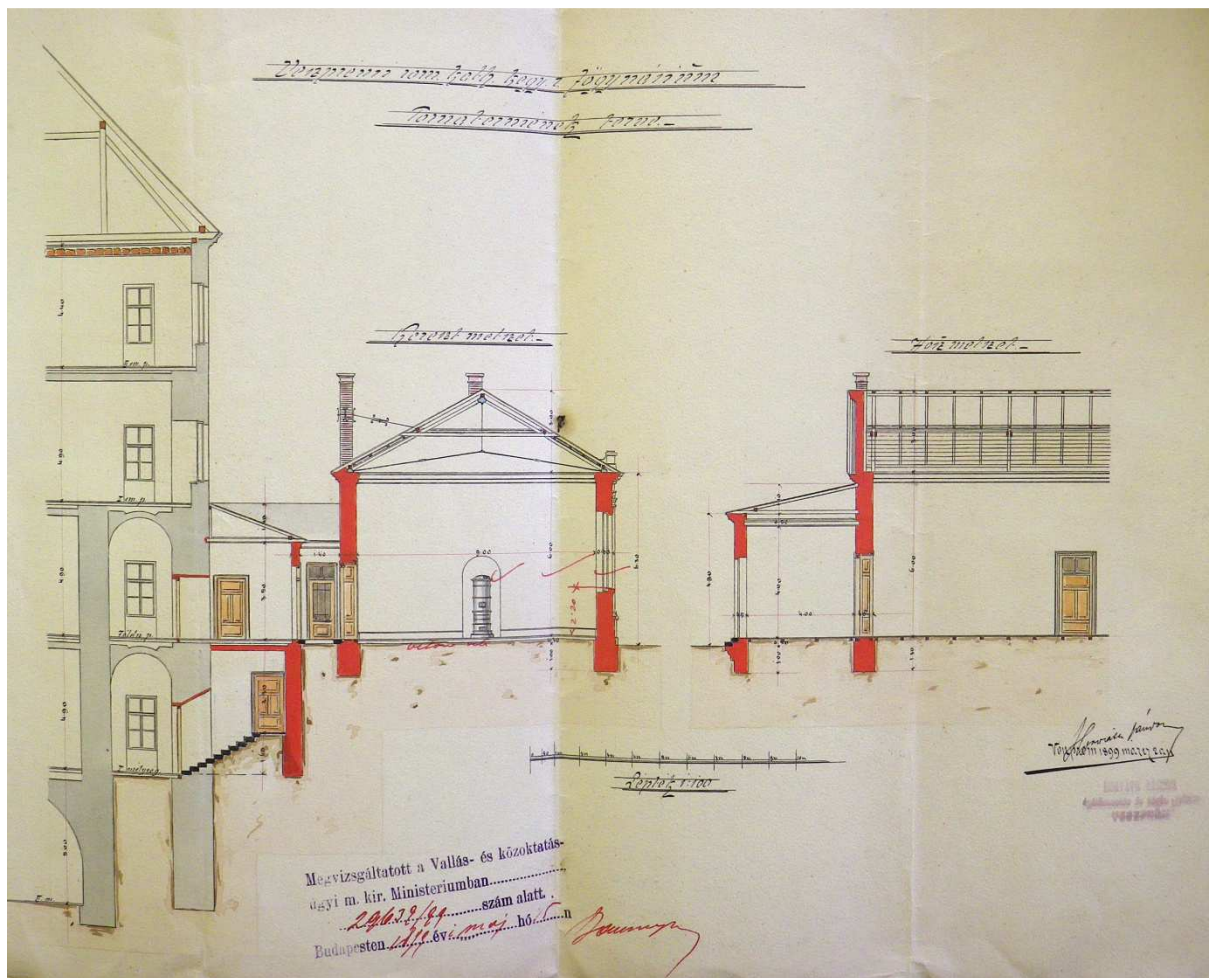
7.10. A Vár látképe a gimnáziummal, 1912. Zempléni Múzeum Képeslapgyűjteménye 0200153

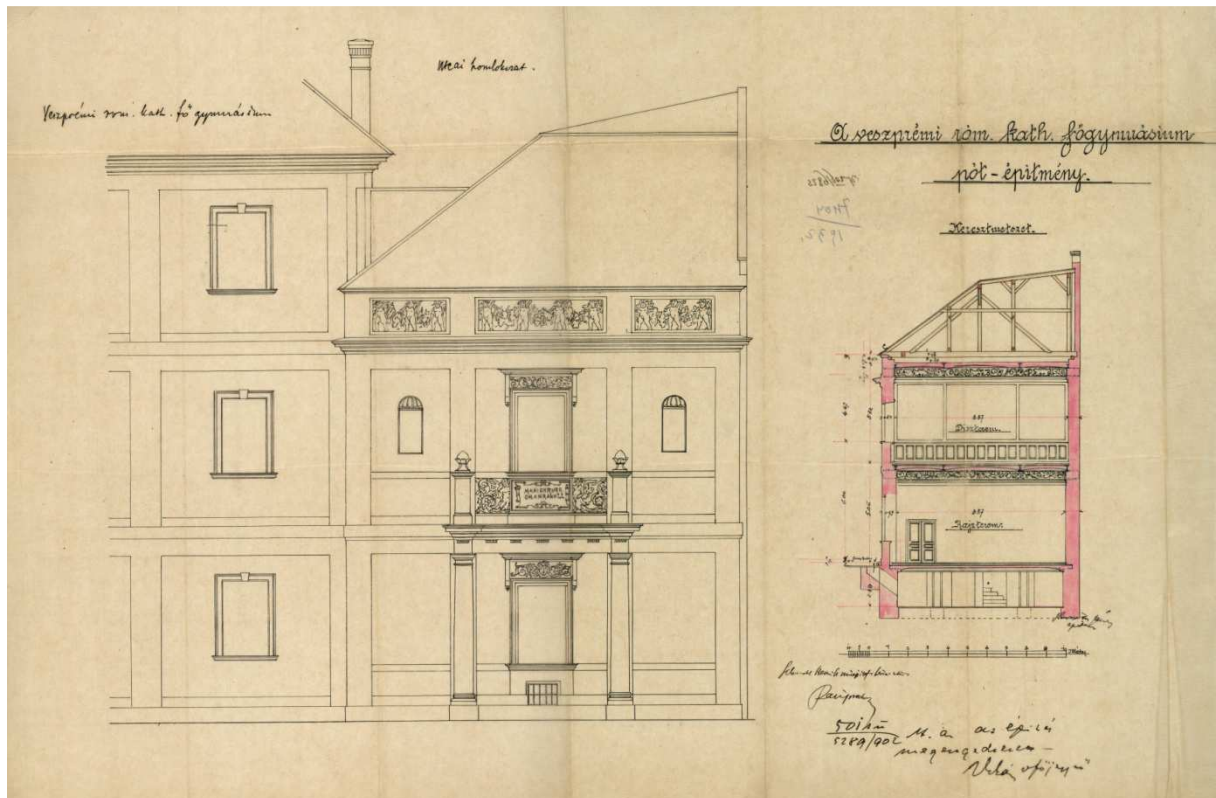
7.11. Tervrajz a tornaterem felépítésére a gimnázium épületéhez csatlakoztatva, 1899 (nem valósult meg), pincszinti alaprajz. VeML XII.31.

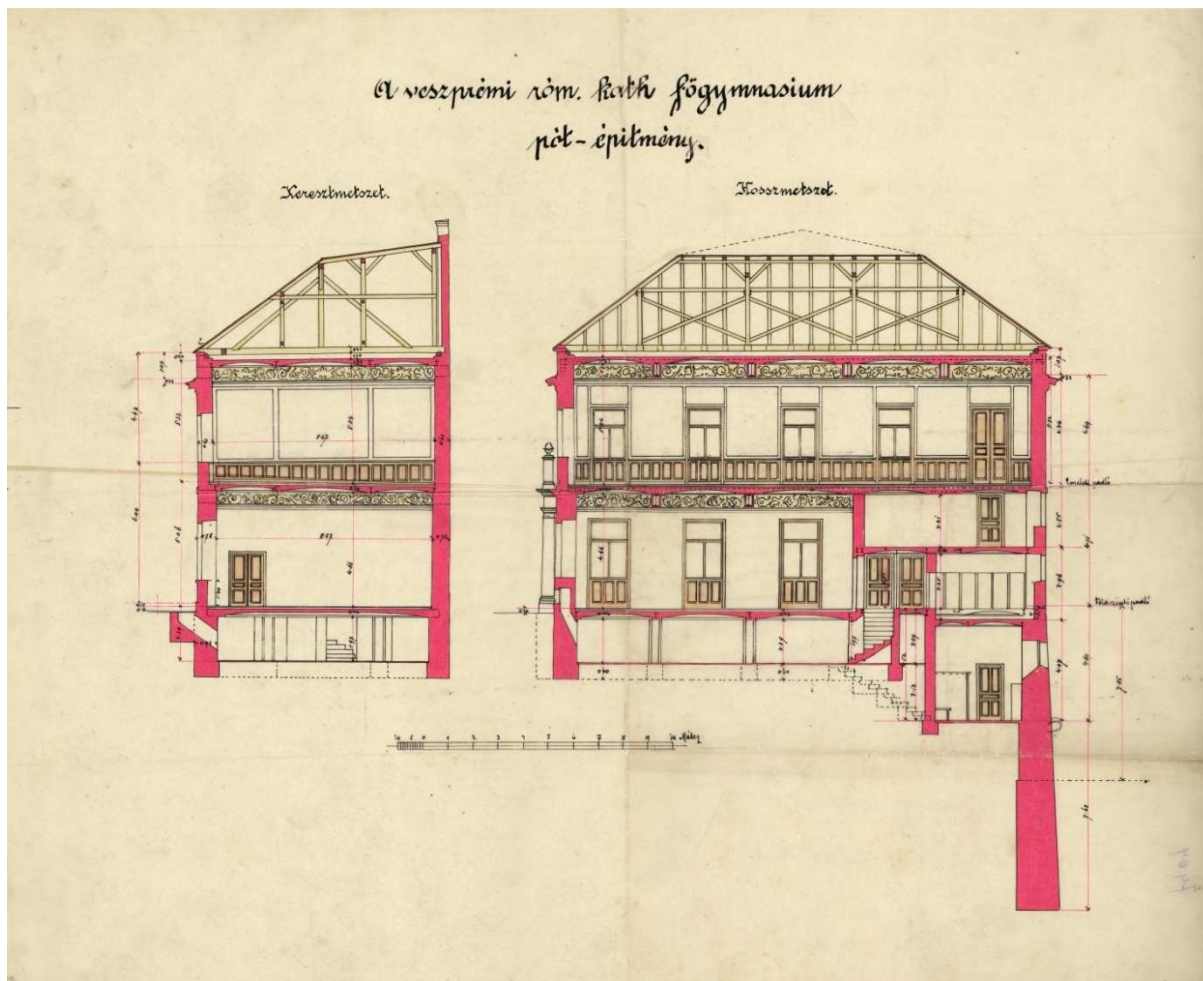
7.12. Tervrajz a tornaterem felépítésére a gimnázium épületéhez csatlakoztatva, 1899 (nem valósult meg), földszinti alaprajz. VeML XII.31.

7.13. Tervrajz a tornaterem felépítésére a gimnázium épületéhez csatlakoztatva, 1899 (nem valósult meg), metszetek. VeML XII.31.

7.15. A rajzterem és díszterem épületének (gimnázium D-i szárny) tervrajzai, Ny-i homlokzat és keresztmetszet. Schmahl Henrik építész, 1901
VeML XII.31.

7.16. A rajzterem és díszterem épületének (gimnázium D-i szárny) tervrajzai, metszetek. Schmahl Henrik építész, 1901
VeML XII.31.

7.17. A gimnázium udvarának nézete, 1929. Zempléni Múzeum Képeslapgyűjteménye 0221083

7.18. A képeslap részlete

8. Javaslat a további tudományos vagy roncsolásos kutatásra, kutatói megfigyelésre

További forrásfeltárás tisztázhatja többek között, hogy a díszterem és a rajzterem 1902-es tervrajzokon látható belső stukkódíszei a terv szerint elkészültek-e.

Roncsolásos kutatás vagy kivitelezés közbeni megfigyelés pontosíthatja az 1788-ig felépült három szint D-i termeinek eredeti kialakítását és építéstörténetét (korábbi díszterem a földszinten?), és az épület első, kétszintes periódusának pontos kiterjedését (lépcsőház), valamint a D-i homlokzat egykori oromfalának esetlegesen meglévő részleteit a második emelet D-i falában.

9. Összefoglaló értékelés

A volt gimnázium a veszprémi Vár, Veszprém és az ország kiemelkedő műemléki együttesének egyik legfontosabb középülete. Értékelésében az építészettörténeti szempontokon kívül hangsúlyosan figyelembe kell venni az egykori intézmény működésével összefüggő kultúrtörténeti, köztörténeti vonatkozásokat is, ennek éppúgy részei az 1849-52-es, 1914-18-as, 1944-45-ös háborús katonai célú használati periódusok, az 1956-os események, mint az intézményben évszázadokon át folyt nívós iskolai képzés.

Az épület mai képét a K-i szárny 1893-as emeletráépítése és bővítése és az 1902-ben épült D-i szárny határozzák meg.

Az épület történeti értékeléséhez feltétlenül hozzátartozik az 1893 előtti, illetve 18. század végi, 19. század eleji formájának megismerése. Ez az állapot a maitól nagy mértékben eltérő képet mutat. A források alapján egyértelmű, hogy a veszprémi várban megépült gimnáziumot a vár egy hangsúlyos pontján, az adottságokat kihasználva tudatos építészeti eszköztárral formálták meg, melyben a belváros felé néző D-i homlokzat a hangsúlyos, tagolt oromfalával jellemzően meghatározó volt. A Ny-i, udvar felőli oldalon a főbejáratot rizalit emelte ki. Ezek az elemek mára lényegében eltűntek.

A 19. század végi bővítés háttéréként a korszerű oktatásra való törekvést határozhatjuk meg, a bővítésre elsősorban a funkcionalitás jellemző, ahol a rendházzal való építészeti egység igénye érvényesült.

Az 1902-ben épült új szárny ellensúlyozta a korábbi szárny dísztelenségét, ezáltal némi aránytalanság keletkezett a két épületrész arculatában.

Az épület belső tereiben jellemzően eredeti állapotukban egységesen megmaradt tereket, kimagaslóan értékes iparosmunkákat nem találhatunk, ez részben a sorozatos bővítésekkel, korszerűsítésekkel, részben a történelmi körülményekkel magyarázható, melyek újra és újra a belső terek károsodásával jártak, éppen ennek révén azonban az épület ezeket a történelmi eseményeket és körülményeket állapotával is sajátosan őrzi.

Az iskola utolsó, 1948 utáni időszakát történeti szempontból kevésbé dolgozták fel, ez a korszak, és a belső tereket meghatározó elemei azonban szintén részei az építéstörténetnek, melyek megtartása legalábbis esetenkénti mérlegelést igényel, és legalább bizonyos mértékű megőrzés indokolt lehet.

10. A védett műemléki érték megőrzésére és fenntartására vonatkozó szakértői javaslat

Homlokzatok

Az épület külső képe alapvetően a meglévő állapotában tartandó meg, illetve újítandó fel, változtatás leginkább az 1893-ban épült bővítés és ráépítés esetén képzelhető el.

Belső terek

A belső terek szerkezeteinek műszaki állapota megengedi a felújítást és további használatot, így a döntően a 20. század második feléből származó szerkezetek és burkolatok esetében sem zárható ki a megtartás lehetősége, különösen, ahol jó minőségű és jó állapotú elemekről van szó.

Az épület több belső tere esetében javasolható, illetve szükséges a történeti állapot helyreállítása méltatlan, nem illeszkedő hozzátételek (pl. alagsori folyosó, gépészeti vezetékek) miatt.

Megfontolható az 1920-40 körül befalazott, az alagsori termekből a folyosóra nyílt, illetve a D-i homlokzati ablakok újbóli megnyitása.

Az 1929-es I. világháborús emléktábla lehetőség szerint visszahelyezendő az épületbe. Az emlékmű földszinti folyosón levő, 1929-ben készült stukkó keretelésének 1948 körül eltávolított címerdíszei (1.12. ábra) lehetőség szerint rekonstruálandók.

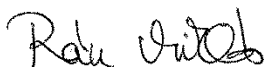
Nyílászárók

Az épület egészére alapvetően az 1884-ből, 1893-ból és 1902-ből származó nyílászárók formáinak pontos megtartását ill. visszaállítását javasoljuk.

Közlekedés

Megfontolható a tetőn levő kilátóterasz megközelítésének jobb kialakítása.

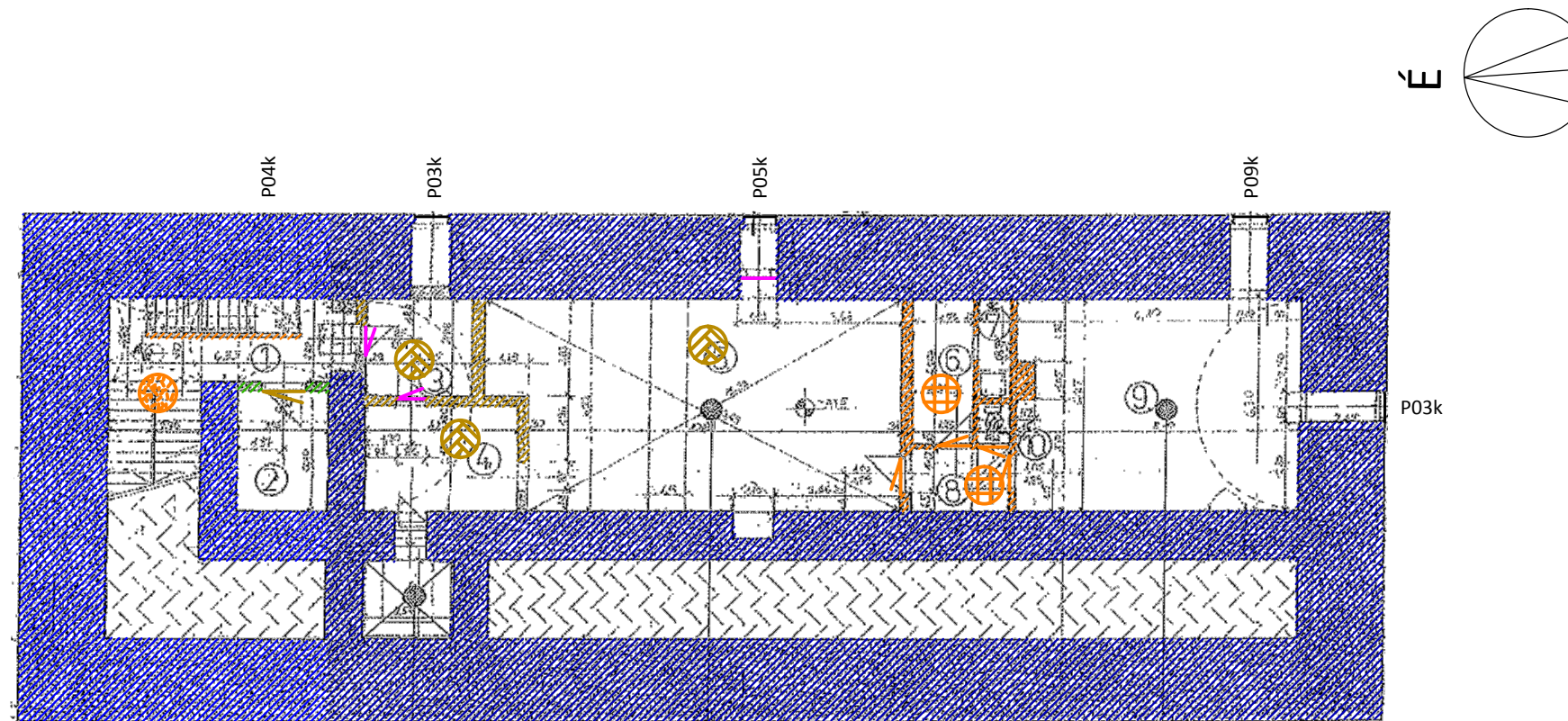
A nyílászárókra, beépített elemekre, burkolatokra vonatkozó értékelést és megtartásukra vonatkozó javaslatot az értékleltár és a 6. rajz foglalja össze.

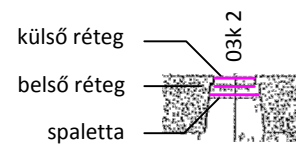
Rácz Miklós

szakértő műemléki érték dokumentálása szakterületen

MÉK 21-0007

Jelmagyarázat

orvosi rendelő
1893: cselédlakások

Ablakszerkezet és részei; azonosító;
jellemző datálás

Ajtó; jellemző datálás

Helyiségfunkció;
korábbi ismert helyiségfunkciók, korszak megjelölése

szerelvény, beépített elem azonosítója, datálás

padlóburkolat típusa és datálása

cementlap, mozaiklap

parketta

kerámia lapburkolat

öntött padló, cementsimítás

egyéb padlóburkolat

Építési periódusok

1741-69

1773-82

1783-88

1852

1881-84

1893

1902

1913

1920-40

1945-48 körül

1965-70

1970-2000

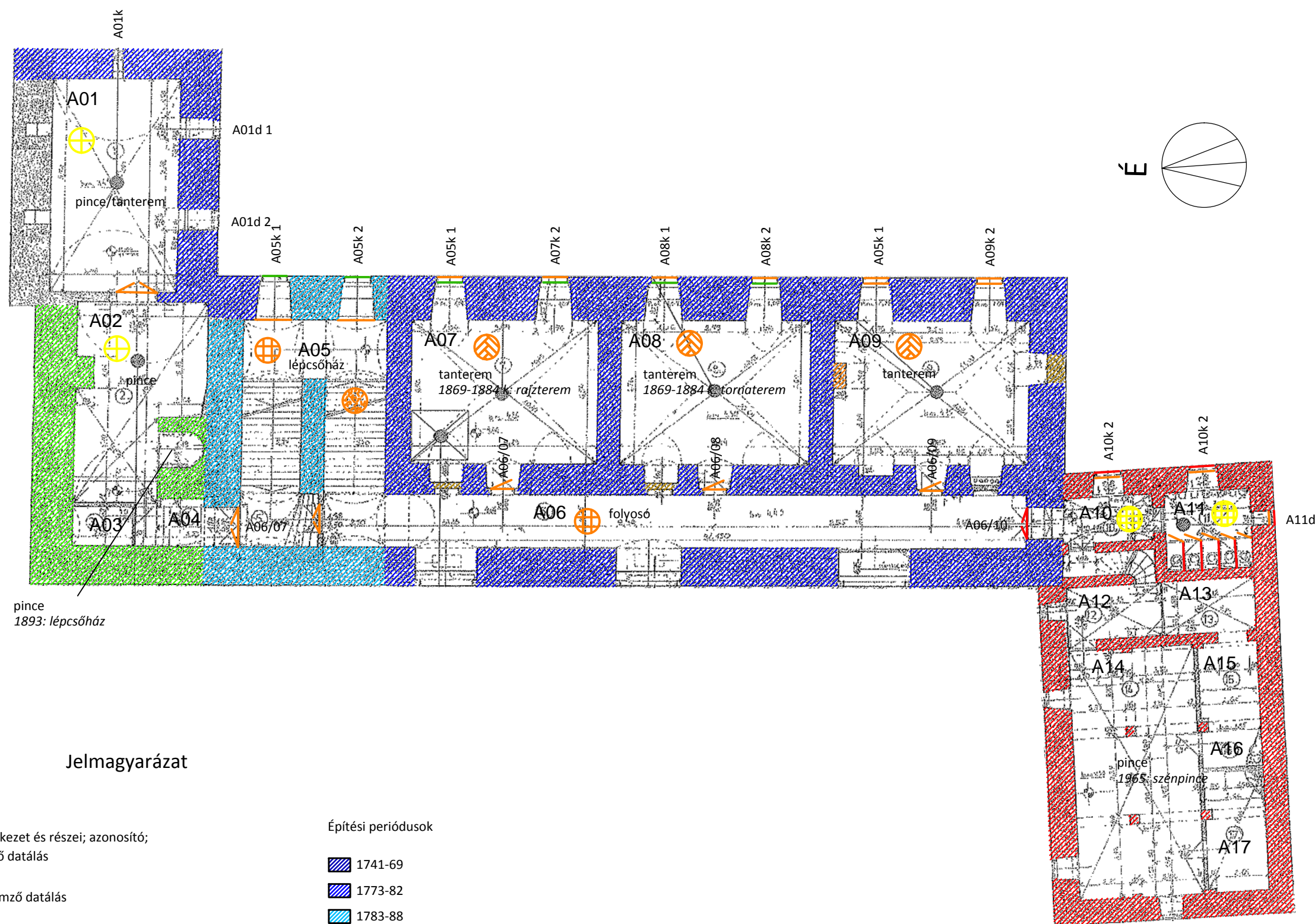
1. RAJZ

ÉPÍTÉSTÖRTÉNETI PERIODIZÁCIÓ

PINCESZINT

ALAPRAJZ

1: 500

Jelmagyarázat

orvosi rendelő
1893: cselédlakások

Ablakszerkezet és részei; azonosító;
jellemző datálás

Ajtó; jellemző datálás

Helyiségfunkció;
korábbi ismert helyiségfunkciók, korszak megjelölése

szelvény, beépített elem azonosítója, datálás

padlóburkolat típusa és datálása

cementlap, mozaiklap

parketta

kerámia lapburkolat

öntött padló, cementsimítás

egyéb padlóburkolat

Építési periódusok

1741-69

1773-82

1783-88

1852

1881-84

1893

1902

1913

1920-40

1945-48 körül

1965-70

1970-2000

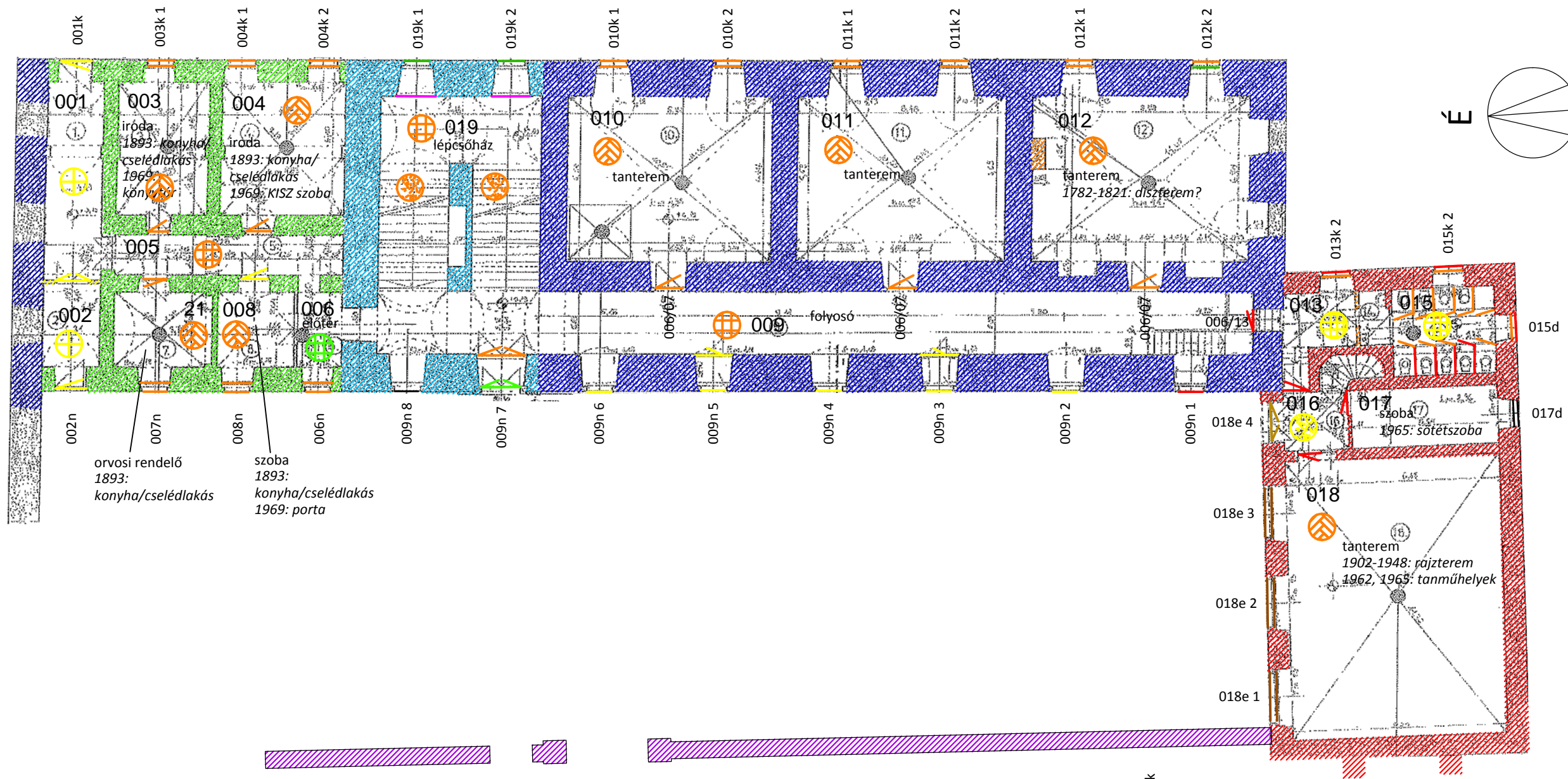
2. RAJZ

ÉPÍTÉSTÖRTÉNETI PERIODIZÁCIÓ

ALAPSOR

ALAPRAJZ

1:500

Jelmagyarázat

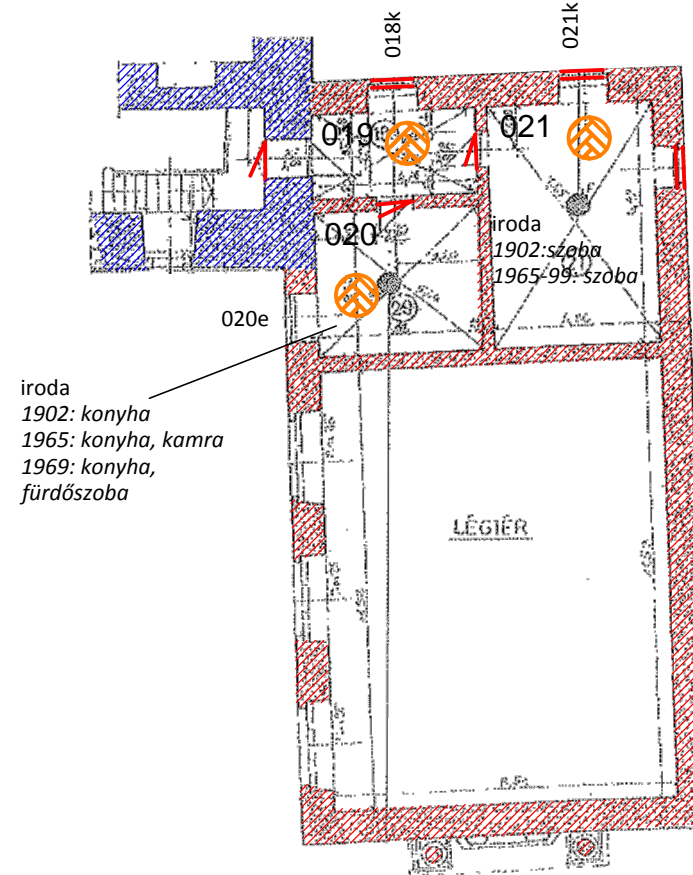
- Ablakszerkezet és részei; azonosító; jellemző datálás
- Ajtó; jellemző datálás
- Helyiségfunkció; korábbi ismert helyiségfunkciók, korszak megjelölése
- szerelvény, beépített elem azonosítója, datálás

padlóburkolat típusa és datálása

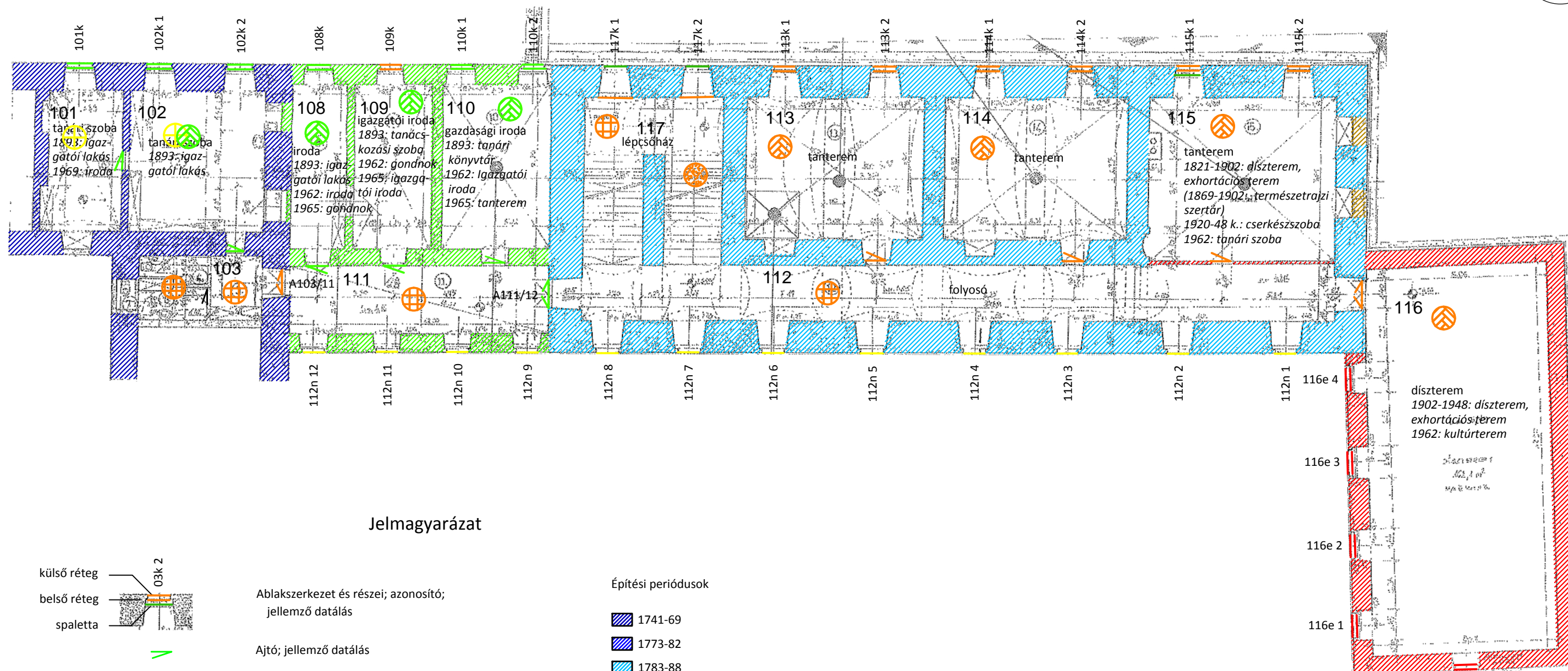
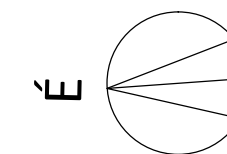
- cementlap, mozaiklap
- parketta
- kerámia lapburkolat
- öntött padló, cementsimítás
- egyéb padlóburkolat

Építési periódusok

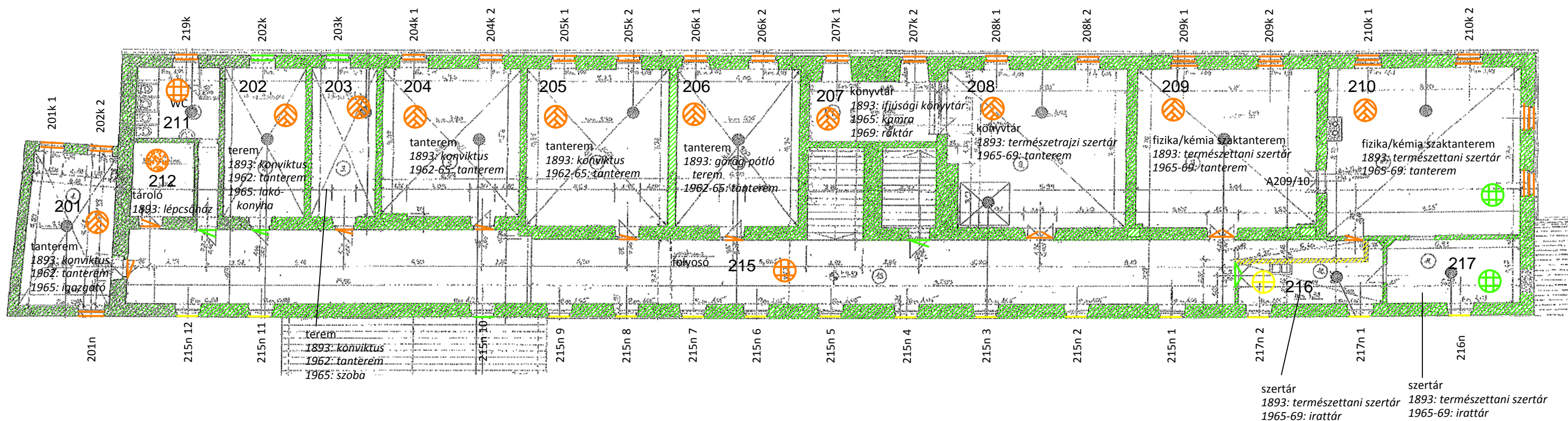
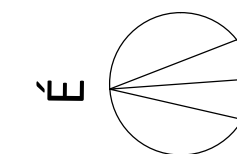
- 1741-69
- 1773-82
- 1783-88
- 1852
- 1881-84
- 1893
- 1902
- 1913
- 1920-40
- 1945-48 körül
- 1965-70
- 1970-2000

2. RAJZ
 ÉPÍTÉSTÖRTÉNETI PERIODIZÁCIÓ
 FÖLDSZINT ÉS FÉLEMELET
 ALAPRAJZ 1:500

4. RAJZ
 ÉPÍTÉSTÖRTÉNETI PERIODIZÁCIÓ
 1. EMELET
 ALAPRAJZ 1:500

Jelmagyarázat

Ablakszerkezet és részei; azonosító; jellemző datálás

Ajtó; jellemző datálás

orvosi rendelő
1893: cselédlakások

Helyiségfunkció;
korábbi ismert helyiségfunkciók, korszak megjelölése

szerelvény, beépített elem azonosítója, datálás

padlóburkolat típusa és datálása

cementlap, mozaiklap

parketta

kerámia lapburkolat

öntött padló, cementsimítás

egyéb padlóburkolat

Építési periódusok

1741-69

1773-82

1783-88

1852

1881-84

1893

1902

1913

1920-40

1945-48 körül

1965-70

1970-2000

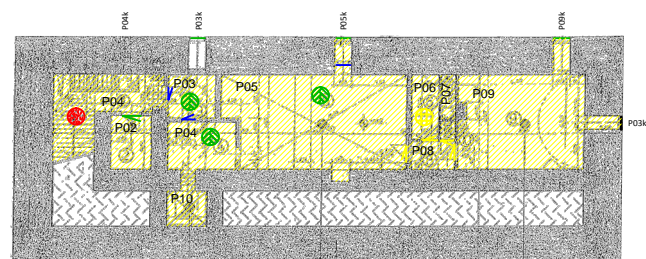
5. RAJZ

ÉPÍTÉSTÖRTÉNETI PERIODIZÁCIÓ

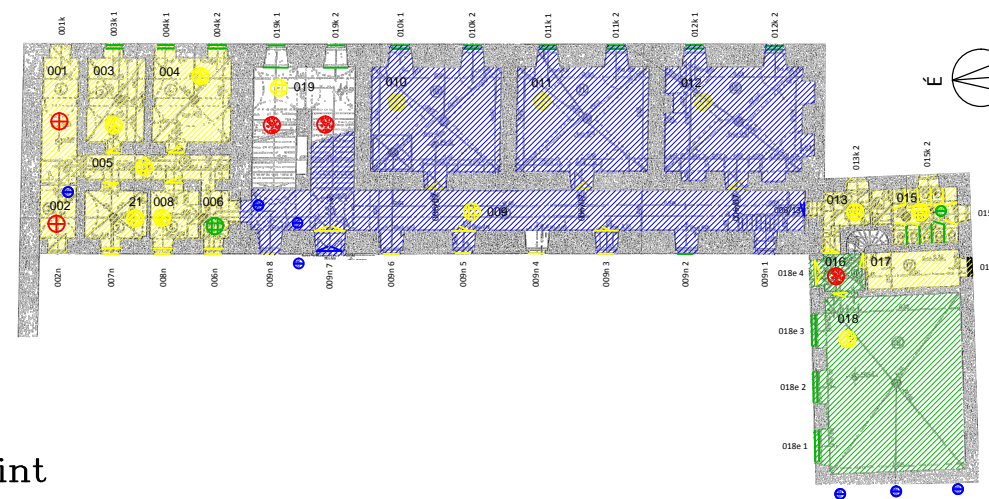
2. EMELET

ALAPRAJZ

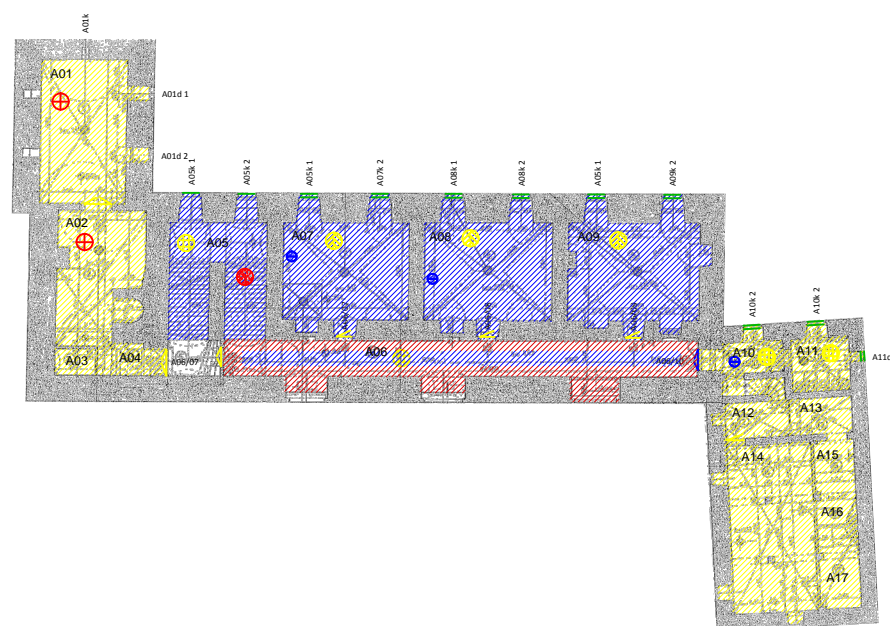
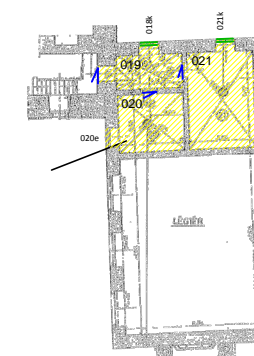
1: 500

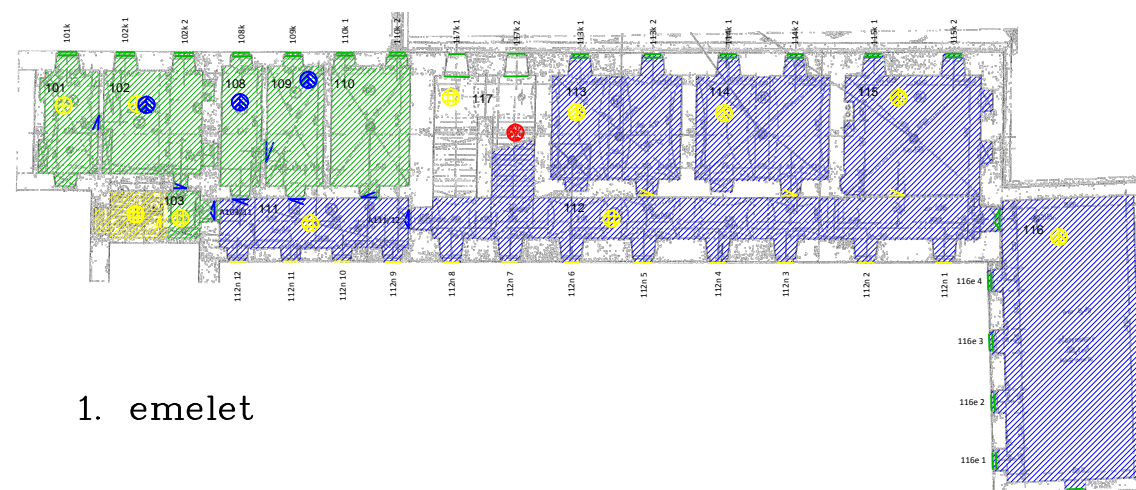
pinceszint

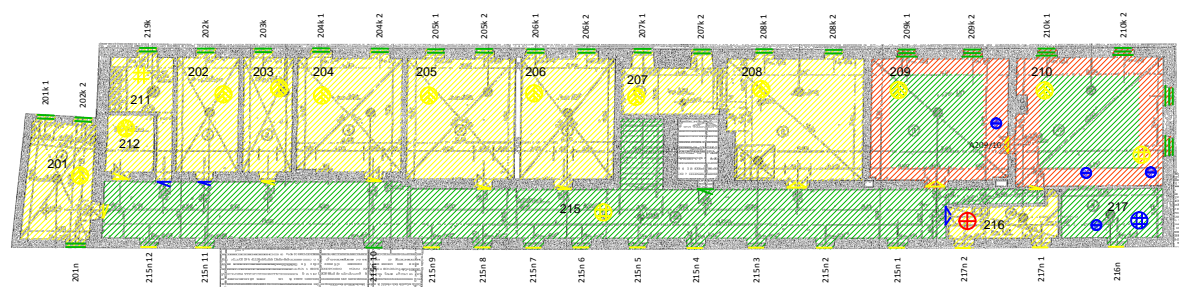
földszint

alagsor

1. emelet

2. emelet

Jelmagyarázat

Szerkezetek, burkolatok

- magas műemléki érték - szükség szerinti felújítással megtartandó
- műemléki érték - szükség szerinti felújítással megtartandó, vagy formában és szerkezetben azonos elemekkel cserélhető
- műemléki értéket nem képviselő elem, megtartható
- nem illeszkedő elem, csere javasolt

Belső terek

- az épület egésze szempontjából magas műemléki értékű belső tér formájában és térkapcsolataiban megőrzendő
- az épület egésze szempontjából műemléki értékű belső tér formájában és térkapcsolataiban lehetőség szerint megőrzendő
- az épület egésze szempontjából nem jelentős műemléki értékű belső tér
- a belső tér eredeti kialakításának rekonstrukciója szükséges
- a belső tér eredeti kialakításának rekonstrukciója javasolt